

ระเบียบการ

หนังสือพิมพ์พระพุทธศาสนา ของคณะธรรมทาน

บรรณาธิการและผู้จัดการ : นายธรรมทาส พานิช

สำนักงาน : ห้องธรรมทาน ริมทางรถไฟ สถานีไชยา

กำหนดออก : ออกเป็นรายไตรมาส ในเดือน กุมภาพันธ์ พฤษภาคม สิงหาคม พฤศจิกายน. (ปีละ ๔ เล่มหรือสามเดือนครั้ง) เล่มแรกออกในเดือน กุมภาพันธ์.

อัตราค่าบำรุง : ส่งทางไปรษณีย์ธรรมดาปีละ ๑ บาท. ส่งไปต่างประเทศ ปีละ ๑ บาท ๒๕ สตางค์. รับที่ห้องธรรมทาน (ไม่มีค่าส่ง) ปีละ ๓๕ สตางค์. รับประเภทถาวร ส่งค่าบำรุงอย่างต่ำครั้งละ ๕ บาท (สำหรับตลอด ๕ ปี) รับประเภทกระดาษดีพิเศษ เสียค่าบำรุงสองเท่า, คือ ทางไปรษณีย์ธรรมดาปีละ ๒ บาท ประเภทถาวรกระดาษดี ส่งค่าบำรุง ๑๐ บาท (สำหรับตลอด ๕ ปี)

การส่งเงิน : ต้องส่งพร้อมกับบอกรับ เงินจำนวนน้อย โปรดส่ง ธนบัตรหนึ่งบาท ต้องลงทะเบียนของจดหมายนั้นด้วย, อย่าส่งธนบัตรในซองจดหมายที่ส่งโดยธรรมดา. เงินจำนวนมากต้องส่งทาง ธานีติ ในนาม นายธรรมทาส พานิช ผู้จัดการคณะธรรมทาน อำเภอไชยา เป็นผู้รับ ส่งจ่ายเงินที่ทำการธานีติ ป. ณ. อ. ไชยา. หรือจะ ส่งเช็ค (ใบส่งจ่ายเงินของธนาคาร) ชนิดเข้าบัญชี จ่ายในนาม คณะ ธรรมทาน ไชยา ก็ได้ ในกรุงเทพฯ และธนบุรี จะส่งเงินบอกรับได้ที่ร้าน มหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศ, ศึกษานุมิตรสมาคม สีแยกวัดศึก, บริษัทศรีภัทร ๖๓๑ ถนนบำรุงเมือง.

ปวงบาป ให้ทำ
ทางชอบระบอบธรรม
น้อมน้อมมนัสอัน
ทำจิตต์วิสุทธิสาม

พุทธกรรมระว่างมัน
สุจริตสงวนงาม
ทะจะพันพยายาม
วรศาสน์มนัสสอน

ควรเรานูวัติตาม
เป็นนิจนรินทร์
จักสบสถาพร
เรื่องเคชเจริญศรี

คติความกระแสะกลอน
ณ ทิวา ณ ราตรี
และบวรสวัสดิ
ศุภสุขเกษมสานต์.

พระนิพนธ์

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ
(วชิรญาณสุภายิต หน้า ๑๘)

ธรรมคานิยม

มนุษย์ทั้งหลาย ผู้ยังไม่แทงตลอดธรรมคานิยม ย่อมหลงอยู่
ด้วยอำนาจความยินดียินร้าย ในสิ่งที่ธรรมคาแต่่งขึ้น อันได้นามว่า
สังขาร มีสันดานอันห้วนไหว หาได้ความสงบระงับแห่งจิตต์ไม่.
ต่อหยังทราบความเป็นไปแห่งธรรมคาแล้ว จึงได้ความสว่างแห่งจิตต์
หายสนเท่ห์ กำจัดความหลงเสียได้.

(พุทธอุทานกลา)

“คนผู้ไม่สนใจในทางพระศาสนา มักเข้าใจไปว่า พระศาสนาเป็นปฏิบัติที่ครี ไม่เหมาะแก่คนเช่นตน. ฝ่ายคนผู้สนใจ ก็มักเข้าใจว่า ปฏิบัติทางคดีโลกดีขึ้นไป ไม่เหมาะแก่ภูมิของตน. เข้าใจผิดเสียเช่นนี้ ต่างยอม ไม่ได้ผลที่ควรจะได้. คนพวกต้น ปราภฏเหมือน เป็นคนไม่มีธรรม คนพวกหลัง ปราภฏเป็นคนขาด ประโยชน์ทางโลก ความปฏิบัติ ยึดประโยชน์ไว้ได้ ทั้งทางโลกทางธรรม นั้นแลเป็นดี จัดว่าเป็นคนมี ปัญญา. พระศาสนา ย่อมสำเร็จประโยชน์แก่คนตาม ชั้น ผู้ใดขาดหรือบกพร่องในทางใด ผู้นั้นควรขวน ขวาย ในทางนั้น เพื่อทำคุณที่ขาดให้มีขึ้น เพื่อทำ คุณที่บกพร่องให้บริบูรณ์.”

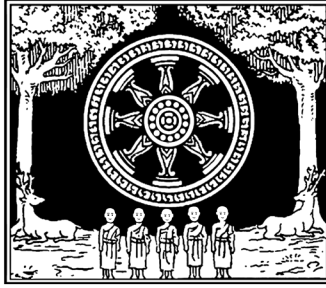
(อรรถศาสน์ กัมภที่ ๑-๒)

ค่าของมนุษย์

ธรรมดา คนที่เกิดมาเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นชาติอัน สูงสุดกว่าสัตว์เหล่าอื่น โดยคุณที่มีในใจ จะกระทำ การใด ก็ต้องกระทำแต่การที่ เป็นความดี ความชอบ ให้เป็นประโยชน์ ทั้งตนและผู้อื่น จึงจะสมกับที่ได้ ร่างกายมาเป็นมนุษย์นั้น.

กรรมกิลเสกถา

ในธรรมสมบัติ หมวด ๕ หน้า ๖

พระพุทธศาสนา ภาคความรู้ทั่วไป

ดูก่อนอานนท์! ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา ไฉน, ประพฤติ
ธรรมสมควรแก่กรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ปฏิบัติตามธรรมอยู่, ผู้นั้นย่อม
ชื่อว่า สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ตถาคต ด้วยการบูชาอันสูงสุด.

มหาปริณิพพาน. มหา. ที.

ปีที่ ๕

กุมภาพันธ์ ๒๕

เล่ม ๑

ศ. ค. ศ. ๒๕๒๕

พุทธศาสนาเป็นศาสนาของชาติไทยในแหลมทอง
ขอให้พวกเราชาวไทยในแหลมทอง ชวนกันส่งเสริมพุทธศาสนา
ให้รุ่งเรืองยิ่งขึ้นในสมัยถึงพุทธศาสนาจุกาล ด้วยการประพฤติ
ตนตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า อย่างเคร่งครัด ทัวกันทุกคน.

บรรณาธิการแถลง

มีผู้ข้องใจมีจดหมายถามว่า หนังสือพุทธศาสนาจะรวมออกเล่มละสองฉบับ เช่นที่ได้ออกใน พ. ศ. ๒๔๘๓ อีกหรืออย่างไร ? ขอแถลงให้ทราบ ว่า คณะบรรณาธิการพยายามที่จะให้หนังสือได้ออกปีละ ๔ เล่ม และตามกำหนดเวลาเสมอ นอกจากมีเหตุจำเป็นบางประการเกิดขึ้น และบางเล่มจะออกช้าไปบ้างนั้น เป็นเพราะคณะบรรณาธิการมีคนน้อย งานประจำมีมากหลายอย่าง.

ประกาศ

ท่านผู้ใด ได้ส่งเงินบำรุงพิเศษไปยังคณะธรรมทาน โดยทางธนาคารหรือโดยผ่านทางผู้อื่น เช่นฝากไปก็ตาม ถ้าหากยังมีได้รับตอบรับ หรือไม่ปรากฏรายนามในแถลงการณ์ส่วนบัญชีก็ดี โปรดทราบว่า เงินจำนวนนั้นมิได้ไปถึงคณะธรรมทาน และขอได้โปรดแจ้งให้คณะธรรมทานทราบด้วย.

ท่านผู้สนใจในกิจการของคณะธรรมทานทั้งหลาย โปรดอ่านแถลงการณ์กิจการของคณะในหนังสือเล่มนี้ จงทั่วกัน.

ศ. ค. ศ. ๒๕๕๔

พุทธทาสภิกขุ

การที่ประเทศไทยเราได้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่มาเป็นแบบสากล ได้ทำให้ข้าพเจ้ามีความคิดที่จะส่งความสุขปีใหม่ ชะนิศาสกลด้วย, และการส่งของเรา ควรขยายวงกว้างออกไป ถึงเพื่อนมนุษย์ทั่วสากลคู่กัน. เนื่องจากหนังสือพิมพ์พุทธศาสนาฉบับนี้ เป็นฉบับขึ้นปีใหม่ แทนการที่เคยขึ้นด้วยฉบับเดือนพฤษภาคม อย่างที่แล้วๆ มา จึงขอถือโอกาสส่งความสุขปีใหม่ด้วยฉบับเดือนกุมภาพันธ์เช่นนี้ต่อไป และเป็นความสุขปีใหม่ ชะนิศาสกล โดยนัยดังกล่าวแล้ว.

อันความสุขที่สูงขึ้นไปกว่าความผาสุกตามธรรมดา, หรือที่เรียกได้ว่าความสุขส่วนใจนั้น ไม่ต้องสงสัยเลยว่ามนุษย์เราทั้งหมด จะไม่มีความเห็นพ้องเป็นอันเดียวกันว่า ขึ้นอยู่กับศาสนาเป็นส่วนใหญ่. เมื่อเป็นดังนี้ปัญหาย่อมเกิดขึ้นว่า เมื่อมนุษย์ต่างชาติในสากลโลกต่างถือศาสนาผิด ๆ กัน เราจะส่งความสุขชะนิศาสกล ร่วมเป็นอันเดียวกันได้อย่างไรเล่า? ขอตอบว่า เรามีทางที่จะส่งความสุขสากลร่วมกันได้. ทั้งนี้ โดยเหตุที่ว่าศาสนาทั้งหลายมีโฉมหน้าแตกต่างกัน ในส่วนที่เป็นเพียงลัทธิในขั้นต่ำ สำหรับถือกันเป็นส่วนทั่วไป และต่างกาลและเทศกันเท่านั้น. ส่วนแนวอันเป็นปรัชญาหรือส่วนที่ลึกซึ้งนั้น มีความมุ่งอย่างเดียวกัน เป็นแต่มีความเหลื่อมล้ำกว่ากันอยู่บ้าง ก็ตรงที่ว่า บางศาสนาได้ก้าวออกไปข้างหน้ากว่า, ใกล้ชิดความจริงอันเป็นจุดที่ประสงค์กว่า, โดยเหตุที่ศาสนารอง ๆ ลงมา มัวเฉไฉลออกไปนอกทางเสียในบางส่วน และไปหยุดขังเอาเสียเพียงแค่นั้น ว่าเป็นขั้นสุดแห่งความดับทุกข์ทั้งหมด, ทั้งที่ตนก็มีความมุ่งหมายเช่นเดียวกับเพื่อนศาสนาอื่นๆ.

การกล่าวเช่นนี้ คล้ายกับจะเป็นไปไม่ได้ แต่ความจริงเป็นเช่นนั้น. ข้อนี้คือว่า จุดมุ่งหมายของทุกศาสนาอยู่ที่ “สุขนิรันดร” ได้แก่เป็นสุขอันไม่แปรผันตลอดอนันตกาล. เป็นความจริงอันเด็ดขาด ที่ทุกศาสนาได้มุ่งมายังจุด ๆ นี้. แต่ความหมายของสุขนิรันดรนี้เอง เป็นสิ่งที่พระศาสดาของศาสนานั้นๆ ตีความหมายสูงต่ำเหลื่อมล้ำกว่ากันไปเสีย ทั้งที่ความจริงก็มุ่งยอดสุขด้วยกัน. ที่นี้ เราลองปิดการแบ่งแยกเป็นศาสนาต่างๆ ออกไปเสียให้พ้น ให้คงเหลือแต่เพียงว่า มนุษย์ผู้แสหายอดสุดของความสุขหรือความจริง แต่อย่างเดียวแล้ว เราก็จะพบแต่เพียงว่า มันมีแต่การเข้าใกล้ยอดสุดอันนั้น ที่เข้าใกล้ได้ มากหรือน้อยกว่ากัน เรียงลำดับหลั่นกันลงมา เหมือนพี่น้องที่ยืนเรียงแถวกัน เป็นหลั่นไปตามลำดับความแก่อ่อน เท่านั้นเอง.

พุทธศาสนาของเราทั้งหลาย เป็นคนต้นเถา หรือผู้ที่ปีนขึ้นไปได้ถึงยอดสุด และถือเอายอดสุดนั้นเป็นที่พอใจ พร้อมๆกับพี่น้องๆ ได้หยุดเสียแค่ช่วงอ่อนผาอันต่ำๆ ร่องลงมา และพอใจที่หยุดเสียเพียงแค่นั้น โดยที่ยอดสุดจริงๆ นั้นไม่ปรากฏแก่เขา คงเดียวกับยอดสุดของหิมาลัย ที่เสียดลื่นขึ้นไปในห่มุเมฆ อันมิปรากฏแก่สายตา, ซึ่งแม้จะถูกร้องเรียกลงมาสักเท่าใด ก็หาอาจติดขึ้นไปได้ไม่, และมองไม่เห็นเอาเสียเลย. แต่เมื่อเราจะเอาความจริงเป็นหลัก ถือเอาความมุ่งดีของทุกลัทธิเป็นใหญ่ โดยไม่แบ่งแยกกันด้วยอำนาจความเห็นแก่ตัว แต่จะถือเอาจุดที่ต่างก็มุ่งหมายไว้ในมโนคติด้วยกันแล้ว เราก็อาจอดออมให้แก่กัน และทำความประณีตประนอมเข้าหากันได้ โดยพยายามแปลความหมายของคำว่า “สุขนิรันดร” ให้กว้างพอที่ครอบคลุมไปได้ทุก ๆ ศาสนา ซึ่งความจริงก็ได้อำนวยโอกาส และเหตุผลให้พร้อมอยู่แล้ว.

พุทธศาสนาเรามีหลักว่า เมื่อจิตต์หลุดพ้นจากโลกียธรรม ทั้งที่เป็นกิเลส, กรรม, และวิบากหรือผลกรรม โดยสิ้นเชิงแล้ว ก็จะ

ลู่ถึงโลกุตตรธรรม ซึ่งเมื่อถึงยอดสุดของโลกุตตรธรรมแล้ว จักมี “สุขนิรันดร” ปรากฏขึ้น.

ศาสนาฮินดู โดยจะเพาะอย่างยิ่งลัทธิเวทานตะ มีหลักว่า เมื่ออาตมัน (ซึ่งเป็นตัวเรา) เปลื้องโลกิยธรรมทั้งหลายที่ห่อหุ้มได้แล้ว มันจะปรากฏว่าเข้ารวมกับอาตมันใหญ่ อันเป็นแดนเดิมของอาตมันย่อยนั่นเอง หรือซึ่งอาตมันย่อยได้แยกออกมา. และอาตมันใหญ่ หรืออาตมันของสกลโลกทั้งมวล ก็คือ “สุขนิรันดร” อยู่ในตัวมันเองแล้ว. บางทีก็เรียกอาตมันใหญ่นี้ว่า พรหม.

ศาสนาคริสต์, ยิว, และอื่นๆ ที่ถือพระเป็นเจ้าผู้สร้าง มีหลักว่า เมื่อได้ทำสิ่งทุกอย่างให้ตรงตามที่พระเป็นเจ้าต้องการแล้ว จะได้เข้าอยู่ร่วมกับพระเป็นเจ้า ซึ่งเป็น “สุขนิรันดร.” สำหรับศาสนาอิสลาม โดยจะเพาะนิกายซูฟีสม มีหลักว่า “เราเป็นพระเจ้า ถึงท่านก็เป็นพระเจ้าเหมือนกัน” (อันนาล ฮัก, ฮัก ตู อี) ซึ่งพ้องกับมติของเวทานตะโดยตรง. พระเจ้าก็คืออาตมันใหญ่, เราทุกคน ทั้งฉันและท่าน ล้วนแต่เป็นอาตมันน้อยๆ ซึ่งแยกจากอาตมันใหญ่. แต่เพราะอาตมัน ไม่มีขนาด ไม่มีเวลา จึงเหมือนเป็นอย่างเดียวกันกับอาตมันใหญ่. ฉันกับท่านจึงเหมือนกัน!

ส่วนศาสนาอื่นๆ ที่ยังเป็นเพียงลัทธิเล็กน้อยๆ นั้น ยังต่ำหรือยังเด็กอยู่ แม้จะมีแบบแห่งการประพฤติบำเพ็ญ อันปลาดหรือลามกอนาจารอย่างไรก็ตาม นั่นเป็นเพราะเป็นลัทธิที่เลื่อนเลอะ ไปจากลัทธิใดลัทธิหนึ่ง ซึ่งแม้ในพุทธศาสนาของเราก็มี เช่นนิกายตันตริก. สำหรับพวกนี้ เราจะต้องไม่ยกมาเป็นส่วนสำคัญ หรือถ้ายกมา ก็ต้องเพ่งความมุ่งหมายของลัทธิเดิม, หรือเพ่งกลางๆ ลงไปว่า อย่างไรเสีย พวกนี้ก็ทำไปเพื่อจะให้ลู่สุขอย่างยิ่งเหมือนกัน แต่เพราะ

ความหลงใหลกำลังห่อหุ้มเขาอยู่ ซึ่งถ้ามีใครช่วยปกความหลงใหลเหล่านั้นให้ออกเสียได้แล้ว เขาก็จะเหมือนกับเราๆ ไม่มีผิด. ทั้งนี้ก็เพราะว่า ธรรมชาติเท่านั้น ต้องการวิวัฒนาการขึ้นไปสู่อะณูสูงเป้นธรรมดา หรือเรียกว่าเป็นสัญชาตญาณของสัตว์ทั้งปวง. เพราะฉะนั้น เราอาจมองเห็นเจตนาของลัทธิ อันแปลกปลาดต่างๆ นี้ได้ว่าอย่างไรเสีย ก็ไม่พ้นไปจากกฎธรรมชาติ คือต้องการจะวิวัฒนาการขึ้นไปสู่สัจจนกระทั่ง “สุขนิรันดร” เหมือนกัน. ตามหลักของพุทธ-ศาสนานั้น ไม่เคยกล่าวว่าพวกมิถิทธิ (Heretic) ทั้งหลาย จะต้องไปสู่ “ทุกขนิรันดร” คือทุกข์ตลอดอนันตกาล ไม่มีวันกลับมาสุข, แต่ได้กล่าวไว้ว่า แม้ผู้ทำอนันตกรรมถึงตกโลกกันตมทานรก ก็ยังมีเวลาที่กลับมาเป็นคนดี และลุ่มรรคผลได้ในโอกาสข้างหน้า แต่ว่าจำต้องนานหน่อยเท่านั้น. โดยนัยนี้ เราขอมไม่มีความสงสัยเลยว่า สัตว์ทั้งปวงจะไม่มีเจตนา ในอันที่จะก้าวขึ้นสู่คุณะอันสูงและโอกาสนั้น ได้ปิดเสียแล้วสำหรับสัตว์บางพวก.

เมื่อศาสนาหรือลัทธิทั้งปวง มีเจตนาอันมุ่งต่อ “สุขนิรันดร” ตรงกันเช่นนี้แล้ว ความสุขปีใหม่ของสัตว์ทั้งหลาย ก็คือการก้าวเข้าไปใกล้สุขนิรันดรยิ่งกว่าปีเก่านั่นเอง. การก้าวเข้าไปใกล้เพียงไรนั้น อยู่ที่ความเห็นผิดหรือเห็นถูกมากน้อยเพียงไร. การเห็นชัดว่าความจริงมีอยู่อย่างไร แล้วปฏิบัติให้สมตามกฎของความจริงนั้นๆ คือการก้าวเข้าไป. เพราะฉะนั้น การกอบโกยเอาความสุขปีใหม่ขึ้นไว้ใส่ตน ก็คือชำระสะสางความเห็นผิดหรือหลงผิดให้หมดไปเสีย แล้วพอกพูนความเห็นถูกให้ตรงแนวยิ่งขึ้นไป โดยเร็ว. โดยจะเพาะเรื่องทางใจหรือศาสนา จักต้องไม่หลงผิดไปจับเอาเปลือกหรือเครื่องแบบภายนอกของศาสนา ซึ่งเป็นใจความของศาสนา ซึ่งเมื่อเข้าใจผิดแล้ว อาจทำให้ละจากศาสนาที่สูงกว่า ไปรับเอาศาสนาที่ต่ำกว่าก็ได้

หรืออาจดูหมิ่นดูแคลนต่อกันและกันก็ได้ หรืออาจละจากศาสนาของบรรพบุรุษ ไปรับเอาศาสนาแปลกๆ ใหม่ๆ ซึ่งเพียงแต่เขาเต็มสีไว้งามๆ โดยไม่มีอะไรดีไปกว่าศาสนาเดิมก็ได้.

ปีนี้ เป็นปีที่ชาติไทยเราเปลี่ยนระบอบปีใหม่ มาเป็นระบอบสากล พร้อมกันกับการบากบั่นสร้างชาติให้เข้มแข็ง จนกว่าจะอยู่ในระดับที่ปลอดภัยจากการถูกกลืนโดยชาติอื่น. จึงในโอกาสส่งความสุขปีใหม่แก่กันและกันนี้ เห็นว่าเราควรระสางปัญหา อันเกี่ยวกับศาสนาของชาติ เพื่อให้จิตใจของประชาชนชาติทั้งมวลกลมกลืนกัน สำหรับจะได้รับความสุขอันแปลกใหม่ พร้อมกับที่การสร้างชาติของเราเป็นไปได้สมหวังด้วย. ถ้าชาติเราต้องการน้ำใจเป็นดวงหนึ่งดวงเดียวกัน เราต้องถือศาสนาเดียวกัน! เพราะศาสนาคือเครื่องสร้างหัวใจ. ข้อนี้หวังว่าโดยมิพักต้องแก้รัฐธรรมนูญบทที่กล่าวด้วยการถือศาสนา เราก็อาจ และควรที่จะขจัดปัญหาแห่งการถือศาสนาแตกต่างกันเสียได้. ทั้งนี้ โดยเหตุที่ว่าศาสนาทั้งปวง เป็นเสมือนพี่น้องที่ยืนเข้าแถวเรียงลำดับ และพุทธศาสนาเราเป็นที่หรือคนต้นแถว ในฐานะที่มีอะไรให้สูงกว่า และมีให้ครบทุกประการ. และผู้ที่ถือศาสนาของทุกศาสนา ก็ล้วนแต่มุ่งสุขนิรันดรด้วยกัน เสียแต่ไปจับจวดยเอาเปลือกหรือแบบของศาสนาเข้า จึงเกิดขุ่นกันขึ้น. เมื่อเอาส่วนที่เป็นเปลือก หรือเครื่องแบบเหล่านี้ ออกเสียให้หมดแล้ว ก็พอจะกลมเกลียวกันได้. แต่พุทธศาสนาควรจะเป็นศาสนาของชาติยิ่งกว่าศาสนาอื่นทั้งหมด ก็เพราะเป็นศาสนาของบรรพบุรุษของเรามาแต่ดั้งเดิม, — เป็นศาสนาที่ท่านเหล่านั้นได้ยึดถือไว้ตลอดมา พร้อมกับการเสียสละกู้ชาติ ให้ธำรงคงมาได้ตราบถึงทุกวันนี้. ชาวไทยที่ละจากพุทธศาสนาไปถือศาสนาอื่นนั้น ก็ล้วนแต่มีเลือดพุทธศาสนายืนในตัวเขาทุกคน เพราะบรรพบุรุษของเขาได้เคยถือพุทธศาสนานมมาน จนเป็นศาสนาประจำสายโลหิต เขาเพียงจะไปถือศาสนาอื่น เมื่อ “ไม่กั้วมันเอง.”

ทั้งนี้เพราะว่า ก่อนแต่ที่ศาสนาคริสต์ และอิสลามจะแผ่เข้ามานั้น พุทธศาสนา ได้ครอบคลุมอยู่ตลอดแหลมทอง. ชาวแหลมทองทุกคน จึงมีเลือดเป็น พุทธศาสนิกอยู่ในตนด้วยกันทั้งนั้น. ไม่เป็นการยากลำบาก หรือน่าอับอาย ใดๆเลย, ในการวิ่งกลับมาหาศาสนาแห่งบรรพบุรุษของตน !

บัดนี้ ปัญหาเรื่องการถือศาสนาต่างๆ กัน ได้เกิดเป็นอุปสรรคต่อ การสร้างชาติในส่วนรวม, และเป็นจุดค้างพรัอยของความสุขทางจิตต์ ษะนิตที่เป็นระบอบสากล โดยประจักษ์ชัดขึ้นมาแล้ว เพราะฉะนั้น เราควรต้อนรับความสุขปีใหม่ ของพวกเราทั้งหมด ด้วยการขจัด ปัญหานี้ออกไปเสียให้หมดจดสิ้นเชิง แล้ว การสร้างชาติก็จะได้ก้าว ใหม่ที่สำคัญยิ่งอีกก้าวหนึ่ง. และส่วนตัวเรา, ในการก้าวเข้าไปหา “สุขนิรันดร” เราก็จะได้ก้าวอย่างยาวอีกก้าวหนึ่ง เหมือนกัน.

นี่คือความสุขปีใหม่ของพวกเรา !

และขอให้มนุษย์ชาติในสากลโลกทั้งมวล จงได้ละความเห็น ผิดที่จับฉวยไม่ถูกความหมายอันแท้จริง ของ “สุขนิรันดร” ได้จับ ฉวยให้ถูกยิ่งๆ ขึ้นไปกว่าปีเก่าเถิด.

นั่นคือความสุขปีใหม่ของสากลโลกทั้งสิ้น !

พุทธทาส ภิกขุ

๑ มกร ๒๔

อานาปานสติสังเขป

หรือ จิตตวิทยาแห่งการเพ่งสมาธิจิตต์ ซึ่งมีรากฐานอยู่ที่ลมหายใจ
“ทวารโลการมณจิตต์” แปลจากเรื่อง

The Psychology of Attention based on Breathing.

ของ

ท่าน ศรี เทวमितต ธรรมपाल แห่งอินเดีย

เรื่องนี้ เป็นแนวสังเขปของการเจริญอานาปานสติ ซึ่งผู้เขียนได้เขียน
ด้วยภาษาง่าย ๆ และได้ใจความสมบูรณ์. ในขณะที่กำลังมีผู้สนใจใน
เรื่องอานาปานสติเช่นนี้ เราเห็นว่าผู้สนใจควรได้อ่าน และใช้เรื่องนี้เป็น
แนวสังเขป (Outline) สำหรับศึกษาในเบื้องต้นพอเป็นหลัก ซึ่งอาจ
หาความรู้โดยละเอียดเพิ่มเติมได้ในภายหลัง. ข้อความบางอย่างหากมี
แตกต่างกันไปบ้าง ก็มีใช้ส่วนสำคัญ -- ผู้แปล.

นับตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์มา พวกโยคีชาวอริยกะในอินเดีย
ได้บำเพ็ญตบะวิธีเกี่ยวกับลมหายใจ ในฐานะเป็นแบบฝึกหัดทาง
จิตต์ เพื่อให้บรรลุความสุขใจ. ในสมัยก่อนแต่จะเกิดมีการ
เจริญตามแบบพุทธศาสนานั้น ตบะวิธีที่เกี่ยวกับลมหายใจของ
พวกโยคีเหล่านั้น เรียกว่า “ปราณายมะ.” ตลอดเวลาที่เจ้าชาย
สิทธารถแห่งสาकยวงศ์ ได้บำเพ็ญตบะอันเข้มงวดนั้น พระองค์ก็ได้

ทรงรับตบะวิธีที่เรียกว่า “ปราณายมะ” นี้ มาบำเพ็ญอยู่คราวหนึ่งเหมือนกัน และพระองค์ได้ทรงพบในที่สุด ว่ามันเป็นวิธีที่ทรमानเกินไป และไม่สบลักแห่งเหตุผล (Unscientific) การกลลมหายใจไว้ด้วยวิธีบังคับอย่างรุนแรงนั้น เป็นเหตุให้เกิดความสะเทือนภายในร่างกาย มีความเจ็บปวดอย่างยิ่ง. เมื่อพระองค์ได้ทรงลองปฏิบัติดูนานเข้า และได้พบว่ามันเป็นวิธีที่ทรमानเกินไป พระองค์จึงได้ทรงเลิกเสีย เช่นเดียวกับที่ได้ทรงเลิกตบะวิธีที่ทรமானกายทางอื่น ๆ อันเป็นวิธีที่เป็นอันตรายต่อความเจริญของจิตต์. ในที่สุดพระองค์ได้ทรงค้นพบวิธีที่นิ่มนวล ซึ่งพระองค์ได้ทรงยึดไว้เป็นหลักปฏิบัติ และเป็นเหตุให้พระองค์เกิดปรีชาญาณ ลุถึงความตรัสรู้ อันสมบูรณ์ภายใต้ต้นโพธิอันศักดิ์สิทธิ์ บนฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ซึ่งบัดนี้เรียกว่า พุทธคยา.

ตบะวิธีที่เรียกว่า “ปราณายมะ” นั้น ทรกวณวิธิประสาทให้กำเรบ เพราะเหมือนกับจับมนุษย์อัดไว้ในหีบที่ปิดแน่น. ส่วนวิธีที่ทรงค้นพบโดยเจ้าชาย ศากยะ นั้น ย่อมปลุกปลอบวิธิแห่งประสาทให้สดชื่น ทำกายให้สงบเย็น และช่วยให้จิตต์มีกำลังสูงชัน ๆ จนกระทั่งมีความคล่องแคล่วเหมาะสมที่จะตรัสรู้ วิธีที่พระองค์ทรงค้นพบ ที่ดีกว่าวิธีอย่างเก่านั้น มีนามว่า “อานาปาน-สติ.” ลมหายใจออก เรียกว่า อานา, ลมหายใจเข้าเรียกว่า ปานะ. จุดประสงค์ที่พระองค์ทรงมุ่งหมายในที่นี้ คือการนำามาซึ่งความสงบเย็นให้แก่จิตต์. การหายใจเร็วและการหายใจทางปากนั้น ไม่ช่วยให้กำลังของจิตต์ซึ่งกระจัดกระจายกันอยู่ รวมตัวเป็นอันหนึ่ง

อันเดียวกันได้. มนุษย์เราเป็นเหมือนวัวเปลี่ยวที่ยังไม่ได้ฝึก. กำลังจิตต์ของเขา ยังเป็นเหมือนลูกคลื่นในท้องทะเล ที่มีพายุจัด. วิธีกระทำจิตต์ให้ระงับ ในเมื่อมันฟุ้งซ่านด้วยอำนาจอารมณ์ต่าง ๆ นั้น ไม่มีวิธีใดดีไปกว่าวิธีอานาปานสตินี้. พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแนะนำ วิธีนี้เป็นวิธีดีที่สุด สำหรับภิกษุผู้รู้สึกเหนื่อยหน่ายต่อกาย เหน่านี้, ซึ่งท่านเหล่านั้นเห็นว่า มันเป็นเหมือนถุ้งซึ่งบรรจุ กระจุก, เลือด, ปัสสาวะ, หนอง, น้ำลาย, เสลด, อันเป็นสิ่งที่จะต้องคอย ประคบประหงมอยู่เสมอ สิ่งซึ่งต้องประสงค์สำหรับเรื่องอันค่อนข้าง จะมีแต่ด้านร้ายเช่นนี้ ได้แก่การนำมาซึ่งความสดชื่นร่าเริงให้แก่ จิตต์ อันจะเป็นเครื่องมือข่มเสียได้ ซึ่งโทษเหล่านั้น.

การที่จะทำกายให้สดชื่นนั้น ไม่มีอะไรดียิ่งไปกว่าการพักผ่อน, และการพักผ่อนนั้น จะมีได้ในเมื่อเราอยู่ในที่อันปราศจากเสียงที่ รบกวน และปราศจากบรรยากาศ อันไม่เป็นที่ตั้งแห่งสุขภาพ (Unhealthy atmosphere). อาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งอยู่ในจำพวกที่ รบกวนเส้นประสาทให้กึกคะนองนั้น เป็นสิ่งที่ควรละขาด ในเมื่อ เจริญอานาปานสติ. สถานที่, ควรเลือกหาที่เป็นต้นไม้ร่มเงา และปราศจากสิ่งรบกวน. เครื่องหอม ดอกไม้ ที่อาศัยซึ่งมีอากาศ ระบายเข้าออกได้ดี จิตต์ซึ่งประกอบด้วยเมตตาเต็มเปี่ยม ปราศจาก ความคิดในทางเบียดเบียน เหล่านี้ เป็นสิ่งจำต้องมีสำหรับผู้ ที่ปรารถนาจะเจริญอานาปานสติ. ส่วนบนของร่างกาย คือลำตัว จะ ต้องตั้งตรง เพื่อช่วยให้หายใจเข้า และหายใจออกสะดวก ท่านั่ง ซึ่งพวกโยคีเรียกกันว่า ปัทมาสนะ^๑ นั้น เป็นท่าที่ควรใช้. ท่านั่งของ พระพุทธรูป^๒ แสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างที่จำต้องใช้. เวลาที่เหมาะสม

๑. คือท่าขัดสมาธิเพชร, ซึ่งยาก.

๒. ขัดสมาธิธรรมคา, ซึ่งง่ายสำหรับทุกคน.

ที่สุด คือเวลาอาบน้ำแล้วตอนเช้าตรู่ ขณะที่ร่างกายกำลังสงบเย็น เหมาะแก่การเจริญภาวนา. ถ้าหากหาที่เป็นต้นไม่มีร่มไม้ได้ ที่ๆ เหมาะที่สุดก็คือห้องที่เงียบ มีอากาศเข้าออกสะดวก มีกลิ่นหอมที่เกิดจากรูปหรือดอกไม้. ที่นั่งไม่ควรจะอ่อนนุ่มหรือแข็งเกินไป. ควรเป็นที่นั่งพอนั่งสบาย. ท่านั่งที่เรียก ปัทมาสนะนั้น เป็นท่านั่งที่มีขาไขว้ขัดกัน ท่านี้อาจจะนั่งไม่ได้ในวันสองวัน แต่เมื่อฝึกไปราวหนึ่งเดือนเป็นอย่างน้อย หัดนั่งท่านี้นั้นละสองสามนาทีก็น่าจะช่วยให้สามารถบังคับกล้ามเนื้อที่ขาได้. การฝึกตอนแรกหนึ่งเดือนเป็นการฝึกร่างกาย. การนั่งตัวตรง เป็นของจำเป็นสำหรับการหายใจที่สม่ำเสมอ. การหายใจไม่ควรหายใจทางปาก ต้องหายใจทางจมูก. ปากต้องปิดสนิท. ก่อนแต่เริ่มเจริญ ผู้ฝึกจะต้องระลึกถึงพระกรุณาธิคุณอันใหญ่ยิ่งของพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งมีต่อสัตว์โลก. ความคิดชั่วร้ายจะต้องบำบัดมันออกเสียจากใจ. ความเมตตาอันแรงกล้าต้องซึมซาบอยู่ในจิตต์. ความเพ่งของจิตต์ต้องจดอยู่ที่ศูนย์กลางของหัวใจ. และการหายใจต้องหายใจโดยไม่มี การบังคับทางกายให้ผิดปกติ. การหายใจต้องเป็นไปตามธรรมชาติ และไม่ถูกบังคับ. ควรระครองใจแน่ว เพื่อคอยกำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก. ไม่ควรพยายามหยุดลมหายใจ และไม่พยายามทำลมหายใจให้ยาว. ใจเพียงแต่กำหนดลมหายใจเข้า และลมหายใจออกเท่านั้น. เมื่อได้ปฏิบัติโดยทำนองที่คล้อยตามธรรมชาติ เช่นนี้มาหลายวันแล้ว ขึ้นต่อไปก็คือการคอยกำหนดระยะของลมหายใจด้วยความรู้สึก. ถ้าลมหายใจเข้ายาว ก็ต้องกำหนดให้รู้ว่ายาว. ถ้าสั้นก็ต้องกำหนดรู้ว่าสั้น. การฝึกเช่นนี้ให้ติดต่อเนื่องกัน จะทำให้เกิดความชำนาญบางอย่างแก่ผู้ฝึก, และต่อไปเขาควร

พยายาม กำหนดระยะของลมหายใจทุกครั้ง โดยการนับ ๑ ถึง ๕ การทำให้ถูกต้องตามระเบียบ จะทำให้ลมหายใจแน่นอนเป็นระเบียบ และผู้ฝึกสามารถนับ ๑ ถึง ๕ อย่างช้าๆ ได้โดยง่าย. ระยะเริ่มหายใจ ควรจะมีจุดอันเป็นที่เริ่มเคลื่อนของลม และจุดที่ลมไปสิ้นสุดลง. ระยะของลมหายใจจากจุดที่เริ่มเคลื่อนจนถึงจุดที่สิ้นสุดลงนั้นทุกๆ ครั้ง จะพบว่าอยู่ในย่านกลางระหว่างหัวใจกับสะดือ. และลมหายใจจะแล่นไปแล่นมา ระหว่างหัวใจกับสะดือ และระหว่างสะดือกับหัวใจ. การกระทำอย่างง่าย ๆ เช่นนี้ ก็เพื่อช่วยให้ลมหายใจอยู่ในระเบียบสม่ำเสมอได้ง่ายขึ้น.

เมื่อใครรู้สึกว่ใจชุ่นกัลดกัลุ่ม หรือมุ่น่ร้าย เมื่อนั้นควรเจริญอานาปานสติ. และเมื่อใจได้อาศัยอานาปานสติก็จะปรับตัวมันเองกลับไปสู่ภาวะที่สงบรำงับ และให้เกิดความสดชื่นร่าเรงขึ้นได้. ผู้ที่มีใจลอยหรือใจอ่อน ไม่ควรเจริญกัมมฐานข้อนี้, แต่กัมมฐานนี้มีประโยชน์มากแก่บุคคลผู้มีจิตตั้งใจแจ่มใสคล่องแคล่ว และสำหรับบุคคลผู้ปรารถนาจะหาความรู้เรื่องจิตต์. พระพุทธองค์ ได้ทรงสั่งสอนวิธีนี้ให้แก่พวกภิกษุ. และถึงแม้เด็กซึ่งมีอายุเพียง ๗ ขวบ ก็ควรได้รับการสั่งสอน โดยไม่ต้องมีความกลัวแต่อย่างใด เพื่อให้ฝึกหัดวิธีการกำหนดลมอันสงบรำงับ ซึ่งเป็นวิธีที่ให้เกิดปรีชาฉลาดนี้ด้วย.

คำอธิบายอันละเอียดเรื่องอานาปานสตินี้ ผู้ศึกษาอาจจะค้นหาได้จากพระคัมภีร์ อันเป็นอนุสาวรีย์สูงสุด. ของท่านพระพุทธโฆษา, ซึ่งมีนามว่าคัมภีร์วิสุทธิมรรค.

หมายเหตุเพิ่มเติม เรื่อง “ปราณายมะ” :— ผู้แปลเห็นว่า อาจมีผู้ฉงน และใครจะทราบบ้างว่า วิธีปราณายมะนั้นเป็นอย่างไร จึงได้นำมากล่าวไว้เสียในที่นี้ พอเป็นแนวสังเขป และช่วยความเข้าใจ.

กล่าวตามความบัญญัติแห่งโยคสูตร ของปัทมยชลิ คำว่า “ปราณายมะ” หมายความว่า “การขจัดเสียซึ่งการเคลื่อนไหว ของลมหายใจเข้าและลมหายใจออก” (ศฺวาสนฺปรศฺวาสนโยรคฺคฺวิจฺเจท : ปฺรณณายม :). วิธีบังคับลมหายใจ ซึ่งมีนามดังกล่าวมานี้ มีใช้กันทั่วไปในหมู่พวกโยคีทุก ๆ นิกาย ที่มีการฝึกจิตต์, ใจความก็คือบังคับลมหายใจให้อยู่ในอำนาจเหมือนกันหมด แต่วิธีการทำ หรือหลักย่อย ๆ ลงมา ย่อมแตกต่างกันตามนิกาย. ในที่นี้จะกล่าวแต่ส่วนที่เป็นใจความทั่วไป และจะเพาะวิธีที่เห็นว่า ได้รับความนิยมเป็นกลาง ๆ ทั่วไปทุกนิกายได้ด้วย.

ในเบื้องต้น หรือที่เรียกว่า บุรพกิจ :— โยคีจะต้องแสวงหาที่ ๆ เหมาะ, ไม่มีใครรบกวน และปลอดภัย มีความสะดวกในการหาสิ่งที่เป็นเครื่องยังชีพ, มีอาจารย์คอยช่วยเหลือ เลือกเวลาที่เหมาะสำหรับเริ่มฝึก ซึ่งตกอยู่ในระหว่างฤดูฝนกับฤดูหนาว ตอนหนึ่ง, และอีกตอนหนึ่ง ระหว่างฤดูหนาวต่อกับฤดูร้อน. เวลาอื่นไม่เหมาะ อาจล้มเจ็บได้ง่าย. เมื่อได้สถานที่ ๆ เหมาะแล้ว ก็บำรุงร่างกายให้เหมาะสม เช่นรักษาอิริยาบถ ให้สม่ำเสมอ ถูกต้องตามแบบแห่งโยคี, กินอาหารให้หลวมท้อง คือเมื่อรับประทานทั้งอาหารแข็ง และอาหารเหลว. รวมทั้งน้ำเสร็จแล้ว รวมกันให้มีเพียง ๓ ใน ๔ ส่วนของท้องอิ่ม. เว้นอาหารไม่สมควรและเป็นข้าศึก คือพวกเนื้อสัตว์ ของรสจัด ของทอดมัน ของมีเนมา เกลือ และพริก และผลไม้บางอย่าง เช่นฟักทอง ฟักเขียว ส้มโอ ลูกตาล ซึ่งดูเหมือนมีหลักว่าเร่าประสาทเกินไป. คงรับประทานแต่ของที่ช่วยให้ร่างกาย เช่น ข้าว ต่าง ๆ ถั่ว เผือกมัน ถั่วฝัก ถั่วฝักยาว มะเขือ นมสด เนย มะพร้าว น้ำอ้อย เป็นต้น.

ไม่นอนกลางวัน เพราะทำให้หนักตัว จี้เกียด และมักเสียน้ำสัณฐะ
 ง่ายในเวลากลางคืน, ซึ่งการนี้ เป็นข้าศึกแก่การบำเพ็ญโยคะอย่างยิ่ง หรือ
 ถึงกับจัดว่าเป็นการล้มละลายทีเดียว โยคีจะนอนอย่างมกคินละ ๔ ชั่วโมง
 แต่เมื่อฝึกปรายามะสำเร็จแล้ว ไม่นอนเลยก็ได้ เนื่องจากปรายามะที่
 สำเร็จแล้ว เป็นการหยุดพักผ่อนยิ่งกว่านอนหลับเสียอีก. นอนระหว่าง ๔ ทุ่ม
 ถึง ๘ ทุ่ม.

ต่อไปนั้น เริ่มขั้นที่เรียกว่า “ฟอกโลหิตให้สะอาด.” คือตื่น
 เวลา ๘ ทุ่ม ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ ล้างหน้า อาบน้ำชำระกายสะอาดแล้ว
 นั่งในที่สงบ เริ่มภาวนาด้วยการนมัสการครูบาอาจารย์ จนรู้สึกว่าอานูภาพ
 ของท่านเหล่านั้น มารวมอยู่รอบตัวโยคีเอง ภาวนาถึงดอกบัว และสวดปณพ
 ตามแบบของโยคะ ซึ่งจะปรากฏ โขติ หรือ “ดวงสว่าง” เกิดขึ้นตามแบบ และ
 ตามวิธีที่อาจารย์กำหนดให้ ต่อจากนั้น จึงทำการบริกรรมแก้ลมหายใจ ซึ่ง
 มีหลักในขั้นนี้ว่า สูดลมเข้าทางช่องจมูกข้างหนึ่ง โดยกดช่องข้างหนึ่งไว้ จน
 เต็มหน่วงแล้ว ปล่อยออกทางช่องอีกข้างหนึ่ง โดยกลับเปิดช่องที่กดไว้ และ
 กลับมากดช่องที่สูดเข้า. เมื่อออกหมดแล้ว กลับสูดเข้าทางนั้นแล้วปิด,
 เปิดให้กลับมาก่อออกทางช่องเก่า โดยลมหายใจที่ยาว และละเอียดอย่างยิ่ง.
 ในระยะนี้ห้ามอัดลมหายใจ ถ้าเหนื่อยจะหยุดเป็นระยะก็ได้. ทำวันละ ๔ เวลา
 เช้า – เที่ยง – หัวค่ำ – ดึก. ตอนแรกทำเพียงเวลาละ ๔ ครั้ง, สัปดาห์
 ต่อไป เพิ่มขึ้น ๒ ครั้งทุก ๆ สัปดาห์ จนเวลาละ ๖ – ๗ – ๑๐ ครั้ง, ฯลฯ.
 เมื่อทำไปโดยถูกต้องครบ ๓ เดือน จะปรากฏผล เส้นโลหิตสะอาด, มี
 สมรรถภาพพอที่จะเจริญปรายามะสืบไป, สังเกตได้ ผิวหนังหายหยาบ
 แต่เกลี้ยงเกลาหมดจด, แหวตาสุกใส เสียงเพราะขึ้น อุจจาระ ปัสสาวะ
 น้อยลง, กลิ่นตัวไม่มี, ท้องไม่ผูก ไฟธาตุดี อาหารลด, นอนน้อยลง แต่
 รู้สึกเต็มตื่นสบายสดใสมากขึ้น ตัวเบา ไม่เกียจคร้าน เสมหะลดน้อยลงมาก.
 ต่อแต่นั้นจึงบริกรรมปรายามะ.

วิธีบริกรรมปราณายมะ :- ครั้งแรกจะต้องหัดการหายใจอย่างละเอียด โดยกำหนดด้วยการจุดเทียนไว้ ห่างปลายจุมก ตรงทางลม ๖ นิ้ว ดวงไฟไม่ไหว, และหายใจได้ยาวที่สุด. เมื่อเริ่มบริกรรม สูดลมหายใจเข้า โดยใช้ กำลังช่องจุมกส่วนใน จนเต็มกลั้น แล้วระบายออก จนไม่มีเหลือ และหยุดอยู่นานเต็มกลั้น แล้วเพิ่มจำนวนครั้งขึ้นทุกสัปดาห์ เป็น ๖ - ๗ - ๑๐ ครั้ง โดยนับดังกล่าวแล้ว, ระบายหายใจออก ให้ยาวกว่าระบายหายใจเข้า ๒ เท่า, และระยะที่กลั้นไว้ นานกว่าระบายหายใจเข้า ๔ เท่า. เช่นเวลาหายใจเข้ากินเวลา ๑ นาที, เวลาอัดไว้ต้อง ๔ นาที, เวลาระบายออก ๒ นาที, แล้วฝึกเพิ่มให้มากขึ้นตามส่วนนี้. และโดยที่กำหนดให้เป้นว่า จากสุดกระดูกไขสันหลังตอนล่าง สูงขึ้นมาตามไขสันหลัง จนกระทั่งสมองมีดอกบัวเป้นระยะ ๆ อยู่ ๖ ดอก, เมื่อหายใจเข้า “ดวงสว่าง” เลื่อนผ่านดอกบัวขึ้นมาเป้นลำดับ จากดอกบัวดอกล่างสุด จนถึงดอกบัวบนสุดแล้วหยุดอยู่, เมื่อหายใจออกกลับเลื่อนลงโดยทำนองเดียวกัน, (ซึ่งมีวิธีอันละเอียดตามแบบของวิธีนี้). เมื่อได้ฝึกไปนานพอสมควร จะได้ผลในขั้นนี้คือ ทางลมสะอาด, สังกตได้จากการที่เมื่อเวลาหายใจออกทุกครั้ง จะมีเสียงดัง “เวี๊ว” เหมือนผิวปาก ในช่องจุมกส่วนลึก.

ครั้นแล้วจึงบริกรรมขั้นที่เป้นตัวปราณายมะจริง ๆ. คือให้อัดเอา ลมเป่ง ที่มีอยู่ในท้องตอนล่างถึงท้องน้อย สำหรับเป่งอุจจาระเป้นต้น ให้ ล้นขึ้นมาทางท้องใหญ่ โดยใช้กดหรือแถมวกกล้ามเนื้ออย่างแรง จนไม่มีลมเหลืออยู่ในนั้น แล้วจะย้อนเลื่อนขึ้นมาจนถึงสะดือ แต่ต้องไม่ให้กล้ามเนื้อท้องใหญ่ ส่วนบนเคลื่อนไหว. เมื่ออัดไว้แน่น จนท้องน้อยแข็งดุจไม้คั่งนี้แล้ว ให้สูดลมหายใจเข้า เข้าไปอย่างเต็มความสามารถ. แล้วก็มึศีรษะให้ค้างจกกับคอ เพื่ออัดลมไว้. ในขณะนี้ ลมจะถูกอัดไว้พร้อมกัน

ทั้งลมล่าง คือลมท้องน้อย, และลมบน คือลมหายใจ, และลมกลาง คือลมเป่นท้องที่ตรงสะดือ. เวลาอัดลมนี้ “ดวงสว่าง” อยู่ที่ดอกบัวที่อยู่ทีคว่ำ.

ครันอัดไว้นาน (ประมาณครึ่งความสามารถของโยคี) แล้วค่อยผ่อนออก, โดยค่อยๆ เหยยศีรษะขึ้น ปล่อยลมหายใจออก, และพร้อมกันนั้น ก็ปล่อยลมล่างทางท้องน้อยให้กลับลงไปด้วย พร้อมๆ กัน. เมื่อปล่อยลมออกหมดแล้ว ให้หน่วงไว้ให้นานที่สุด ทีจะไม่หายใจเข้า จนเต็มความสามารถ แล้วจึงค่อยหายใจเข้า และอัดกันใหม่ โดยนัยทีกล่าวแล้ว. ตอนแรกทำวันละ ๔ ครั้ง และเพิ่มขึ้นทุกๆ สัปดาห์ ตามนัยทีกล่าวมาแล้ว. ครันต่อไป เมื่อโยคีสามารถอัดลมได้ ครันหนึ่งนานถึง ๑๕ นาทีแล้ว ทำวันละ ๓ เวลาเป่นพอ. ครันอัดได้นาน ๓๐ นาที ก็ลดลงมาเหลือวันละ ๒ เวลา, ครันได้นาน ๑ ชั่วโมง ก็ให้ลดลงมาเหลือเวลาเดียว, ส่วนจำนวนครั้งในเวลาหนึ่งๆ ก็ให้ลดตามลงมาด้วย จนกระทั่งเมื่อสามารถอัดลมได้นานถึง ๓ ชั่วโมงแล้ว วันหนึ่งทำครั้งเดียว และเวลาเดียว ก็พอ.

เมื่อลมหายใจถูกอัดด้วยการบริหารเช่นนี้ จนแสดงอาการ เหงื่อออก ตก, ตัวสั่น, หรือร่างกายจะกระโดดลอยขึ้นเอง เหมือนอย่างกบกระโดด, และในขั้นสุดท้าย เมื่อผลแห่งการบริกรรมได้เป่นไปเต็มที่แล้ว ตัวจะลอยขึ้นไปในอากาศ ในเมื่ออัดลมเข้า, และหยุดอยู่ เมื่ออัดลมไว้เฉยๆ, และกลับลงมาเมื่อหายใจออก, ซึ่งเมื่อโยคีสามารถกระทำปรามายมะอัดลมได้นาน ๓ ชั่วโมง ก็อาจลอยหรือเหาะอยู่ในอากาศได้นาน ๓ ชั่วโมงดุจกัน. ในขั้นนี้ โยคีจะสามารถในการสะกดจิตต์ และปล่อยวิญญาณออกไปจากร่างกายของตน.

โยคีจะลูถึงปราชิกภาวะ ในเมื่อตนบอกคุณวิเศษทีตนได้บรรลุแก่ผู้อื่น นอกจากอาจารย์ผู้เดียว.

การนั่ง ต้องนั่งด้วยท่าที่เรียกว่า ปัทมาสนะ, ซึ่งเราเรียกกันในภาษาไทยว่า จัดสมาธิเพชร. ท่าสิทธาสนา, และสวัสดิกาสนะ คือจัดสมาธิธรรมดา ใช้ไม่ได้ และจะเป็นอันตรายถึงขาหัก หรือขาหลุดออกจากตัวได้ในเมื่อเกิดอาการเดินเหมือนกบกระโดด.

ห้ามหลับตา. ให้ฟังดูที่ปลายจมูกตลอดเวลา.
ห้ามทำโดยไม่มีอาจารย์ คอยช่วยเหลือ หรือควบคุม.

ตามที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เราจะเห็นได้ว่า ลมหายใจที่อัดไว้นั้น มีกำลังเพียงไร, และเป็นอีกแบบหนึ่งต่างหาก จากอานาปานสติ อันเป็นกรรมฐานที่สงบเย็น, แต่ถึงอย่างไรก็ดี เราไม่ควรจะมองข้ามไปเสียว่า บุรพกิจเบื้องต้น และการฝึกเกี่ยวกับสุขภาพบางอย่างนั้น เป็นแบบเดียวกันกับที่ใช้กันอยู่ในฝ่ายเรา ตามที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค.

และพึงทราบว่ วิธีปรณายมะตามที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงวิธีหนึ่งเท่านั้น ยังมีวิธีอื่นอีก ซึ่งมีรูปแห่งการบังคับแตกต่างกันไป และรุนแรงต่างกัน ตามข้อที่ยกย้ายตามความประสงค์ของโยคีนั้น ๆ.

เมืองบริสุทธ

“ในคราวหยุดพักผ่อนครั้งนี้ ไปเที่ยวที่ไหนจึงจะได้รับความเพลิดเพลินดี”
ข้าพเจ้าถามทอมออสตินเพื่อนของข้าพเจ้า ซึ่งเป็นผู้ดูแลร้านจำหน่ายเหล้าใน
เมื่อกาลเวสตันรัฐแห่งแท็กซัส

“ไปที่เมืองคีนซี” เขาตอบ “ที่นั่นมีของแปลก ๆ”

ด้วยประการฉะนี้ ข้าพเจ้าจึงไปยังเมืองคีน

หลังจากได้ขับรถยนตร์มาบนถนนที่ร้อน และเต็มไปด้วยฝุ่น เป็นเวลา
ชั่วโมงครึ่ง ข้าพเจ้ารู้สึกกระหายน้ำ แลอยากสูบบุหรี่เป็นที่สุดด้วย แต่
เคราะห์ร้าย ข้าพเจ้าไม่มีบุหรี่ยี่ห้อในกระเป๋าเลย เป็นธรรมดาอยู่เอง ที่
เมื่อถึงเมืองนั้น สิ่งแรกที่ข้าพเจ้าสอบถามคือ จะหาซื้อยาสูบได้ที่ไหน

“ในเมืองคีนไม่มียาสูบหรอก” หญิงสาวคนหนึ่งที่ข้าพเจ้าถาม
ตอบข้าพเจ้า

“ถ้าเช่นนั้น จะหาเบียร์ที่เย็น ๆ ดื่มที่ไหนได้บ้าง”

“ท่านจะหาเบียร์ไม่ได้ในเมืองนี้ เช่นเดียวกับท่านจะหากาแฟ,
ค็อกเทล, เหล้าองุ่นและชา”

ข้าพเจ้าพยายามจะยิ้มแล้วพูดว่า “แปลกมาก แต่หวังว่าอย่างน้อยคง
จะมีร้านขายอาหารที่ดี เพื่อรับรองผู้มาเที่ยว ฉันกำลังหิวเต็มที และคงจะหา
ซีโรงลูกวัวดี ๆ ได้สักชิ้นหนึ่ง”

“ที่คินนี่นะท่าน” หญิงสาวคนนั้นตอบ “มีแต่สัตว์เท่านั้น ที่กินเนื้อสัตว์.”

ในที่ใกล้ ๆ นั้น จะหาตำรวจสักคนที่พอจะให้ความรู้อย่างอื่นแก่ข้าพเจ้าก็ไม่ได้ ข้าพเจ้าคิดจะหาหนังสือคู่มือ แต่ตามที่ขายหนังสือต่างๆ ท่านอย่าหวังได้พบหนังสือหรือสมุดที่มีภาพสวย ๆ สีสดชวนตาผู้ซื้ออย่างที่มีอยู่ตามที่ขายหนังสือทุกแห่งทั่วโลกเลย.

ข้าพเจ้าลงจากรถแล้วเดินต่อไป ไปพบร้านทาสีขาวเข้าร้านหนึ่ง มีป้ายว่า “ร้านขายอาหาร” เป็นตัวหนังสือดำติดอยู่ที่กระจกหน้าต่าง หญิงสาวที่ข้าพเจ้าพบไม่จีบด ฌ ที่นั่น เขาขายแต่อาหารผักต้ม และตามโต๊ะต่างๆ มีขวดน้ำตั้งไว้ให้ด้วย ของแปลกที่เมืองนี้ซักรจะมากเกินไปเสียแล้ว ข้าพเจ้าออกจากที่นั่น แล้วก็ไปขอพบท่านนายกเทศบาลของเมืองประหลาดอันนี้

“ท่านที่รัก” นายกเทศบาลสมิธกล่าวแก่ข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าเข้าไปพบท่านในที่ทำงานของท่าน “แบบความเป็นอยู่ของเรา คุณเป็นของประหลาดสำหรับท่าน แต่ก็คงจะไม่เลวนักหรอก เพราะว่าที่เมืองคินนี่ มีจำนวนพลเมืองถึงหกหมื่นคน และทั้งหมดยอมอยู่ใต้กฎแห่งความ ‘บริสุทธิ์’ นี้ เมืองคินนี่สร้างมาได้ห้าสิบปีแล้ว ครั้งแรกเรามีความประสงค์จะตั้งโรงเรียนสำหรับเด็ก ๆ แต่แล้วก็มีพวกค้าขาย และพวกคนงานมาร่วมอยู่ด้วย จึงเกิดเป็นเมืองขึ้น เราได้ตั้งกฎของเราไว้สำหรับให้ทุกคนที่มาอยู่ในเมืองนี้จะต้องปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อรักษาวิญญูณของเขาไว้ คินนี่เป็นเมืองที่ไม่มีความชั่วความผิด และหาที่ติไม่ได้

“เราไม่มีตำรวจ, ไม่มีศาล, ไม่มีผู้พิพากษา ในระยะ ๔๒ ปี มีชะโมยคนเดียวเท่านั้น และเป็นคนบ้าที่ชะโมยเศษไม้ของช่างไม้ไป เรายังรู้สึกเสียใจ และละอายอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ ได้มีการกะกะเนื่องจากการเมาครั้งหนึ่ง ในระหว่างมหาสงคราม เนื่องจากมีทหารสองคน ผ่าน

มาทางเมืองนี้. ที่นี้ไม่มีคนขอทาน และไม่มีพ่อค้าขายของปีศาจ
เหล่านั้น ข้าพเจ้าหมายจะพูดถึงเครื่องสำอาง”

“ทำไมเล่า?”

“ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้หญิงของเราบริสุทธิ์ตามลัทธิข้อบังคับ แห่ง
นิกายของเรา. ปีศาจแอลกอฮอล์ก็ได้ถูกไล่ออกจากที่นี่ การค้า
เครื่องแต่งหน้าห้ามขาด. ไม่มียาทาหลังตาหรือยาทาเล็บ ไม่มีการ
ตัดผมคลื่นถาวร ที่กินมีร้านตัดผมแห่งเดียว ที่ได้รับอนุญาตให้ตัด
และตัดผมผู้หญิงของเรา แต่การตัดนั้นต้องตัดด้วยคีมเหล็ก มาก
กว่านั้นไม่ได้”

“นอกจากนี้ ก็ ไม่มีงานประชุมเต้นรำ, ไม่มีการเต้นรำ ไม่มี
การเฟลิตกัน ไม่มีความรัก ไม่มีโรงฉายภาพยนตร์ ซึ่งเป็นของ
ประจักษ์ที่ร้ายที่สุดในศตวรรษของเรา. เป็นการไม่ดีและจงใจ
อย่างร้าย ที่เห็นพวก ‘ดาวหญิง’ ของท่านที่จ้อ ตามร่างเต็มไปด้วย
เครื่องเพชร ที่เห็นพวกผู้ชายเล่นการพนัน, สูบบุหรี่ หรือใช้เวลา
ให้หมดไปในการเล่นกีฬา”

“อะไร! ท่านไม่ยอมให้มีการเล่นกีฬาเหมือนกันหรือ?”

“แน่นอน ฟุตบอล, ฮอกกี้, บาสเก็ตบอล ไม่มีการกีฬาอัน
ใดตามที่กล่าวมานี้ จะไม่ชักจูงให้เกิดทำพื่อนเอาเงินกันขึ้น ที่กินนี้
อนุญาตการเล่นกีฬาอย่างเดียวกันเท่านั้น คือโครเกต (กีฬาใช้ไม้ คล้ายฆ้อน
ด้ามยาว ตีลูกไม้กลมให้ลอคได้บ่วงเหล็กที่ปักบนพื้นดิน)”

ข้าพเจ้าขอบใจ มร.สมิธ ในการที่เล่าและแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบถึงข้อ
บังคับบางอย่างของเมืองนั้น แล้วก็ลาจากกลับมา. เมื่อข้าพเจ้าเดินตาม
ถนนนั้น ดูช่างสงบเงียบจริงๆ แม้แต่การฟังวิทยุก็ต้องมีการควบคุมกัน
ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เสียงแจ๊สแบนด์ที่ร้ายมากระทบโสตของราษฎร.

ความดีมากมายเช่นนี้ มากเกินไปสำหรับข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารีบขึ้นรถยนต์ แล้วก็ออกจากเมืองนั้น ข้าพเจ้ามารู้สึกตัวว่าข้าพเจ้าเป็นข้าพเจ้า ต่อเมื่อมาหยุดรถที่เมืองเคลาเบิร์น เมืองเล็กๆ ต่อกจากคิน และได้ดื่มเบียร์ เย็น ๆ เสียด้วยใหญ่ และสูบบุหรี่อย่างชื่นใจ

เมื่อข้าพเจ้าพบทอมมอสตินเย็นวันนั้น เขาถามข้าพเจ้าว่า ได้รับความสนุกจากเมืองคินหรือเปล่า

“แน่นอน” ข้าพเจ้าตอบ “ไม่เหมือนไมอามี (ที่ตากอากาศของอเมริกัน) แต่ก็เกือบไป” เขาได้เล่นตลกกับข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าก็ไม่โกรธเลย ที่ได้รับความรู้ใหม่.

ป. ร. ศรีบูรณ

จากประมวลสาร ๑๐ มิถุนายน ๒๔๘๓

วาทะพระองค์เจ้าวรรณ

อารยธรรมปัจจุบัน เป็นอารยธรรมซึ่งแผ่มาจากตะวันตก และประเทศไทยก็ดัดแปลงใช้ตามสมควรแก่ฐานะานุรูป แต่อารยธรรมตะวันตกชวนให้หมกมุ่นในทางโลกมากกว่าในทางธรรม ฉะนั้น จึงจะด้อยระมัดระวัง มิให้อารยธรรมตะวันตกทำให้ศีลธรรมของชาติเสื่อมคลายไป และเพื่อที่จะยังผลเช่นนี้ ย่อมจะต้องบำรุงวัฒนธรรมของชาติไว้ให้รุ่งเรือง คั้งที่รัฐบาลสนใจกระทำอยู่ในประเทศไทย ณ บัดนี้.

จากพระราชชาติรายสัปดาห์ ๑ ธันวาคม ๒๔๘๓

สจจ๋ เว อมตา วาจา
สจจ๋ ชาเรนต์ ปญทิตา,
เอเดน สจจวชเชน
ปลายนตุ อธมมิกา

เรื่องนำของเล่มนี้

หยุดงานในวันพระแปดค่ำ

เป็นการผดุงวัฒนธรรมของชาวแหลมทอง

ธรรมทาส พานิช

บรรพบุรุษของพวกเราชาวแหลมทอง เป็นผู้เคร่งครัดในการรักษาวันพระ ให้เป็นวันสะอาดบริสุทธิ์ และยึดมั่นในพระพุทธศาสนาไม่มีเสื่อมคลายมาแต่โบราณกาล. วัฒนธรรมข้อนี้ เรารักษาสืบต่อกันมา ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น นับตั้งพันปีมาแล้ว. แม้ในทุกวันนี้ เราจะเห็น ชาวนา ชาวสวน หยุดทำงานในนาในสวน ในวันพระ, ชาวประมงหยุดการออกทะเลในวันพระ, แต่น่าเสียดาย ที่ในชุมชนที่เจริญ เช่น ในพระนคร ในวงราชการ ได้เปลี่ยนไป

หยุดงานเสียในวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันพระของคริสตศาสนิกชน แม้โรงเรียนตามบ้านนอกก็ได้ มีระเบียบหยุดวันอาทิตย์ เป็นส่วนมาก.

ท่านทั้งหลาย โปรดพิจารณาความไม่สะดวก ในการหยุดวันอาทิตย์ด้วย : ในวันพระมีการทำบุญตามวัด เมื่อบิดามารดาไปวัด บุตรหลานควรจะได้มีโอกาสตามไปวัดด้วย เพื่อให้คุ้นเคยต่อขนบธรรมเนียมของเรา หรือมิฉะนั้นก็ควรจะได้อยู่เฝ้าบ้านให้บิดามารดา, นักเรียนที่อยู่ไกลโรงเรียน ต้องพักอาศัยตามวัดมีเป็นจำนวนมาก เพราะตามวัดหาที่พักได้ง่ายกว่าตามบ้าน ถ้าโรงเรียนหยุดวันอาทิตย์ เขาก็ไม่ได้ช่วยงานทางวัด ซึ่งมีมากในวันพระ.

การหยุดโรงเรียนในวันพระ จะเป็นประโยชน์แก่ชาวไทย ทั้งทางวัดและทางบ้านเป็นอย่างมาก ส่วนการหยุดวันอาทิตย์ เป็นประโยชน์แก่คนหมู่น้อยเท่านั้น.

การหยุดงานในวันพระแปลคำ จะเป็นผลดียิ่ง ในการรักษาวัฒนธรรมและประเพณีทางพุทธศาสนา. ข้าราชการ ครูและนักเรียน จะได้โอกาสคุ้นเคยกับวัดมากขึ้น. วันหยุดราชการที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่นวันวิสาขะ ก็จะตรงกับวันหยุดครบสัปดาห์พอดี. ผู้หยุดงานในวันพระ จะรู้วันขึ้นแรมทางจันทรคติอยู่เสมอ, การรู้เวลาดวงจันทร์ขึ้นและตก เป็นประโยชน์ในการไปทะเล คือรู้เวลาน้ำขึ้นน้ำลง, เป็นประโยชน์แก่การเดินทางกลางคืน คือรู้เวลาที่จะได้อาศัยแสงจันทร์ และดูเวลาได้จากการขึ้นและตกของดวงจันทร์ การที่รู้วันเสาร์วันอาทิตย์ ไม่มีประโยชน์อะไรเลยในทางนี้.

อาจมีผู้เห็นเป็นส่วนมากกว่า การหยุดงานวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุดสากลนั้น สะดวกดีในการติดต่อกับโลกภายนอก, และควรย้ายกิจการที่พวกพุทธบริษัทประกอบกันในวันพระนั้น มาจัดทำกันใน

วันอาทิตย์แทน คือใช้วันอาทิตย์เป็นวันพระเสีย จะดีกว่าที่จะหมุนกลับไปหาวันพระ หรือยกวันพระขึ้นเป็นวันอาทิตย์ ก็เป็นไปได้. เรื่องนี้ ถ้ามองกันในภายนอกหรือทางวัตถุแล้ว ก็อาจมีผู้เห็นพ้องหรือมีเหตุผลอยู่. แต่ถ้ามองกันในด้านจิตใจ อันเป็นที่ตั้งของศาสนาหรือความสุขแล้ว จะเป็นไปได้เลย. ร่างกายชีวิต จิตต์ ใจ ของ มนุษย์ เรา เนื่อง ด้วย ธรรมชาติ เป็น ส่วน มาก. ธรรมชาติที่แวดล้อม ย่อมยังผลให้ เกิดแก่จิตใจเป็นอเนกประการ. การที่จะเราจะสงบใจในวันอื่นนั้น เราจะได้อำนาจแวดล้อมจากธรรมชาติ แตกต่างจากที่เราจะได้ในวันพระหรือแปดคำ เป็นอย่างมากทีเดียว. วันพระแปดคำนั้น ถูกจัดขึ้นมาตามหลักหมุนเวียนของโลกและดวงจันทร์ ซึ่งเป็นธรรมชาติที่มีอิทธิพลใกล้ชิดกับมนุษย์ ยิ่งกว่าสิ่งใด. ความร่าเริงเบิกบาน ในดวงจิตต์ของมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน ขึ้นอยู่กับธรรมชาติเหล่านี้เป็นส่วนมาก. ส่วนวันอาทิตย์นั้น เวียนไปตามรอบสัปดาห์ ซึ่งไม่มีความหมายพ้องกับที่กล่าวมาแล้วแต่อย่างใดเลย. ฉะนั้น การสงบอารมณ์ในส่วนลึกทางจิตต์ ย่อมต้องการหลักเกณฑ์ที่ธรรมชาติอำนวยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งวงการทางพุทธศาสนาของเราได้ยึดเอาวันพระ และวันแปดคำ เป็น “วันเข้าอยู่อุโบสถ” มาแล้วแต่โบราณกาล ทั้งที่เราก็มั่นใจได้ว่าในสมัยนั้น รู้จักนับวันอาทิตย์วันจันทร์ อันเป็นวันรอบๆของสัปดาห์แล้วเหมือนกัน. พระพุทธเจ้าของเราตรัสรู้วันเดือนหงาย และพระพุทธรูปองค์อื่นๆ ในอดีต เราก็มั่นใจตามทีกล่าวไว้ว่า ตรัสรู้ในวันเดือนหงายอย่างเดียวกัน โดยเฉพาะคือวันเพ็ญกลางคืน, ซึ่งคล้ายกับว่า สัตว์ทั้งปวง จะไม่มีวันไหนที่เป็นวันโปร่งใจ เท่ากับคืนวันเพ็ญ. และเพื่อที่จะอนุโลมตามหลักธรรมชาติ และยึดเอาผลที่ธรรมชาติ

อำนวยความสะดวกให้ ให้มากที่สุดที่จะทำได้ เราจึงยึดเอาวันเพ็ญเป็นหลัก และ กระยะวันอื่นๆอนุโลมตามวันเพ็ญ. โดยนัยนี้ เปนอันว่าระเบียบ แห่งการจัดวันเกี่ยวกับความสุขทางจิตต์เช่นนี้ มีเหตุผลอันสมบูรณ์ และอนุโลมหลักธรรมชาติ หรือสภหลักวิทยาศาสตร์ยิ่งกว่าระเบียบ อื่น เช่นระเบียบวันรอบสัปดาห์ เปนต้น.

แม้ในเรื่องทางวัตถุ เช่นการปักปันเขตต์แดนของประเทศ เรา ยังต้องการความยุติธรรมตามหลักธรรมชาติ หรือเอาธรรมชาติเปน เหตุผล. ส่วนเรื่องของชีวิตจิตต์ใจ ที่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติโดยใกล้ชิด ยิ่งกว่านั้นขึ้นไปอีก เราจะทำไปอย่างเดาสุ่ม จนเสียผลอันจะพึง ได้จากธรรมชาติ ไปอย่างไรได้. พุทธบริษัทควรจะได้หยุดงานใน วันพระ และยึดเอาวันพระเปนวันสำหรับรักษาให้ “สะอาด.” ใน วันเพ็ญ ควรจะได้พักผ่อนหย่อนใจโดยอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทั้ง กลางวันและกลางคืน กอบโกยเอาผลอันจะพึงได้จากระเบียบวิธี กระทำจิตต์ให้สงบ และเบิกบานตามหลักของพุทธศาสนา อันจัด เปนวัฒนธรรมทางจิตต์ชั้นยอด ไม่มีวัฒนธรรมใดสูงยิ่งไปกว่าแล้ว ให้มากที่สุดที่จะทำได้ อันจะทำให้ชีวิตสดใส มีอายุยืนนานไปด้วย ความสงบสุข ตามแบบของเราแท้จริง. แต่ถ้าหากว่า วันหยุดงาน นั้น หยุดเพื่อ ยิงนก ตกปลา เสพสุรา ยาเมา ฯลฯ แทนที่หยุดเพื่อ พักผ่อน หรือสงบสุขแล้ว การหยุดวันอาทิตย์ก็ได้อยู่ !

อาจมีผู้แย้งว่า การหยุดวันพระไม่สะดวกกับการจัดตารางสอน ของโรงเรียน ซึ่งมีสัปดาห์ละ ๖ วัน. ข้อนี้มีทางแก้ไขได้ง่าย และ เปนประโยชน์ดีด้วย ; คือในกึ่งเดือนมี ๑๕ วัน ตั้งแต่ ๑ ถึง ๖ ค่ำ จัดเปนสัปดาห์ที่ ๑, ๗ ค่ำ และ ๘ ค่ำ ถึง ๑๓ ค่ำ จัดเปนสัปดาห์ที่ ๒, ส่วนวัน ๑๔ ค่ำมีตามรางสอนพิเศษ มีการไหว้พระและรับคำสั่งสอน

ทางศาสนา และให้นักเรียนมีโอกาสหยุดพิเศษครึ่งวัน เช่นกับวันเสาร์ของราชการ เด็กที่อยู่ต่างตำบลจะได้มีโอกาสกลับบ้านได้ครั้งหนึ่ง เป็นวันพักผ่อนในรอบกึ่งเดือน, ในกึ่งเดือนที่มีเพียง ๑๔ วัน ก็จัดวัน ๑๔ คำเป็นวันพระตามปกติ.

การหยุดงานในวันพระแปดคำ เพื่อทำวันนั้นให้เป็น “วันสะอาด” นั้น เป็นวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวแหลมทอง. ในภาคต่างๆของประเทศไทย แคว้นลาวและแคว้นเขมร ชาวบ้านที่เป็นชาวพุทธ ก็ยังคงหยุดงานในวันพระ มิได้เปลี่ยนแปลงไปตามฝรั่ง แต่ในพระนครและวงราชการของเรา ได้มองข้ามวัฒนธรรมอันสำคัญยิ่งนี้ไปเสีย อย่างน่าเสียดาย ถ้าเราจะทำตนเป็นแนวหน้าของชาวแหลมทองผู้รักพุทธศาสนา เราควรจะช่วยกันส่งเสริมวัฒนธรรมอันสำคัญยิ่งนี้ โดยพร้อมเพรียงกัน.

ความจริงของความรัก

“ความรักก็เป็นแต่ความบ้าเท่านั้น ... สมควรที่จะถูกตีและถูกขังห้องมืดเช่นเดียวกับคนบ้า : และการที่คนบ้ารักไม่ถูกทรมานและรักษา ก็เพราะความบ้าเช่นนี้มีอยู่เป็นของธรรมดามากนัก จนตัวผู้เขียนเอง ก็มิ่วพะวงรักอยู่ด้วยเหมือนกัน”

ตามใจท่าน -พระมงกุฎ

ชาวยุโรปขอร้องให้ ชาวพุทธช่วยระงับสงคราม

ธรรมทาส พานิช แปล

[ในสมัยที่พี่น้องชาวโลก จับอาวุธเข้าประหารกันอย่าง
ดุเดือดทุกหย่อมหญ้า ผู้หวังสงบต่างมองหาสันติภาพ. เขา
ชวนกันมองหาความช่วยเหลือจากผู้นำของศาสนาต่างๆ. มี
ศาสนาใดบ้างจะระงับสงครามได้จริง! ศาสนาที่มีพระпенเจ้าก็
ช่วยได้เพียงสวดอ้อนวอน! แล้วพระเจ้าผู้คุ้มครองสัตว์โลกจะ
ทรงจัดการให้เมื่อไรก็ไม่ทราบ! ในทางพุทธศาสนาหลักว่า
ความทุกข์เนื่องจาก โลภะ โทษะ โมหะ. เมื่อใดมนุษย์เห็น
แจ้งความจริง ก็จะระงับความ โลภ โกรธ หลง ได้ และเข้า
ถึงสาคติ.

เรื่องนี้ ผู้เขียนเป็นฝรั่งชาติอังกฤษ เป็นอุปนายกสมาคม
มหาโพธิ อังกฤษ ได้เขียนขึ้นเป็นคำขอร้องให้พุทธบริษัทชาว
เอเชีย รับผิดชอบระงับสงครามแก่ชาวยุโรป เพื่อเป็นการระงับ
สงครามอย่าให้เกิดมีขึ้นอีก. ได้พิมพ์เผยแพร่ในหนังสือมหา
โพธิ อินเดีย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ สงครามได้ระเบิดขึ้นแล้วเมื่อ
พ.ศ. ๒๔๘๒ ยังไม่มีท่าทีจะสงบลงได้ แต่มีท่าทีลุกลามเผาไหม้

ไปทั่วโลก. ชาวโลกผู้กระหายสงคราม จะไม่ยอมฟังคำ
 ดักเตือนของศาสนาใดๆเป็นอันขาด จนกว่าเขาจะได้รับผลกระทบ
 นั้นๆอย่างแสนสาหัสโดยตนเอง.

เรื่องนี้ เคยนำลงในเล่ม ๑ ปีที่ ๕ ละเพาะตอนต้น บัดนี้
 ข้าพเจ้าได้มีโอกาสแปลจบแล้ว จึงนำมาเสนอเพื่อนชาวพุทธ
 ทั้งหลาย พิจารณาว่า พุทธศาสนาของเรา จะระงับสงคราม
 ได้จริงอย่างไร].

คำขอร้องให้ช่วยเหลือจากชาวยุโรป มายังพุทธบริษัทชาว
 เอเชียทั้งมวล ! ย่อมจะมีคนคัดค้านอย่างตอกตอกใจกันว่า เป็นไป
 ไม่ได้ ! ทำไมหรือ ? ชาวยุโรปผู้ซึ่งได้เป็นเจ้าของปกครองทรัพย์
 สิ้นแทบทั้งหมดตลอดโลกนี้, ได้ปกครองไว้ด้วยอำนาจและความสามารถ
 ของตน, จะมาร้องขอให้ลูกเขลยชาวเอเชียช่วยเหลืออะไรอีกเล่า ! คงมี
 คนเห็นกันอย่างนี้ทั้งนั้น. แน่ะ พวกเราชาวยุโรปได้รวบรวมเอาสิ่งต่าง ๆ
 ที่เป็นวัตถุในโลกนี้ มายึดมั่นไว้ได้อำนาจหมดแล้ว, แต่พระพุทธองค์ตรัสว่า
 สิ่งทั้งหลายเมื่อยึดเอาไว้ได้แล้ว ก็มีวันหลุดลอยไป.

เมื่อห้าสิบปี หรือเพียงยี่สิบปีมาแล้ว, พวกเราชาวยุโรปมีความรู้
 สึกกันอยู่ว่า พวกเรานี้แหละเป็นยอดเป็นจอมแห่งมนุษยธรรม. คือว่าไม่มี
 อะไรอีกแล้ว นอกจากจะชวนกันก้าวไปสู่อารยธรรม ด้วยกำลังความสามารถ
 ของพวกเรา, ความเจริญยิ่งสูงขึ้นไปๆ, ความลุ่มจมอย่างที่เคยมีมาในสมัย
 ก่อนๆ คงจะไม่มีมาสู่พวกเราได้, เราได้ทำลายจุดอันตรายเหล่านั้นเสียแล้ว
 จะไม่มีอีกต่อไป. ความจริงในขณะนั้นก็มีแผลเนื้อร้ายหลายแห่งในหมู่มนุสส์,
 และไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย. ชาตินิหมาอำนาจกำลังเป็นบ้าแข่งขันกันสร้างสม
 อาวุธรบ คูเหมือนจะให้ทะเลทั้งหมดเต็มไปด้วยเรือสงคราม, และได้หมุน

เอาวิชาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มา เพื่อสร้างเครื่องประหารที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น อีกกว่าแต่ก่อน. แม้เพียงนั้น, พวกเราทั้งหลายยังคิดว่า สงครามจะเกิดขึ้นไม่ได้ ! พวกเราเจริญพอแล้ว ที่จะไม่ก่อความทุกข์ยากอย่างทารุณชะนิตนี้ขึ้นในโลก !

ในปลายศตวรรษที่ ๑๙ นักเขียนชาตริสต์เซียผู้หนึ่ง ได้แต่งหนังสือขึ้นเล่มหนึ่ง พิสูจน์เอาตามความรู้เห็นของตนเองว่า สงครามจะไม่มีขึ้นอีกต่อไปแล้ว. ต่อมาก็เกิดสงครามโลก, ตลอดเวลาอันน่าสยดสยองห้าปีนั้น ด้วยกรรมอันชั่วช้าลามก มนุษย์ได้หม่นเอาวิชาความรู้อันมหัศจรรย์ต่างๆ มาใช้ในการ ฆาตกรรมทรมานซึ่งกันและกัน. พวกนักปราชญ์ก็ทำงานเพื่อทำลายเพื่อนมนุษย์ด้วย. ตัวอย่างเช่นนักเคมีชาวเยอรมันผู้หนึ่ง ได้คิดทำแกสพิษ ที่สามารถซึมเข้าไปทางหน้ากากป้องกันไอพิษทุกชนิดได้ และทำให้เจ็บป่วยอย่างทรมานรุนแรง. พวกมนุษย์ผู้นำสงสารในสนามรบ ซึ่งถูกทรมานคล้ายในขุมนรก ต้องเลือกเอาทางใดทางหนึ่ง คืออาศัยอยู่ในหน้ากาก และสลักบ่อยๆ หรือเปิดหน้ากากออกรับอากาศ ซึ่งทหารเยอรมันได้ส่งกลุ่มหมอกแกสพิษกลุ่มอยู่ทั่ว เพื่อแจกจ่ายความตายให้แก่ผู้ไม่สามารถป้องกันได้นั้น. เป็นการยากสำหรับพวกพุทธมามกะที่จะเข้าใจว่า ภาวะแห่งจิตใจของพวกปราชญ์ ที่คิดสร้างเครื่องประหารเหล่านี้ จะเลวทรามถึงเพียงไหน. มันช่างเป็นอนุสาวรีย์แห่งความเลวทรามของมนุษยชาติ. และเราจะพูดถึงวัฒนธรรม ซึ่งสร้างเครื่องประหารเหล่านี้ ว่าอย่างไรกัน. บางทีจะมีชาวเยอรมันได้พบอ่านเรื่องนี้บ้าง ข้าพเจ้าขอโอกาสกล่าวเสียก่อนว่า ข้าพเจ้ามิได้หมายความว่า ชาวเยอรมันมีศีลธรรมต่ำทรามกว่าชาติอื่นๆ ในยุโรป. ทุกๆชาติที่กำลังทำสงคราม ย่อมหาทางเอาชนะโดยไม่พะวงถึงศีลธรรมอันใด, และจะไม่มีรัฐบุรุษชาติใดในโลก กล่าวเผชิญหน้ากับเพื่อนร่วมชาติเมื่อรบแพ้ และกล่าวแก้ว่าเราอาจจะชนะแน่ ถ้าข้าพเจ้าได้ทำอะไรสักอย่างหนึ่ง แต่วิธีนั้นมันชั่วช้าเกินไปนัก.

ในปัจจุบันนี้ ยุโรปก็กำลังเสื่อมทรามลง, ชาติต่าง ๆ ระวาง ไม่มีความไว้วางใจกัน, ต่างสะสมอาวุธรบโดยไม่ยั้ง. ประชาชน, และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในหมู่พวกรุ่นใหม่ ๆ รู้สึกเหนื่อยและเบื่อหน่าย จนมีความคิดเห็นอย่างใหม่เกิดขึ้นโดยทั่วไปว่า “ใครจะเป็นอะไรกันก็ช่าง ไม่ควรจะคิดอะไรให้มากไป หากความสุขส่วนตัวให้มากที่สุดก็พอแล้ว.”

เป็นความจริงที่จะกล่าวได้ว่า ยุโรปกำลังดำเนินไปตามวิถีผิด, ไม่ตรงตามอภิวัดธรรม, แต่ในทางตรงกันข้าม คือเห็นผิดและหวังผิด. เหตุผลที่ทำให้ข้าพเจ้ากล้ากล่าวเช่นนี้ ก็คือ “ความเสื่อมทรามแห่งศีลธรรม.” ในสมัยกลาง บรรพบุรุษของพวกเรา ล้วนเชื่อฟังคำสั่งสอนในคริสตศาสนาอย่างเคร่งครัด. วิชาความรู้ในสมัยนั้นไม่มีอะไรนอกออกไปจากนิยายสร้างโลก และนิยายดึกดำบรรพ์ของพวกฮิบรู, ในสมัยนั้นมนุษยส์มีความเชื่อมั่นกันว่า โลกอันแบนคือแผ่นดินนี้ เป็นศูนย์กลางแห่งจักรวาล ข้างบนโลกคือแผ่นดินฟ้าอันแจ่มแน่นหนา บนแผ่นดินฟ้าคือสวรรค์อันสูงสุด, มีพระเจ้าเป็นเจ้าประทับอยู่บนบัลลังก์ แวดล้อมไปด้วยหมู่เทพดา. ภายใต้อันดินมีนรก เป็นที่อาศัยของปีศาจชั่วร้ายต่าง ๆ. พวกปีศาจเหล่านี้ขึ้นมาบนพื้นแผ่นดินเมื่อใด ก็เกิดโรคภัยไข้เจ็บทั้งทางใจและทางกาย ระบาดทั่วไปทั่วโลก. ความเชื่อในเรื่องนรกสวรรค์ ตลอดจนเรื่องการสร้างมนุษยส์คนแรกในโลก, เรื่องอุทยานบรมสุข เรื่องกินผลไม้ต้องห้ามในอุทยานด้วยความหิวกระหาย, ในสมัยนั้น เป็นเรื่องที่ใครจะค้านไม่ได้เป็นอันขาด. ไม่มีใครสงสัยแคลงใจเลย เชื่อกันว่าเป็นความจริง เช่นกับที่พวกเราเชื่อกันว่ามหาสงคราม และการปฏิวัติใหญ่ในประเทศรัสเซีย เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ. ต่อมาเมื่อถึงสมัยเรืองปัญญาความรู้ มีการวางหลักวิชาทางวิทยาศาสตร์เกิดขึ้น พร้อมทั้งการปฏิรูปก็เกิดตามขึ้นมาอีก ทำให้เกิดมีผู้สงสัยแคลงใจ ในเรื่องความเชื่อถือในศาสนาขึ้นมา. นักปฏิรูปได้

คัดค้านหลักศาสนา ที่เคยนับถือกันมาแต่ดั้งเดิมหลายข้อ ตลอดจนสิ่งต่างๆที่
 เป็นไปเพื่อความดีงามของมนุษยชาติ ก็ถูกพวกหลงใหลปราศจากความรู้อ้าง
 เหล่านี้คัดค้านอย่างรุนแรง. การปาฏิหาริย์ต่างๆ ก็ถูกหาว่าเป็นสิ่งสำหรับ
 สมัยโน้นเท่านั้น.

ในศตวรรษที่สิบเก้า วิทยาศาสตร์ ได้ก้าวไกลออกไปอีก. นัก
 ดาราศาสตร์ ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า โลกนี้ เป็นเพียงหน่วยหนึ่งในโลกจำนวน
 นับไม่ถ้วน, โลกมิได้เป็นศูนย์กลางของสิ่งทั้งปวงดังที่เข้าใจกัน แต่เป็นเพียง
 มุมน้อยๆ มุมหนึ่งเท่านั้น ซึ่งวิทยาได้พิสูจน์ว่า เรื่องอัครมนุสส์คนแรก ตาม
 ที่ได้แสดงไว้ในพระคัมภีร์ไบเบิลนั้น เป็นเพียงนิยายสมมุติ, การศึกษาโบราณ
 วัตถุและโบราณคดี ได้แสดงให้เห็นเราทราบถึงความเก่าแก่เหลือประมาณของ
 โลกและมนุสส์ชาติ (ตรงตามคำสั่งสอนของพวกพุทธและฮินดู) จนไม่มีใคร
 จะกล้าหาหลักฐานยืนยันได้ว่า ความรุ่งเรืองของโลก ได้ตั้งต้นแต่เมื่อไร.
 สิ่งเหล่านี้ ได้ทำให้ความเชื่อในเรื่องพระเจ้าผู้สร้างเสื่อมคลายลง เพราะคริสต-
 ศาสนานั้น นับว่าเป็นสิ่งที่เพิ่งจะมีขึ้นเมื่อวานนี้เอง ถ้าจะเทียบกับระยะเวลา
 ของมนุษยชาติ. และมันเป็นการคัดค้านกันอย่างตรงข้าม ที่คน หลายล้าน
 ชั่วบรรพบุรุษมาแล้ว ได้มีชีวิตและตายไป โดยไม่ต้องมีความรู้ถึง
 การหลุดพ้นที่พระเจ้าจะโปรดให้. ด้วยเหตุผลเหล่านี้แหละ การ
 ถู้อศาสนาทางตะวันตก จึงถือกันพอเป็นพิธี มีเพียงจำนวนเล็กน้อย
 ที่จะถืออย่างสัตถาแท้.

วิทยาศาสตร์ ได้อำนวยผลให้แก่ชาวยุโรป ทั้งทางดีและทางชั่ว.
 วิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งน่าสรรเสริญในการอนามัย, นี่เป็นลัทธิอันดีของชาว
 ตะวันตกข้อหนึ่ง ที่สหายชาวตะวันออกจะนำไปใช้ ให้ได้รับประโยชน์.
 ด้วยความช่วยเหลือของการแพทย์แผนปัจจุบัน เราสามารถกำจัดกาฬโรคซึ่ง

บรรพบุรุษของเราต้องเสียชีวิตเป็นก่ายกอง, ชีวิตได้รับการคุ้มครองให้ ยืนยาว เป็นจำนวนหนึ่งในสามเป็นอย่างน้อย และดูสะอาด สบายขึ้นกว่าแต่ ก่อนมาก.

ส่วนดีมีอยู่มากดังกล่าวแล้ว. ข้างส่วนชั่วเราก็ได้เคยเห็นกันมาว่า วิทยาศาสตร์ได้ทำให้การสงครามโหดร้าย พอที่จะทำลายล้างชาติมนุษยชาติให้ หมดสิ้น ตลอดจนพื้นแผ่นดินของโลกด้วย.

ลัทธิตั้งชื่อ “ผู้ทำตนให้เหมาะสมเท่านั้น จะคงมีชีวิตอยู่” ได้แคบ ลงมาเป็น “ผู้ที่ชั่วร้ายที่สุดเท่านั้นจะคงมีชีวิตเหลืออยู่.” คำสั่งสอน เช่นนี้ พ้องกับหลักเดิมของชาวคิตตอน ; โอดิน ผู้เป็นพระเจ้า จะไม่ยอม ให้ใครขึ้นสวรรค์เลย นอกจากพวกนักรบ. วัลฮัลลา และ โอดินนิสม เป็นหลักประจำใจของพวกคิตตอน. และเมื่อคริสตศาสนามาเชื่อม ทรามลง ลัทธิตั้งชื่อเก่าๆ เหล่านั้น ได้กลับมาใหม่ในรูปวิทยา- ศาสตร์การฆ่าฟันนี้เอง.

ยุโรป ได้รับความรู้จากบทเรียนอันขมขื่นปางตาย ในการปฏิบัติตาม หลักของนิสเค่ (Nictzsche) ที่สอนว่า “ข้าจะสอนพวกเจ้า, จงเป็นคนเข้มแข็ง เพราะว่ สิ่งที่ดีที่สุดในโลก อากาศที่สดชื่นที่สุด, ผู้หญิงสวยที่สุด, จะมีไว้ สำหรับให้แก่ผู้แข็งแรงเท่านั้น เมื่อมนุษยชาติไม่มอบสิ่งเหล่านี้ให้แก่เรา เรา ก็จะยึดถือเอาเอง” อุดมทัศน์นี้ต่างๆ ก่อนมหาสงคราม ไม่สามารถจะนำ ความสุขมาให้พวกเราได้เลย. พวกเรากำลังต้องการอะไรสักอย่าง ที่จะนำไปสู่วิถีที่ชอบได้.

ข้าพเจ้ายังสงสัยอยู่เสมอว่า พวกท่านชาวเอเชียทั้งหลาย ได้มองเห็น ว่า พวกเราชาวยุโรปเป็นอะไร ? และข้าพเจ้าคิดอยู่เสมอว่า คงจะเห็น เป็นพวกทำลายโลกโดยอำนาจปาเถื่อน ข้าพเจ้าเชื่อว่า ชาวธิเบตคงจะคิดว่า ชาวยุโรปก็คือพวกอสูร ที่เที่ยวรุกรานบนสวรรค์, พวกนี้ถือดาบและปืนที่ยว ค. ๘

รุกรานตลอดโลก และในที่สุดจะมารุกรานบนเขาพระเมรุ. แต่ความจริงนั้น นอกจากเป็น โจรปล้นที่โลกและทารุณ, นักแสวงเมืองขึ้นเพื่อสร้างจักรวรรดิอันสุขสำราญ, มิชชันนารี (แผ่ความสุข) ที่ถือพวกพ้องของตนเป็นใหญ่, แล้วพวกเราก็มีอะไรเหมือน ๆ กับพวกท่าน, ความยินดีและความทุกข์โศก ก็มาสู่พวกเราเช่นกับพวกท่าน, เราก็ต่อสู้ทุกข์สุขเช่นกับพวกท่าน.

เพราะฉะนั้น สิ่งที่เหมาะสมกับมนุษยผู้หนึ่งแล้ว ย่อมเหมาะสมกับมนุษยผู้อื่นด้วย, ความแตกต่างระหว่างตะวันออกและตะวันตกนั้น เป็นแต่เพียงทางความคิดเห็นกันเท่านั้น. ดังนั้น ขอให้เรามาพิจารณากันดูว่า ศาสนาเช่นไรบ้าง ที่ชาวยุโรปควรจะต้องการ.

(๑) ศาสนานั้น จะต้องเป็นศาสนาที่ปฏิบัติได้รับผลในทันที, ได้รับผลในโลกนี้ ที่มองเห็นกันได้, มนุสส์ในสมัยนี้ ได้สลัดทิ้งศาสนาที่อ้างให้ “ไปเอาสวรรค์ในชาติหน้า ส่วนชาตินี้รอไปก่อน” เสียหมดแล้ว.

(๒) ศาสนานั้นต้องสมเหตุผล พิสูจน์ได้ชัดเจนปราศจากข้อสงสัย ไม่ใช่พูดกันเล่นสนุกหรือโก้ ๆ, ต้องให้เหตุผลที่เกี่ยวกับชีวิต และความยุ่งยากของชีวิตได้อย่างถูกต้อง. จะต้องไม่ขัดกับความจริงทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้พิสูจน์แล้ว, และต้องสมเหตุผลกันกับฐานะของโลกในจักรวาล ตามหลัก

วิทยาศาสตร์ ที่กล่าวว่าโลกเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยมุนหนึ่ง. (๓) ศาสนานั้นต้องสมความกระหายของมนุษยโดยทั่วไป คือสามารถให้เกิดแสงสว่าง เป็นความหวังขึ้นในวันอันมีคมนตรีไปด้วยความทุกข์โศกนี้ได้ :

ถ้าเพียงแต่แสดงเหตุผลขึ้นอย่างลม ๆ ความทุกข์โศกยังคงหนาแน่นอยู่เช่นเดิมก็ไม่มีประโยชน์อันใด. ข้าพเจ้าขออ้าข้อสุดท้ายนี้ เพราะยังมีบางคนเห็นตรงกันข้าม และกล่าวว่าชาวยุโรปในสมัยนี้ กำลังหลุดลอยจากความหวังสำหรับชีวิตในอนาคต, แต่ข้าพเจ้ากลับรับรองด้วยความมั่นใจ, โดยที่ได้

ประสพมาเอง และได้สังเกตเห็นผู้อื่น, ว่าในการเผชิญกับความตาย และความทุกข์โศกนั้น พวกเราชาวยุโรปในสมัยนี้ ก็ยังประพฤติดำเนินการเดียวกับ มนุสส์ในทุกๆ สมัย, (ยังไม่สามารถเอาชนะชะตากรรมและความตายได้).

ขอให้เราชวนกันตรวจดูว่า พุทธศาสนามีลักษณะในข้อ ๑ สมบูรณ์ เพียงไร. ธรรมะย่อมเหมาะทุกสมัย (อกาลิก) แสดงผลชัดเจน คือทำให้มาคู่ได้เสมอ. พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “จงทดลองวิธีของเรา ด้วยตัวของท่านเอง ท่านจะพบว่าได้รับผลเพียงไร” ในการบรรลุผลของปฏิบัติธรรม เราไม่ต้องตายและไม่ต้องเกิดอีกในโลกไหนๆ ทั้งหมด, ด้วยการปฏิบัติครบถ้วนตามคำสั่งสอน เราก็จะได้บรรลุสุขแห่งพระนิพพาน — ในที่นี้—เวลานี้ ; พระอรหันต์ทั้งหลาย เป็นเครื่องพิสูจน์ให้โลกเห็นผลการปฏิบัติธรรมแห่งพุทธศาสนา. ไม่ใช่เพราะกิริยาอาการอันสงบอิมไปด้วยสันติ ของพระอัสสชิตอกหรือ ที่ทำให้พระสารีบุตรได้กล่าวถามท่าน และในที่สุดได้รับผลแห่งการเกิด (พบพุทธศาสนา) ของท่าน

นักปฏิรูปฝ่ายพุทธศาสนา ได้มุ่งหมายตรงหลักอันงดงามนี้เสมอ คือหลักที่ว่า “อำนาจพระธรรม จะให้เกิดผลคืออย่างมากมายแก่โลกนี้.” ท่านนิชิเรน นักปฏิรูปคนสำคัญชาวญี่ปุ่นได้เขียนไว้ว่า “เมื่อใดกฎหมายของรัฐแก้ไขไป จนตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา ในขณะนั้นจะบรรลุ รุ่งอรุณแห่งสุวรรณภูมิ. ขบาโสกุ จัยโกโค การบรรลุ “บริสุทธิ์ภูมิ” ในโลกนี้ ก็คือความมุ่งหมายที่รวบรวมแก่นสารคำสอนของท่านนิชิเรน ไว้หมดสิ้น ; และท่านนิชิเรนเชื่อมั่นว่า ประเทศญี่ปุ่นได้มีส่วนเป็นศาสนทูต (มิชชัน) นำสิ่งเหล่านี้มาเผยแผ่ให้เป็นโซคลาอย่างประเสริฐ แก่ประชาชาติทั้งหลาย. และนอกจากนั้น ลัทธิแห่งกรรมที่กล่าวว่า “อนาคตของเราถูกจำกัดให้เป็นไปตามบาปและบุญที่ประกอบไว้” ก็เป็นสิ่งแสดงให้เห็นได้ชัดเจนแล้วว่าบริสุทธิ์_ภูมินั้น ใครๆ อาจบรรลุได้ในโลกนี้ หรือในโลกไหนก็ตาม จำกัดแต่เพียงว่า จะต้องเป็นสัตว์ที่มีความตั้งใจอันเด็ดเดี่ยว และมีวิชาวาทที่จะบรรลุได้.

ที่นี้ เราพิจารณาถึงข้อที่สอง, ความสมเหตุสมผล. ในข้อนี้เราจะต้องศึกษาให้เข้าใจหลักสำคัญของธัมมะ คือ อริยสัจสี่. เราขออวดให้ชาวตะวันตกเห็นชัดว่า พระพุทธองค์ก็เป็นนักวิทยาศาสตร์ที่แท้จริงผู้หนึ่ง ในการที่พระองค์ได้ปฏิบัติตามวิธีการณ์ของแพทย์ทั้งหลาย. พระองค์ได้ชี้ให้รู้จักโรค(ทุกข์) กำหนดรู้การหายเด็ดขาดของโรค, สืบสวนให้แน่นอนถึงต้นเหตุของโรค (สมุทัย) กำหนดการที่จะรื้อถอนเชื้อโรคออกเสีย (นิโรธ) แล้วจึงวางหลักวิธีการรักษา (มรรค). ถ้าเรากล่าวอริยสัจข้อต้นคือทุกข์อริยสัจให้ชาวยุโรปฟัง เขามักจะกล่าวว่า “มองโลกในแง่ร้ายทั้งสิ้น” จงขอเชิญให้เขาตั้งใจฟังต่อไปจนจบ. มีใครบ้างไหมที่ไม่ตาย ? มีใครบ้าง ที่แน่นอนใจได้ทุกขณะทุกๆวัน ? มีใครบ้างที่ไม่ต้องตกเป็นเหยื่อของความทุกข์ยากในทันใด โดยไม่อาจรู้ตัวล่วงหน้า ? ศาสนาทุกๆ ศาสนา ย่อมรับว่า ทุกข์อริยสัจเป็นความจริง, ในโลกนี้มีสิ่งผิดอยู่มากมายหลายประการ. ความทุกข์ที่มนุษย์ได้เคยผจญเป็นส่วนตัวบุคคล, และทั้งส่วนรวมที่รวบรวมไว้ เรียกว่าประวัติศาสตร์นั้น จะรับรองข้อนี้ได้เป็นอย่างดี. ศาสนาอื่นทุกศาสนา มักจะบันทึกเรื่องราวของความทุกข์ไว้เป็นนิยาย, ตัวอย่างเช่นในสวนสวรรค์ (อุทยานอีเด็น) ซึ่งมนุษย์ทั้งหลายควรจะได้อาศัยอยู่ด้วยความสุข และปลอดภัยทุกประการ แต่เผชิญกลับมีผลไม้ที่ต้องห้ามไม่ให้ใครแตะต้อง และมีรสชาติซึ่งนำความตาย และความทุกข์ทรมันหมองมาสู่มนุษยชาติ. (เมื่อ อัดัม มนุสส์คนแรกในโลกนี้กินผลไม้ต้องห้ามเข้าไป ความทุกข์ยากและความตาย ก็ตกมาเป็นมรดกของพวกเรา มนุสส์ในทุกวันนี้ด้วย).

ตามที่เราได้สนทนากันมาตั้งแต่ต้น, วิทยาศาสตร์ได้กวาดนิยายเหล่านี้ทิ้งเสียหมดแล้ว ; นอกจากนั้น ถ้าเราจะเอามาสั่งสอนให้คนสมัยนี้เชื่อถือ เขาจะข้อนถามว่า “ก็ความผิดในการกินอาหารต้องห้ามครั้งแรกของบรรพบุรุษ

ในกาลดึกดำบรรพ์นั้น ยังจะตกทอดมาให้พวกเราได้รับบาปอย่างไร้ความ ยุติธรรมกันทุก ๆ สมัยอีกทีหรือ ?” คูมันช่างไม่สมเหตุผลกันเสียเลย, นอกจากนั้น นักวิทยาศาสตร์ได้พิสูจน์ให้เราเห็นว่า ยังมีจักรวาลอื่น ๆ ที่ เจริญขึ้นแล้วเสื่อมลง และสาบสูญไปเช่นกับจักรวาลนี้, เรื่องกินผลไม้ต้อง ห้าม จะทำให้พวกมนุษย์ในจักรวาลเหล่านี้ได้รับผล คือความทุกข์ และ ความตาย เหมือนกับพวกเราในจักรวาลนี้บ้างไหม ? หรือว่าเคราะห์ร้าย อย่างเดียวกันนี้ ก็จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นในทุก ๆ โลก เพื่อให้เป็นที่สมน้ำหน้า แก่มนุษย์สเทพ (มนุษย์คนแรกในโลก) ซึ่งถูกสาปให้ทนรับความตาย และ ความทุกข์เป็นมรดกต่อ ๆ กันไปไม่รู้จบสิ้น.

ในอีกทางหนึ่ง, ถ้าเราจะชี้แจงแก่มนุษย์ในสมัยนี้ว่า ความโง่เขลา ความโลภ และความโกรธ นั้นแหละ เป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ทั้งหลาย เขาก็จะยินดีเชื่อมากกว่า, เพราะว่าพวกเราในทุกวันนี้ มีน้อยคนนักที่จะดีพอจน ไม่เคยได้พบเห็นความชั่วทั้งสามประการนี้ของตนเอง. ข้าพเจ้ากลัวว่า บางทีคู่สนทนาของเรา น่าจะยอมรับทันทีว่า บางเวลาในชีวิตของเขา ช่าง มีคัมภีร์ไปด้วยความโง่เขลา, ความโลภและความโกรธทำให้ได้รับความ ทุกข์อย่างมากมาย ในประวัติศาสตร์ทั่วไปเราย่อมเห็นได้ว่า การประหัตถ์ ประหารกันอย่างชั่วร้ายทารุณ และความโกลาหลวุ่นวายในโลกนี้ ไม่ได้เกิด จากเหตุอื่น นอกออกไปจากความชั่วทั้งสามประการนี้เลย : ขอยกตัวอย่าง สักเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะชวนให้ชาวยุโรปสำนึกได้เป็นอย่างดี, นั่นคือมหาสงคราม. ถ้าประชาชาติทั้งหลายไม่ถูกปกคลุมอยู่ด้วยความโง่เขลา เขาย่อมจะไม่คิดว่า การทำสงคราม จะนำประโยชน์อันใดมาให้ใครได้ ; ถ้าเขาไม่เต็มไปด้วย ความโลภ ก็คงจะไม่เห็นดีในการแย่งชิงดินแดนของชาติอื่น ; ความโกรธนี้ แหละเป็นสิ่งสำคัญ ที่ทำให้การสงครามยืดยาวนานไป, ประชาชาติต่างๆ ก็ เหมือนกับสุนัขป่า ที่กำลังฝังเขี้ยวเข้าไว้ที่คอสุนัขอีกตัวหนึ่ง จะไม่ปล่อยวาง

จนกว่าตัวใครจะตายลงไป. ทุกๆ ประเทศ ได้พยายามปิดบังพลเมือง ไม่ให้มีโอกาสทราบถึงความเสียหาย และความทุกข์ทรมานในสนามรบ, และปิดหูไม่ให้ยอมฟังเสียงร้องคร่ำครวญของผู้ต้องบาดเจ็บ ! ต่างชาติต่างเพาะหว่านความเกลียดชังให้เกิดในหมู่พลเมือง. ชาวอังกฤษทุกคนต้องเชื่อว่า ชาวเยอรมันทุกคนเป็นสัตว์ที่ชั่วร้าย ถ้าใครเชื่อว่าชาวเยอรมันเป็นคน และปฏิบัติต่อชาวเยอรมันเยี่ยงมนุษยธรรมร่วมโลก คนนั้นก็โง่เต็มที. ชาวเยอรมันก็ได้รับคำบอกกล่าวต่อๆ กันว่า พวกอังกฤษเป็นพวกทรยศอย่างร้ายกาจ ไม่เพียงแต่เข้าช่วยฝ่ายพวกผู้ร้ายฆ่าคนฝรั่งเศส และพวกป่าเถื่อนรัสเซียจนเข้าปล้นประเทศเยอรมนีเท่านั้น พวกนี้ยังกระทำการโหดร้ายทารุณต่างๆ ในแนวรบด้วย.

อริยสัจข้อที่สาม ก็เป็นข้อที่อธิบายให้เห็นได้โดยง่าย คือว่า ถ้าเราตัดต้นเหตุได้แล้ว ก็เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดผล. มันเป็นความจริงแท้ทีเดียว. แต่เพียงเท่านี้ ยังไม่เป็นหลักตามทางวิทยาศาสตร์ และหลักตามทางการคิดค้น อันประกอบด้วยเหตุผลเพียงพอ. ต่อไปนี้ เราก็คงทำให้คนในสมัยนี้ เข้าใจความหมายของพุทธศาสนาตามทางตรรกได้. ขั้นต้นได้อธิบายให้เชื่อในความจริงเรื่องทุกข์ ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม, และต่อไปให้เขาเข้าใจถึงเหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์ ในที่สุดท้ายนี้ ให้เขาเข้าใจด้วยการพิสูจน์เอาเองว่า การกำจัดต้นเหตุออกเสีย ก็เท่ากับป้องกันไม่ให้เกิดผลเช่นนั้นขึ้นอีกได้. ผู้ฟังของเราก็จะยอมเห็นตามและกล่าวว่า “ฉันยอมเชื่อในข้อที่ท่านอธิบายถึงเรื่องความทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ และความดับทุกข์แล้ว แต่คำชี้แจงเหล่านี้ ยังไม่จำกัดวงให้ชัดเจนว่าจะให้ทำอะไรกันแน่, โปรดอธิบายให้ชัดเจนว่า เราจะดับความทุกข์ได้อย่างไรเล่า ?”

ทีนี้ เขาก็พร้อมที่จะเข้าใจอริยสัจข้อที่สี่ คือมรรคประกอบด้วยองค์แปดได้. นั่นคือ : สัมมาทิฎฐิ — ความเห็นชอบ. เราจะต้องมีความรู้

แจ้งในเรื่องความทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความคับแค้นทุกข์, เพราะว่าเราจะทำอะไรให้ถูกต้องดีไม่ได้ ถ้าไม่มีความรู้ในสิ่งนั้นให้แจ่มแจ้งเสียก่อน. เมื่อเราได้รู้แจ่มแจ้งแล้วว่า จะอย่างไรดีแล้ว เราต้องตกลงใจที่จะทำสิ่งนั้นจริงๆ เป็นขั้นที่สอง—สัมมาสังกัปปะหรือคำริชอบ คือคิดที่จะให้ความโง่เขลา ความโลภ และความโกรธเบาบางลง ครองชีพอยู่แต่ด้วยความรักใคร่ในสัตว์ทั้งปวง. ต่อไปอีกสองขั้นเป็นการปฏิบัติศีล คือ สัมมาวาจา—วาจาชอบ, สัมมากัมมันโต ทำการงานชอบ. วาจาชอบย่อมแสดงความหมายอยู่ในคำนั้นแล้ว แม้จะมองเห็นได้ยาก แต่ผลของวาจาชั่วนั้นครุร้าย และก่อให้เกิดทารุณกรรม ไม่น้อยไปกว่าการกระทำชั่วที่มองเห็นได้ชัด, ตัวอย่างเช่นผู้ปลุกปั่นให้เกิดการกบฏ ซึ่งยุยงประชาชนให้เดือดดาล, และนักหนังสือพิมพ์ ก็เคยมีที่ปลุกปั่นให้เกิดความเกลียดชัง ไม่ไว้ว่างใจกันขึ้นในระหว่างชาติต่างๆ, เหล่านี้ก่อให้เกิดทารุณกรรม (สงคราม) แต่ละครั้ง ไม่น้อยไปกว่าพวกทำกรรมชั่วประเภทอื่นๆ. วาจาชอบก็จัดเป็นส่วนหนึ่งของการประพฤติชอบ คือศีลห้านั่นเอง ซึ่งเป็นหลักที่คนเราต้องปฏิบัติต่อกันในการสมาคม และแสดงว่ามรรคองค์หนึ่งๆ ไม่ใช่จะแยกจากกันปฏิบัติทีละข้อๆ ได้. ทุกๆ ข้อต้องปฏิบัติโดยสม่ำเสมอพร้อมกันไป. สัมมาอาชีโว—ดำรงชีวิตชอบ ก็คือสภาพปฏิบัติของการงานชอบ. สัมมาวายาโม พยายามชอบ คือพยายามขจัดส่วนชั่วและส่งเสริมส่วนข้างดี นี่ก็คือทำการคำริชอบให้เกิดผลเห็นได้ชัด. สัมมาสติ ระลึกไว้ชอบ สัมมาสมาธิ การตั้งใจมั่นชอบ ก็คือการฝึกฝนจิตใจตามหลักจิตตวิททยา. ข้อต้น (สัมมาสติ) ก็คือการสำรวมระวัง และข้อที่สอง (สัมมาสมาธิ) ก็คือการฝึกฝนส่วนต่างๆ. ไม่มีผู้รักความยุติธรรมคนใด ที่จะไม่รู้สึกคิดใจในอริยสัจสี่. และเราจะชี้แจงให้กระจ่างขึ้นอีกด้วยการแสดงให้เห็นว่า ถ้ามรรคมืองค์แปด เป็นหลักที่ผิด, หลักที่ตรงกันข้ามต้องเป็นของจริง นั่นคือความเห็นผิด, ความคำริชผิด,

วาทิต ๗๗ ถ้าเป็นไปได้ เช่นนั้น คือเราไม่ยอมรับว่าบรรดาประกอบด้วยองค์แปดแปดสิ่งถูกต้อง ก็คือเราได้บรรลุสมัยธรรมจรรยาวิปัสสนาเสียแล้ว.

สิ่งที่เราใฝ่มนุสส์ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี พัดเทียมกับอริยสัจที่กล่าวมา ยังมีอีกคือ กฎแห่งกรรมและการเกิดใหม่. มนุสส์ในทุกวันนี้ มีความเชื่อมั่นเกิดขึ้นใหม่ว่า อนาคตของพวกเราอยู่ในกำมือของพวกเราเอง ; ลัทธิว่าถึงการเกิดในชาติใหม่อีก กำลังมีผู้เชื่อฟังขยายวงกว้างออกไป, และทฤษฎีที่สอนว่า มีการให้รางวัลและการลงโทษจากสวรรค์เบื้องบน ไม่รู้จบสิ้น ซึ่งเป็นลัทธิง่าย ๆ พุดหลอกลอกกันเล่น กำลังเสื่อมไป. จึงบอกมนุสส์ในสมัยนี้ว่า โชคร้ายของตัวเอง และโชคดีของบุคคลที่เขาอิฉา ก็คือผลของการกระทำของเขาทั้งสอง ซึ่งต่างกันนั่นเอง เขาจะมองเห็นความยุติธรรม และความสมเหตุสมผลได้อย่างแจ่มแจ้ง, และจะทำให้เขารีบชวนชวนทำความดี, เพราะว่าลัทธิแห่งกรรม ย่อมตัดคำสั่งอันยุ่ง ๆ ของพระเจ้าบนสวรรค์ออกเสียเด็ดขาด, ไม่จำเป็นเลยที่เราจะต้องชวนชวนเกี่ยวข้องกับท่านผู้นั้น. เป็นการยากสำหรับพุทธศาสนิกชนทางตะวันออก ที่จะเข้าใจแจ่มแจ้งว่า ทำไมจิตใจของชาวยุโรปในสมัยที่ล่วงมา จึงมีคัมภีร์ขึ้นขมไปด้วยความเกรงกลัวพระพิโรธของพระเป็นเจ้า.

ลัทธิแห่งกรรมและการเกิดใหม่อีก จะทำให้การครองชีพของมนุสส์ประกอบด้วยความสุขสบายขึ้น, ประกอบด้วยความเมตตากรุณาแก่กันยิ่งขึ้น ; นอกจากนั้น มันจะทำให้นักคิดผู้นั้นเห็นได้โดยง่ายว่า สิ่งใดซึ่งมีเวลาตั้งต้นก็มีเวลาถึงที่สุด ; และหากเราตั้งต้นที่การถือปฏิสนธิ เราก็ถึงที่สุดลงที่ความตาย, เพราะว่าความที่สัตว์ต้องเป็นไปได้ดังกล่าวนี้นี้ ย่อมแย้งตรงกันข้ามกับการที่สัตว์ตัวใด จะมีชีวิตอยู่อย่างไม่รู้จบสิ้นในอนาคต ในดาวดวงใดดวงหนึ่งในรายจักรวาลเล็ก ๆ ของโลกอันอื่น, โดยจุดไปเกิดขึ้นโดยฉับเดียว.

ปัญหาข้อนี้ ย่อมนำห้วงนึกของเราให้น้อมไปยังความเชื่อในเรื่องอันกล่าวถึงสภาพแห่งสากลจักรวาล ตามที่เราเชื่อกันอยู่ในเวลานี้. คือเมื่อมองเห็นอยู่ตามความจริงนั้น ๆ ว่า โลกจักรวาลอันมีดวงอาทิตย์เป็นประธานของเรานี้ เป็นเพียงเสมือนหนึ่งจากละครเล็ก ๆ ตอนหนึ่ง ในประวัติศาสตร์แห่งสากลจักรวาล แล้วนักคิดแห่งสมัยปัจจุบันย่อมจะถามขึ้นว่า : อะไรคือค่าอันแท้จริงแห่งความเกิดมาเป็นมนุษย์ ? การแข่งขันแห่งชีวิตของมนุษย์เราท่านนี้ เป็นการกระทำซึ่งดียิ่งไปกว่าจากอันไร้สาระ ซึ่งไม่มีความสำคัญในทางอันเกี่ยวกับความ เป็น ตาย ของชีวิต, และจะไม่มีส่วนเกี่ยวเนื่องกันตลอดอนันตกาล เจียวหรือ ? หรืออีกอย่างหนึ่ง ชีวิตในด้านโลกิยะของเรานี้ เป็นเพียงห้วง ๆ หนึ่ง แห่งสายโซ่อันยาวยืดยาวไม่สิ้นสุด หรือ ?

พุทธศาสนายอมให้คำตอบว่า นัยหลังนั้นแหละถูกต้องแล้ว. เราเคยมีชีวิตมาแล้วนับชาติไม่ถ้วน, เราได้เคยผ่านโลกต่าง ๆ ซึ่งได้แตกดับไปตั้งนานต่อมานานมาแล้ว ซึ่งโลกที่เรากำลังอยู่ในปัจจุบันนี้ ก็จะต้องแตกดับไปดุจกัน, และจะต้องไปเกิดเป็นสัตว์โลกในโลกข้างหน้าสืบไป.

เราได้อ่านทราบจากพระคัมภีร์ว่า พระพุทธองค์ (พระพุทธเจ้าพระองค์นี้) เมื่อเสวยพระชาติเป็นพระเจ้าลัنگกุตตร ได้ตั้งความปรารถนาที่แทบพระบาทของพระพุทธเจ้าในอดีตพระองค์หนึ่ง ชื่อ พระศากยมุนีปุณณโคตมพุทธว่า พระองค์ปรารถนาจะได้เกิดอีก มีบิดาและมารดาพระองค์เดิม ในตระกูลครบถ้วนตามเดิมทุก ๆ ชาติ. ความปรารถนาซึ่งมีค่าอย่างยิ่งแก่ดวงใจของพุทธมามากจะทุก ๆ สมัยประโยคนี้นี้ ได้กล่าวขึ้นตั้งแต่สมัยก่อนการเกิดของกลุ่มหมอกเพลิง ซึ่งเพียงจะได้ และจับกลุ่มกันเป็นดวงอาทิตย์และดาวพระเคราะห์ของจักรวาลนี้.

วิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในเวหาจักรวาลต่าง ๆ ที่กล่าวไว้ในพุทธศาสนา ไม่ได้ล้ำหลังวิทยาศาสตร์สมัยนี้ แต่ได้ก้าวไปไกลกว่ากัน

อย่างมากมาย. ตามคำของพระพุทธองค์ โลกเรานี้ เป็นเพียงหน่วยหนึ่ง ของโลกนับจำนวนไม่ถ้วน, เปลี่ยนแปลงและทำลายการจัดกระจายทะยอยกัน อยู่เรื่อย ๆ. ในคำสอนของพระพุทธองค์ ที่กล่าวถึงกาลสมัยระยะต่าง ๆ ของโลกทั้งหลาย, พุทธศาสนาได้ก้าวไปไกลกว่านักวิทยาศาสตร์ ชาวยุโรป คนที่ก้าวไกลที่สุด อย่างมากมาย.

ก่อนสมัยปัจจุบันนี้ มีผู้เชื่อกันว่าโลกมีอายุเพียงสี่พันปี, ประวัติศาสตร์ อย่างเก่าแก่มีเพียงสมัยกรีซและโรมัน ซึ่งกล่าวเหตุการณ์เพียงเมื่อสองพัน ห้าร้อยปีเท่านั้น การค้นคว้าใหม่ๆ ถึงความเจริญของไอคุปต์และเอเชีย ได้ แสดงให้เราทราบว่า กรีซและโรมันเป็นชาติที่เกิดเมื่อวานนี้เท่านั้น. สิ่ง เหล่านี้ ทำให้ความคิดเห็นของชาวตะวันตกค่อยกว้างขวางขึ้นหน่อย. แม้ ในสมัยนี้, สมัยแปดพันปีก่อนคริสตศักราช นับว่าเป็นอดีตที่ไกลเกิน. เชิญ ลองเปรียบเทียบสิ่งนี้ กับสากลวิทยาอันกว้างขวางในพุทธศาสนา ซึ่งมีว่า “เมื่อหกหรือล้านปีมาแล้ว ในสมัยของพระพุทธกัสสป, พระองค์ซึ่งเป็นพระ พุทธเจ้าองค์ที่สามในภัทรกัลป์ของเรา.”

ยุคสมัย (เท่าที่มีในประวัติศาสตร์) ของเรา จะเป็นยุคที่สั้นจนไร้ความ สำคัญ ในเมื่อนำเข้าไปเทียบเคียงกับพฤติกรรมของมหายุคอันยืดยาว แห่ง วิวัฏฏ์กับสังวัฏฏ์, กล่าวคือ, ยุคแห่งความที่สัตว์ค่อย ๆ วิวัฒนาการมาเป็นสมัย ๆ จนกระทั่งเป็นผู้มีอายุชัวยาวถึงแสนปี มีความฉลาดและ ความสุขเช่นเดียวกับพวกเทพเจ้า ; และยุคที่ปรากฏต่อ ๆ มาตามลำดับ จน กระทั่งความเจริญนั้น ๆ ได้เสื่อมคลายลง จนเกือบเรียกได้ว่า ต่ำกว่าระดับ ที่ควรเรียกว่ามนุษย์ และตกต่ำลงถึงที่สุด ซึ่งสัตว์นั้น ๆ มีอายุชัยเพียง ๑๐ ปี อันเป็นเครื่องแสดงว่า มนุษยชาตินั้นจะต้องคืนรนในการสร้างสมความดี จน กว่าจะค่อย ๆ กลับสูงขึ้นในฝ่ายเจริญ คุณยุคก่อนๆ ที่ผ่านมาแล้วในอดีตกาล นานนัก, เพราะมันเหมือนกับฤดูร้อน ซึ่งตามหลังฤดูหนาวมาแล้วฤดูหนาว

ก็กลับตามหลังฤดูร้อนอีก นับไม่ถ้วนครั้ง ; เนื่องจากความเกิด ๆ ดับ ๆ ของโลก
ทั้งหมด ความหมุนเวียนแห่งสังสารวัฏฏ์ จึงเป็นเสมือนหนึ่งกิ้งกืออัน
โยกสะบัดแกว่งไกวอยู่ท่ามกลางกระแสลม.

ตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า เรามีศาสนาซึ่งมีอะไร ๆ ให้แก่โลกทุกอย่าง
ตามแนวที่วิทยาศาสตร์ จะบ่งให้, และทั้งยังสามารถอำนวยความสะดวกอัน
พึงประสงค์ตามแนวฝ่ายศาสนาก็ด้วย ทั้งนี้ เพราะเรามีพระพุทธองค์ผู้
ประเสริฐ ผู้เป็นเสมือนลมนอันมีมหิทธานุภาพ ซึ่งได้ทรงพัดโชยทั่วสากลโลก
นี้ ด้วยกระแสลมแห่งพระเมตตาธิคุณอันเยือกเย็น รำจับ และนุ่มนวล เป็น
พื้นประมาณ.

“ในตอนนี้ นักคิดแห่งสมัยปัจจุบัน คงจะยึดเอาได้ซึ่งสุขานิสงส์อัน
แท้จริง ; เขาจะมองเห็นโดยประจักษ์ชัดว่า เขามีได้เป็นตัวแมลงอายุสั้น ๆ
๒ — ๓ วัน ในท่ามกลางรถจักรอันโหดร้ายของโลก แต่เขาคือตัวผู้ที่ต้อง
ประสงค์ โดยพระองค์ผู้ทรงเป็นมรรคบุรุษ — ผู้เป็นสารถิให้แก่มวล
มนุษยและทวยเทพ — ผู้เป็นมหามิตรอันประเสริฐ ซึ่งจะทรงนำโลกทั้งหลาย
บัดนี้มีในสากลจักรวาลนี้ ไปสู่การตรัสรู้อันสมบูรณ์ และสานติสุขแห่ง
พระนิพพาน.

ต่อไปนี้ เราจะสนทนากันถึงด้านความสงบใจมนุษย์ของศาสนา. ตาม
ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวข้างต้นว่า บางคนเชื่อกันว่าพวกเราชาวยุโรป ไม่มีความ
ปรารถนาในโลกหน้า. ข้าพเจ้าไม่เชื่อถือในข้อนี้. ความปรารถนาชนิดนี้
จะมีอยู่ตราบเท่าที่มนุษย์ยังเป็นมนุษย์ ซึ่งพิศุจน์ได้อย่างแจ่มแจ้งง่าย ๆ โดย
เหตุผลที่ว่า ไม่เคยมีใครเลย ที่ไม่ใฝ่ฝันถึงอนาคตในชีวิตของเขา ในขณะที่
เผชิญหน้าอยู่กับความทุกข์และความตาย คนทุกวันนี้ก็เช่นกับคนในสมัยโน้น
เฝ้าตะกายหาความสุข และสิ่งซึ่งจะส่องสว่างให้เขามองเห็นโลก ซึ่งมีดมัว
และคร่ำคร่าต่อตัวเขา.

ศาสนาใด ไม่สามารถสนองความปรารถนาของมนุษย์ข้อนี้ ศาสนานั้นจะถึงฆาฏ นี่คือความลับที่ปกปิดความเหลวแหลกแห่งความคิดเห็นของพวกที่มัวถึงจะเพาะแต่เหตุผลที่ปรากฏ. ลัทธินี้ที่เรียกกันว่า เรชนันต์ลิสซึม (ถือเหตุผลเป็นใหญ่) เป็นลัทธิที่จงามชวนให้นับถืออยู่สมัยหนึ่ง แต่เมื่อมาถึงปัญหาเกี่ยวกับความตาย และความทุกข์, ลัทธินี้ก็หมดฤทธิเดช. นี่คือเหตุที่ทำให้ลัทธิต่าง ๆ เช่น ซีโอพีแลน ทรอพี^๑ และพอซิติฟิซึม^๒ (Theophilanthropy and Positivism) เลื่อมศูนย์ไป.

ในยุโรปในทุกวันนี้, ซึ่งเป็นสมัยแห่งความเหลาะแหละเหลวไหล แต่เต็มไปด้วยความหยิ่งอวดดี, มีคนหลายคนคิดว่า ศาสนาเป็นของไร้ประโยชน์สำหรับพวกเขา, แต่นี่คือเขาลวงตัวเอง.

เมื่อยุวชนรุ่นหลังต่อจากพวกเรา รู้สึกว่าชีวิตของเขากำลังก้าวหน้าไป และความสงสัยเกิดขึ้น เขาจะถามด้วยความสนใจว่า เรามีความหวังอะไรกัน? การที่จะบอกพวกเขาว่า “อีกพันปีข้างหน้า มนุษย์สูญกลานเหลนของพวกเขา จะได้พบวิฤตการแปลก ๆ ที่เขาไม่รู้” เช่นนี้ เป็นเพียงความสบายใจที่เย็นชืดเหลือเกิน. ในบัดนี้พุทธศาสนาก็ยังให้ความสุขที่ดีกว่าลัทธิอื่น ๆ ที่เป็นคู่แข่งกันกันในกรณีนี้. มิซซันนารีคริสตศาสนาผู้หนึ่ง ชื่อ เค ซันเดอร์ส ได้เขียนไว้ในหนังสือกล่าวถึงพุทธศาสนาว่า คริสตศาสนาในสมัยต่อไป เมื่อสิ่งที่ดันให้แตกแยกหมดไปแล้ว จะปรากฏเป็นศาสนาที่พอใจของพวกพุทธบริษัทโดยจะเพาะ, และแล้วเขาเหล่านั้นก็จะถือไว้เป็นศาสนาของเขาต่อไป.

๑. ลัทธิที่ถือพระเจ้า แต่ตามหลักเหตุผลซึ่งตั้งขึ้น โดยคณะกรรมการในประเทศฝรั่งเศส คณะหนึ่ง เมื่อ ค.ศ. ๑๗๕๖, และหวังจะใช้แทนลัทธิคริสตัง, (ซึ่งน่าจะเรียกว่า “ลัทธิถือความดี แต่ตามหลักเหตุผลเด่นๆว่า เป็นพระเจ้า.”)

๒. ลัทธิที่ถือจะเพาะความรู้ที่เปิดเผยเด่นชัด (ซึ่งน่าจะเรียกว่า “ลัทธิถือของหาย.”)

ข้าพเจ้านึกไม่ออกว่า ได้เคยพบประโยคสั้น ๆ แต่บันจุความเท็จไว้อย่างมากมายเช่นประโยคข้างบนนี้ที่ไหนบ้าง. มันเป็นคำพูดที่ตรงกันข้ามกับความจริง. พุทธมามกะที่แท้ทั้งหลาย ย่อมผูกพันอยู่กับพระรัตนตรัย. เราเคยปรินิบัติพระพุทธเจ้าทั้งหลายในอดีต, เราหวังจะปรินิบัติพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่จะมาตรัสในอนาคต. พุทธบริษัททั้งหมด ย่อมคุ้นเคยต่อการปรินิบัติพระพุทธเจ้าในอดีต ดังที่กล่าวไว้ในพระคัมภีร์ ในเรื่องชาดกต่าง ๆ เราได้อ่านทราบว่า พระพุทธเจ้าตรัสว่าในชาตินั้น ๆ พระนางมาयाได้เสวยพระชาติเป็นมารดา พระเจ้าสุทโธทนะคือบิดา, และโพธิสัตว์ในเรื่องนั้น ๆ คือพระองค์เอง.

ในคำอธิบายของพระเจ้าลังกุตตร (Lankuttara) มีว่า ขอให้พระองค์มีบิดามารดา และญาติพี่น้องในตระกูลเดียวไปทุก ๆ ชาติ เป็นสิ่งที่แสดงอย่างแจ่มแจ้งชัด เช่นเดียวกัน ถึงความจริงที่ว่า ความผูกพันกันในหมู่ญาติอาจคงเกี่ยวพันกันไปได้ไปทุก ๆ ชาติ. นอกจากนั้น ตามคำสั่งสอนในพุทธศาสนา มีอยู่ว่า สิ่งที่แตกต่างกันไป ยังจะมาร่วมกันอีกในมนุษยโลกอันประจักษ์แก่ตา หรือในเทวโลกซึ่งเต็มไปด้วยความบังเอิญ.

มันเป็นการยาก ที่จะให้พุทธศาสนิกชนทางตะวันออก มีความเข้าใจในเหตุผลอันกว้างใหญ่สะพึงกลัว ที่ลัทธิคริสเตียนนำมาวางขวางไว้ระหว่างความตายกับการเกิดอีก. เพราะในคริสตศาสนานั้น ไม่เชื่อกันว่ามีการเกิดอีกในชาติใหม่, ตามลัทธินั้น คนที่ตายไปแล้ว จะต้องผ่านการตัดสินใจความชอบและความชั่ว และถ้ามีความดีและถูกปล่อยจากที่นั่น ก็จะไปมีชีวิตชะนิตที่ไร้อาเวแห่งความเป็นมนุษย์ และปราศจากความเมตตากรุณา ชะนิตที่มนุษย์จะพึงมีต่อกัน.

ท่านจะได้เคยพบว่า พวกคริสเตียนกล่าวถึงการได้ร่วมกันอีกกับเพื่อนที่จากไป แต่สิ่งนี้นอกไปจากที่กล่าวไว้ในลัทธิของเขา, และมีเพียง ๒—๓ คน

เท่านั้น ที่จะเหลียวมองดูมารดาหรือภริยาอันเป็นที่รักยิ่ง ซึ่งกำลังสวมเครื่องขาว และสวดบทสรรเสริญพระศาสนา ที่จะประทานศีลอาหาร (ศีลขนมปัง) เพื่อความสุขนิรันดร. นอกจากนั้น เราต้องไม่ลืมว่า ตามที่กล่าวไว้ใน คัมภีร์คริสตศาสนาว่า จะมีการตัดสินความผิดถูกของมนุษย์ครั้งหนึ่ง เมื่อโลกจะสิ้นสุดลง, ในเวลานั้นมนุษย์จะถูกแบ่งออกเป็นสองพวก พวกที่พระเจ้าทรงโปรด, และพวกที่มีผิดติดตัว, พวกหลังนี้จะถูกส่งไปลงทรมานด้วยไฟนรก ซึ่งไม่รู้ดับ. มันเป็นไปได้ที่จะแบ่งมนุษย์ออกเป็นสองพวก โดยไม่ตัดความเกี่ยวข้องจากกัน, เพราะว่ามีมนุษย์เรามีการผูกพันกันอย่างมาก, สามีกับภรรยา, บิดามารดากับบุตร ในกรณีต่างๆกัน ย่อมจะถูกแยกออกจากพวกกันไป. นอกจากนั้น ตามที่กล่าวไว้ใน ออ ธอ คอกซ์ ซึ่งยังคงสอนกันอยู่ในทุกวันนี้ ถึงสถานที่สำหรับคนนอกศาสนา, คนที่ไม่เป็นคริสเตียนทั้งหลาย เมื่อตายไปแล้วต้องได้รับทุกข์ไม่รู้จบสิ้น ณ สถานที่นั้น.

พวกยิวพุทธศาสนิกทั้งหลาย ซึ่งบิดามารดาได้ส่งพวกเธอไปเข้าโรงเรียนมิชชันนารี และได้ถูกชักชวนให้นับถือพระเยซู ผู้ช่วยให้รอดพ้น, จงจำไว้ว่า ตามในศาสนาใหม่ที่เธอจะเข้ารับถือเอานั้น ใน “วันสุดท้าย” เธอจะเห็นบิดามารดาผู้ให้กำเนิดเธอ จะต้องถูกทรมานให้ทนทุกข์ไม่รู้จบสิ้น ในความดูแลของพระเป็นเจ้าและเทวดา, ส่วนเธอซึ่งเป็นอีกพวกหนึ่ง จะได้ยืนเฝ้าคูห้าวอกซึ่งให้น้ำนมแก่เธอ ถูกทรมานในไฟนรก, เธอจะได้ยินเสียงซึ่งเคยกล่อมเธอเมื่อยังเยาว์ คร่ำครวญไม่รู้จบ, จนถึงหนึ่งล้านโกฏิก็ยังไม่. ความทุกข์ของมารดาเธอ ก็จะไม่ได้สิ้นสุดเวลาสุดท้ายได้เลย, สิ่งเหล่านี้เธอจะได้รู้ด้วยความร่ำเรงยินดี และเธอจะได้ขอบคุณพระเจ้าผู้มีความกรุณา ที่ได้ทำเช่นนั้น ๆ เสียอีก.

นี่คือคำสอน ซึ่งพวกเรามีอยู่ในทางตะวันตก, และถ้าพวกพระคริสเตียนที่ได้รับความรู้อย่างทันสมัย ไม่รบกวนเราให้เชื่อสิ่งเหล่านี้, มันก็เป็นการ

ง่าย เพราะว่ารายนุกรมพวกเราได้กำหนดไว้ในมนุษยธรรม ไกลกว่าที่จะไปกลัว
สิ่งเหล่านั้น. และเดี๋ยวนี้ การสอนคริสตศาสนาอย่างทันสมัยในประเทศ
อังกฤษ ทำกันอย่างสวมทับลงบนหลักมนุษยธรรมอย่างกว้าง ๆ ซึ่งข้าพเจ้า
เกรงว่า คงจะขัดแย้งกันกับข้อความในพระคัมภีร์อยู่มาก.

เธอจะแปลกใจหรือ ถ้าความเล็งโลกในแง่สุขของธรรมะ จะเป็นทีพอ
ใจแก่พวกเรา? พุทธธรรมเท่านั้น ที่ควรจะเผยแพร่ไปให้ชาวตะวันตก
ปฏิบัติตาม.

พวกที่มาติดต่อกับพุทธศาสนา คงจะเป็นพวกเอนเอียงออกมาแล้ว พวก
ที่ต้องการศาสนาอันแท้จริง และพวกที่ใฝ่zogงามในวิชาการต่าง ๆ แล้ว.
ข้าพเจ้าไม่คิดว่าเราจะต้องไปจัดการอย่างใด กับลัทธิวัตถุนิยม (Materialists)
ข้าพเจ้ารู้ดีว่า จะมีคนบางพวกไม่เห็นพ้องกับความเห็นเหล่านี้ของข้าพเจ้า แต่
ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เผยข้อธรรมในตัวเองอย่างกระจ่าง
อยู่เสมอ, ข้อความต่าง ๆ ในพระไตรปิฎก ซึ่งโดยแท้จริงเป็นเสมือนธรรม
บรรยากาสทางฝ่ายวิญญาณนั้น จะต้านทานพวกที่หัวเราะเยาะทุก ๆ สิ่ง ซึ่งอยู่
นอกเหนือไปกว่าที่คนธรรมดาจะชิมทราบได้ ได้ดี.

พวกเราชาวยุโรป กำลังมองหาความช่วยเหลือจากพวกท่านชาวเอเชีย.

กฤษณมูรติ

มนุษย์ผู้นี้ สละแล้วซึ่งสมบัติพัฒนาใดๆในโลกนี้ ต้อง
การอย่างเดียว คือความสันโดษ เขาเห็นว่าคนเรามีบึงควร
จะสะสมทรัพย์ติดตัวไว้เลย ควรจะแผ่เพื่อเจือจางกันไป

กฤษณมูรติ ปรัชญาเมธีชาวอินเดียได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า มนุษย์
ไม่ควรจะมีโภคทรัพย์ติดตัว แม้แต่เพียงเพนนี้ ตัวของเขาแม้ใครจะสร้าง
ปราสาท และยกทรัพย์สมบัติของมหาเศรษฐีให้ ก็หาพึงปรารถนาที่จะ
แตะต้องไม่.

ตามแนวโอวาทที่ได้ทำการสั่งสอน ขณะที่เดินทางเที่ยวไปทั่วโลก ถือ
ว่ามนุษย์ไม่ควรพึงเห็นแก่ตัว และไม่ควรถะเยอทะยานสะสมโภคทรัพย์ไว้
ไม่ว่าจะเป็น เงินสด หรือ ไร่นา ที่ดิน จนมากมายเกินควร มนุษย์ ถ้าทำได้
ตามแนวนี้ ชีวิตก็จะมีแต่ความสุขทราบเท่านี้วันคร พร้อมทั้งดวงใจอันผ่อง
แผ้วบริสุทธิ คำสั่งสอนได้ถูกนำออกแสดงแก่ประชาชน ด้วยคำอธิบายอย่าง
ลึกซึ้งเกือบทั่วโลก เมื่อได้มีโอกาสมาแสดงปาฐกถาแก่ประชาชนทั้งหลาย ที่
กรุงลอนดอน หลายพันคนได้ยอมตนเป็นสานุศิษย์ พยายามประพฤติตามคำ
สั่งสอน.

ความสุขของกฤษณมูรติ ก็คือการเขียนและแสดงปาฐกถา เขาได้
พิเคราะห์ดูแล้ว และตกลงที่จะหาความสุขได้ทั้งๆ ที่ปราศจากเงิน คราวหนึ่ง

ได้มีผู้ให้ ปราสาทอันงามวิจิตรตระการตา และที่ดินมีเนื้อที่ถึง ๕,๐๐๐ เอเคอร์ เป็นของขวัญแก่เขา แต่ได้รับคำปฏิเสธทันที ไม่ใช่แต่เพียงที่ดินอันมโหฬารนี้ ซึ่งได้ปล่อยปลະเสีย แม้แต่ได้ถูกเชื่อเชิญให้แสดงภาพยนตร์ในบทบาทของชีวิตแห่งพระพุทธองค์ โดยจะได้รับเงินค่าจ้างถึงอาทิตย์ละ ๑,๐๐๐ ดอลลาร์ เขายังสละเสียอย่างง่ายดาย.

ในปี ๑๙๒๔ บารอนแวนเนอร์เด ปราธนาที่จะยกปราสาทอันสวยงามแห่งหนึ่ง ที่ออมเมนในฮอลแลนด์ให้แก่เขา ปราสาทนี้เป็นตัวอย่างชิ้นหนึ่งของวิชาสถาปัตยกรรมของฮอลันดา เนื่องจากกฤษฎณมูรติไม่ยอมรับ เจ้าของจึงมอบให้พวกศิษย์ เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับการงานต่อไป.

แต่ขณะเดียวกันนั่นเอง กฤษฎณมูรติได้แสดงความประสงค์ว่า ปราสาทนั้น ต้องถูกคืนให้แก่เจ้าของเดิมเสีย เหลือไว้แต่เพียงเนื้อที่ดินส่วนน้อย ในความคุ้มครองของผู้ที่ไว้เนื้อเชื่อใจ เพื่อไว้เป็นที่พักประจำปี สำหรับการแสดงโอวาท.

กฤษฎณมูรติได้สละบ้านของเขาเสียด้วย ในหุบผาโอยายแห่งกาลิฟอเนีย ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว และเบ็ดเตล็ดอีกเล็กน้อย ได้มาจากเพื่อนฝูงออกให้ หรือไม่กี่จากการแสดงปาฐกถา.

มูรติเกิดในแคว้นมัทคราส เป็นบุตรชายของอินดูนาราไนย์ ข้าราชการกรมศุลกากรของแคว้นนั้น ได้ถูกตั้งชื่อตามลัทธิพราหมณ์ คือบุตรชายที่ ๘ จะต้องตั้งเป็นเกียรติยศแก่พระเจ้านามกฤษณา.

ราว ๆ ปี ๑๕๐๕ สมาชิกของสมาคมที่คิดค้นทางศาสนา ได้เห็นว่า กฤษฎณมูรติ จะเป็นครูสอนวิชาวิญญูณาศาสตร์ได้ ในภายภาคหน้าแก่คนหนึ่ง จึงได้ช่วยอุปการะให้เขาเล่าเรียนวิชา ตามที่จิตใจของเขาจะพึงปรารถนา.

ในปี ๑๕๑๑ เมื่ออายุได้ ๑๘ ปี ได้ถูกส่งไปศึกษาวิชาที่ยุโรป ตั้งแต่นั้นมา ชีวิตของเขาได้ดำเนินไปในการเรียนแปลนปรัชญาเมธี มีการปาฐกถา และสั่งสอน.

สำหรับเพื่อนของเขา รู้จักเขาแต่เพียงปรัชญาเมธีธรรมดา ในความแปลนไปของมนุสส์คนหนึ่งเท่านั้น ที่เฝ้าคิดในความเจริญของตะวันออก กับ ตะวันตก. เมื่อหนุ่ม ๆ เป็นคนที่เล่นกีฬาที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง ความสามารถในเชิงกอล์ฟของเขา ถึงกับทำให้คู่แข่งชั้นของเขา ๒.

“จะเป็นอะไรก็ตามเถิด” เพื่อนหลายคนของเขาพูด “กฤษณมูรติต้องมีชีวิตศิลป์ ด้วยไม่มีเงินไม่มีทอง เขาดำเนินชีวิตไปอย่างสุขสบาย และมีความเชื่อว่าความสุขเหล่านี้จะอยู่กับเขาเสมอ ฉะนั้น กฤษณมูรติจึงเป็นคนสุขที่สุดในโลก.”

จากศรีกรุง ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๗.

ความตื่น

สุปพุทฺธิ	ปพุชฌนฺติ	สทา	โคตมสาวกา
เยสํ	ทิวาจ	รตุโตจ	นิจจํ
			กายคตาสติ

สติตรอง มองกาย ไม่ประมาท	จิตต้องอาจ ในธรรม พร้าขวนขวย
ทุกทิพา ราตรี มิได้คลาย	กำหนดหมาย รู้ทั่ว ในตัวตน
ชนเหล่านี้ ชื่อว่า เป็นสาวก	ทรงสาธก แบบอย่าง ทางกุศล
ว่าตื่นอยู่ ตื่นดี นิรมล	คือล่วงพ้น ของลวง ทั้งปวงเอย ฯ

“นิรามย์”

ควรจัดกิจของศาสนาอย่างไร ?

โดย

หลวงบริหารบาลเวชกิจ

หัวหน้ากองสุขภาพบาลโรงเรียน กรมพลศึกษา กระทรวงธรรมการ

กิจของศาสนา

ศาสนาคืออะไร ? ได้เคยอธิบายไว้ในเรื่องคุณภาพของไตรสรณาคมแล้ว, ในที่นี้จะกล่าวว่า ตามข้อที่พระพุทธศาสนาหวังจะให้มนุษย์ได้รับการศึกษา หรือทำการเสาะค้นข้อธรรมจนพบ หรือได้รู้ถึงวิชาที่กระทำให้เห็นแจ้ง จนไม่มีข้อกังขาเหลืออยู่ และพยายามปฏิบัติตนจนได้ประสพถึงสรรพกิเลสค่อยๆ มลายไป จนที่ สุดดับสิ้น จัดให้ความรู้สักค่อยๆ ได้เสวยอารมณ์ที่ผ่องแผ้ว ปราศจากราคี ทวีขึ้นจนถึงสันติสุข, อันความมุ่งหมายเหล่านี้ จะสำเร็จได้ หรือจะเป็นที่พึงแก่มนุษย์ได้ตามประสงค์ จะต้องประกอบด้วย

๑. มีผู้บำเพ็ญ หรือผู้ประกอบกิจตามลัทธิของศาสนา ประคองหน้าที่ หรือผู้กระทำภาระแห่งครุ.

๒. มีผู้บำรุง คือผู้ยอมเชื่อยอมสละสิ่งต่าง ๆ ออกบูชา ตามลัทธินั้น อย่างหน้าที่ ของผู้ที่ยอมเป็นศิษย์.

ผู้บำเพ็ญ ได้แก่ ภิกษุ สามเณร ปะขาว และชี

ผู้บารุง ได้แก่ อุบาสก อุบาสิกา หรือบรรดาผู้ที่ยอมเชื่อยอมปฏิบัติกิจของศาสนาอย่างอื่น ๆ ที่ไม่ถึงกับถือพรหมจรรย์.

ผู้บ่าเพ็ญจะต้องกระทำภาระอะไรบ้าง จึงจะให้วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สำเร็จรูป จนศาสนาอำนวยผลเป็นที่พึงแก่ตน และผู้อื่นได้

๑. ภิกษุ สามเณร

มีวินัยบัญญัติไว้ชัดเจน สงสัยข้อใดก็เปิดดูได้ จะนำแต่เพียงหลักสำคัญมากถ่าว เช่น การเรียน การสอน ความประพฤติ จะเพาะตนและต่อชุมชน คุณและโทษที่เป็นผลของการปฏิบัติ เท่าที่พอจะแลเห็นได้.

การเรียน การเรียนธรรมคั่นธรรม ณ ที่นี้หมายจะเพาะเพียงคั่นบรรดาธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ ไม่ได้หมายว่าจะต้องคั่นพิเศษให้ยิ่งขึ้นไปกว่านั้น การเรียนในสมัยพุทธกาล หรือครั้งที่อริยสาวกยังมีอยู่มากเมื่อเรียนโดยตรงจากท่านเหล่านั้น การเรียนก็ง่ายและสะดวก เพราะได้รับการอธิบายในบทแจ่มแจ้งชัดเจน สงสัยข้อใด ก็ถามได้จนหมดข้อกังขา แต่การเรียนสมัยที่ไม่ทราบชัดว่า วิมุติสงฆ์จะได้สถิตย์อยู่ ณ ประเทศหรือภาคใดอย่างเวลานี้ หรือจะกล่าวให้ง่ายก็คือ ประเทศไทยยังหาอาจารย์ชั้นอริยสงฆ์ยังไม่พบ การเรียนการเสาะคั่นข้อธรรมในชั้นหลังนี้ จึงต้องอาศัยแต่ตำรา ซึ่งประพันธ์หรือร้อยกรองไว้เป็นภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาบาลี ทั้งบทประพันธ์ที่เป็นภาษาบาลีอยู่นั้น ก็เข้าใจความหมายได้ยาก โดยที่พระพุทธพจน์ได้ถูกปนเป่าถ่ายทอดมาเสียนาน ข้อใดแท้บทใดปน จะต้องทำพิธีแยกคั่น โดยอาศัยเกจิอาจารย์อธิบายไว้ประกอบด้วย ทั้งโวหารที่ใช้ในบท

ประพันธ์นั้น ก็เป็นของกวีเก่า ศัพท์และภาษาได้เปลี่ยนแปลงไป จะเข้าใจความหมายของคำพูดที่แท้จริงได้ ไม่ใช่ง่ายนัก การตีความหมายของใจความนี้แหละ นักปราชญ์ซึ่งเรียนธรรมรู้ดีแล้วหลายชาติ ต่างได้ให้คำอธิบายไว้ในภาษาของตน ผู้เรียนจึงจำต้องเรียนไว้หลายๆ ภาษา เพื่อค้นความเห็นของบรรดาท่านที่ได้ศึกษาแล้วเป็นอันดี ได้สะดวกขึ้น ทั้งเพื่อติดต่อเผยแพร่ข้อธรรมได้สะดวก เพราะบัดนี้นักศึกษาธรรมของเรามีนับแสน แต่จะหาผู้ที่สามารถชำนาญในอรรถธรรมอย่างแตกฉาน จนอธิบายเป็นภาษาต่างประเทศที่สำคัญ ถึงพอจะส่งไปประชุมกับนานาชาติ เช่น สันนิบาตชาติ เพื่อช่วยกันขบปัญหายุ่งยากบรรดาที่มีอยู่ ให้ตรงต่อธรรมที่บรรลุถึงสันติสุขพร้อมด้วยสามัคคี จนโลกยอมรับปฏิบัติ ก็ยังหาส่งไปไม่ได้.

การสอน ภิกษุ นอกจากการเรียนเพื่อกระทำความรู้จริงเห็นแจ้งให้เกิดแก่ตนแล้ว ยังจะต้องมีหน้าที่ประจำอาจารย์ของประชาชน คอยช่วยสั่งสอนผู้ที่ไม่รู้ธรรมให้ารู้ ผู้ที่รู้อยู่บ้างให้รู้ดียิ่งขึ้น ถ้าสงสัยมาถามจะได้อธิบายให้ถูกต้องตามหลัก อย่างกระจ่างแจ้ง เหตุฉะนั้นการเรียนของภิกษุจะต้องเรียนให้แตกฉาน หลายๆ ภาษา กับวิทยาที่เป็นหลักตามธรรมชาติ อันไม่ผิดต่อศีลธรรม ก็ควรจะเรียนไว้ด้วย มิฉะนั้นต่อไปจะสอนใครไม่ได้ เพราะประชาชนได้เรียนก้าวหน้ายิ่งมากขึ้น พระภิกษุเมื่อมีวามไม่เรียน หรือเรียนเพียงสิ่งละอันพันละน้อย ไม่ให้ทะลุปรุโปร่งไป แม้แต่วิชาใดวิชาหนึ่ง ก็จะต้องล้าสมัยไปทุกที.

ความประพฤตินะเพาตนและต่อชุมชน พระภิกษุ จะต้องปฏิบัติตามวินัย คือเป็นผู้มีก่น้อย ชัดเกลากิเลสให้เบาบางลง ละในสิ่งทั้งปวงที่เป็นภาระของคฤหัสถ์ให้หมดสิ้นไป เพื่อให้จิตใจได้ประสพความสงบไว้เป็นส่วนตน นอกนั้นยังจะต้องคอยช่วยตักเตือนบรรดาผู้ที่เคารพนับถือ ถ้าผู้ใดประพฤติน่าเกลียดผิดคลองธรรม จะเป็นโดยไม่รู้หรือเลินเล่อ ให้ได้กลับ

ประพุดิในทางที่ขอบ ถ้าเกิดผิดพ้องหมองใจบาดหมางกันขึ้น ก็ควรจะมึหน้าทีช่วยหาช่องทางปราณีปรานอมให้ได้ปรองดองกัน รักษาสามัคคีธรรมไว้ ผู้ใดตกทุกข์ได้ยาก ภิกษุก็ควรประคับประคองปิดเป่า ช่วยบรรเทาในสิ่งทีสามารถจะช่วยให้ แม้จะช่วยเหลืออย่างอื่นไม่ได้ ก็เพียงช่วยให้ถ้อยคำหรือแสดงธรรมทีไพเราะทีถูกทาง อันจะปลดเปลื้องความขัดข้องหมองใจนั้นให้ชุ่มชื้นขึ้น เหล่านี้ ล้วนแต่จะต้องอาศัยหลักธรรมอย่างแท้จริงลึกซึ้ง ทีจะต้องฝึกหัดอบรมตนเอง ให้มีอริยาศัยใจคอชุ่มชื้นเยือกเย็น เต็มไปด้วยเมตตากรุณาเพื่อแผ่เปนอย่างดี ไม่ยอมให้อยู่ในโมหะ ไม่ให้ความโลภอยู่เหนืออำนาจจิตต์แห่งตน ทีจะต้องเปนนบุคคลทีจะยอมเสี่ยสละในสิ่งทีงปวงได้เสมอ ปฏิบัติหน้าทีทุกสิ่งทุกอย่างจริงจังเที่ยงตรง จนเปนทีเชื่อถือของชุมชน เปนตัวอย่างอันดีถึงควรแก่จะรับเครื่องบูชา.

โทษแห่งการไม่ปฏิบัติตามควร ผู้ทีรับจะปฏิบัติหน้าทีอย่างใด จะต้องมีความรู้และมรรยาท ให้ควรแก่หน้าทีนั้น ๆ จะขอยกเรื่องต่อไปนี้มากเล่าในทีนี้อีก เพื่อให้เห็นประโยชน์และพุทธประสงค์ของพระพุทธเจ้า

ภิกษุ ชื่อหัตตะกะ

ผู้ไม่มีวัตร พุดเหลวและเหลว ไม่ชื้อว่าเปนสมณะด้วยเปนผู้มีสิริยะโลัน ผู้ประกอบด้วยความอยากและความโลภ จัดเปนสมณะอย่างไรได้ ส่วนผู้ใดยังบาปน้อยใหญ่ให้สงบแล้ว โดยประการทีงปวง ผู้นั้นเรา (ตถาคต) กล่าวว่เปนสมณะ เพราะว่ยังบาปให้สงบแล้ว.

เรื่องของมงคลทีปนี เล่ม ๑ หน้า ๒๓๔

เมื่อพระพุทธเจ้าจะติเตียนกบิลมัจฉา และภิกษุผู้อื่น ด้วยข้อบรรพชาอันปราศจากสัมมาปฏิบัติ และมีได้เห็นแก่สาระนั้น ก็ตรัสว่ อันว่ฆราวาสทีงปวง หาสหทธาคณถ่องแท้มิได้ เข้าบวชในพระศาสนาพอจะได้นำมา ซึ่งอุปพยัญชนะ และบริกขารภัณฑ์ มีฝ้าย้อมฝาดเปนต้นเท่านั้น ฝ่ายปฏิบัติเล่า

ก็คดีนี้ได้ชัดเจน เป็นมิชฌาปฏิบัติ มิได้เจริญขึ้นเป็นสัมมาปฏิบัติได้ บรรพ-
 ชาติผู้นั้นถ้ามีปากกล่าวจาหยาบ ก็ยินดีแต่จะเบียดเบียนท่านผู้อื่นให้ลำบาก
 ยากเข็ญ ได้ชื่อว่าเปนมฤคชาติดิรัจฉาน เพราะเหตุหาหิริโอตฺตปในสันดาน
 มิได้ มีชีวิตแห่งบรรพชาติเห็นปานดั่งนั้น ได้ชื่อว่าต่ำช้าลามกยิ่งนัก.

เรื่องทั้งสองนี้ เคยยกมาอ้างครั้งหนึ่ง เมื่อบรรยายถึงเรื่องการบวช
 ตามลัทธิพระพุทธศาสนา ซึ่งลงในหนังสือพิมพ์วิทยากรย์ เล่ม ๓๑ ตอนที่
 ๒๒ พ. ศ. ๒๔๗๔.

จะขอกล่าวเพียงย่อๆว่า การบวชแล้ว ไม่ได้ศึกษาให้พอเพียง
 เพราะไม่มีสถานที่ศึกษา จะเป็นแต่เพียงบวชที่ท่องสวดมนต์แต่บาง
 บทเป็นภาษามคร เข้าใจความหมายไม่กระจ่างนัก แล้วก็กระทำกิจ
 เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เป็นหมอยาที่ไม่ได้เรียนอย่างจริงจัง เป็นแต่ดู
 ตำราเก่าๆเอาเอง เป็นหมอดูบ้าง หมอน้ำมนต์บ้าง ประกอบการช่าง
 อย่างอื่นๆ ที่ไม่ได้ฝึกหัดอบรมบ้าง นอกนั้นก็ปลูกต้นไม้ ไม้ตัด
 ไม้ดอก เล่นหมากรุก และกิจอื่นๆ อีกบางอย่าง ซึ่งล้วนแต่เป็นกิจ
 ที่ไม่สู้จะเป็นประโยชน์ ทำพอแก้รำคาญ ส่วนการปฏิบัติทางธรรม
 ก็อ้างเพียงแต่ว่า ได้เจริญพิริเข้าฌานอยู่เสมอ แล้วก็ดำรงชีวิตอยู่
 ด้วยการเทศน์บ้าง สวดบ้าง บิณฑบาตร บังสกุล แต่ละล้วนเป็น
 กิจที่ผู้อื่นต้องเลียด ถ้าจะรวมภาระที่ประชาชนต้องบำรุงท่านพวกนี้ ก็
 เป็นภาระที่หนักมากอยู่ ถ้าคิดเป็นจำนวนเงินที่สิ้นเปลืองไป ก็มาก
 อักโข การบวชที่กระทำกิจเพียงเท่านี้ เป็นการปล้ำชีวิตของผู้บวช
 เอง ให้ผ่านหรือหมดเปลืองไป โดยได้ทำสิ่งที่เป้นประโยชน์ไม่พอ
 จะแสดงผลให้เกิดคุณคุ้มกันได้เลย ยิ่งบวชนานเข้าก็ยิ่งเสื่อมลง
 ทั้งความรู้และกำลังกาย เพราะวิชาที่ศึกษาหรือกิจที่กระทำไม่เป็นได้
 เป็นพาย ครั้นบวชต่อไปไม่ได้ จะนำเอาวิชาที่เรียนได้มาเป็นวิชาชีพ

ก็จะหารายได้ไม่พอใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น ครั้นจะอาศัยกำลังกายไปทำงานก็ไม่ไหว เพราะเคยทำงานเบาๆ หรือไม่ได้ทำงานมาเสียนาน แปลว่า เลยกลายเป็นคนหนักก็ไม่เอาเขาก็ไม่สู้ ไม่ได้ประสบผลที่ดีทั้งทางธรรมและทางโลก ซึ่งบุคคลที่ไม่มีทางดำรงชีพที่ชอบ ความหิว ก็จะบังคับให้ เลือกลงที่ที่ชอบธรรมเสมออยู่ไม่ได้ ฉะนั้น ศิลธรรมของประเทศ ถ้าไม่ได้บำรุงต้นข้าวคือผู้เป็นตัวอย่าง ผู้สั่งสอน ผู้นำเพ็ญ ให้มีคุณภาพให้ดีเสียก่อน จะมัวจัดปราบปรามแต่พวกเด็ก ๆ จะสำเร็จดังหวังได้อย่างไร ส่วนท่านที่บวชแล้ว ได้เพียรศึกษาและปฏิบัติ จนยังผลถึง นักธรรม เปรียญ หรือครองตำแหน่งหัวหน้าสงฆ์ เป็นเครื่องพิสูจน์ชีวิตที่ผ่านไปด้วยการยังประโยชน์อันดี ซึ่งเป็นความจริงในตัวพออยู่แล้ว ที่กล่าวแล้ว กล่าวเฉพาะท่านที่หย่อนในทางดี และเป็นไปได้ในทางที่เสื่อม เท่านั้น.

๒. ปะขาวและชี

หมายความว่านักบวชที่ต่ำกว่าพวกที่ ๑ พวกนี้ใครบ้างที่มาบวช บวชแล้วกระทำหน้าที่อะไร ได้ปลดเปลื้องเวทนาแก่ผู้ที่ถูกข้อย่างไหนบ้าง.

ผู้ที่มาบวชเป็นผู้ชราบ้าง ผู้ที่ไร้ที่พึ่งไม่สามารถจะเลี้ยงตนได้ หรือหนีผู้ปกครอง หนีสามี เพราะขัดใจที่ถูกบังคับ หรือแค้นใจที่สามีมีภรรยาใหม่อีก หรือสามีทิ้ง สามีตาย หรือผู้ที่ความรักไม่สมหวัง หรือที่ถูกพลัดทำเสียจากการถูกลอกหลวงเหล่านี้ เป็นต้น ที่เฮโลกันเข้าไปอาศัยวัด แล้วก็โกนหัวนุ่งขาว เพื่อแสดงว่าถือศีลกระทำหน้าที่ไปนั่งฟังเทศน์ หรือนั่งและไปเที่ยวเรียไร สวดมนต์ เสียงดัง ๆ บ้างตามเวลาที่เห็นควร ที่ไหนมีผู้ทำบุญจะแจกของ ก็พากันไปรับ มิฉะนั้นก็ไปเที่ยวขอตามบ้าน นอกจากนี้ ก็ไม่ปรากฏว่าได้กระทำอะไร.

ถึงคนที่ยังสามารถจะประกอบกิจที่เป็นประโยชน์ได้มากก็ตาม น้อยก็ตาม ก็ยังรวมกันกระทำหน้าที่เพียงเท่าที่กล่าวนี้ไปด้วย หน้าที่จำพวกที่จะปลดเปลื้องเวทนาของผู้มีทุกข์ ไม่เคยได้พบว่าได้กระทำ คือพวกนักบวชเหล่านี้ ยังกระทำตนให้เป็นกองทุกข์ไว้ให้ผู้อื่นช่วยแต่ฝ่ายเดียว ถึงแม้จะมีกำลังกายกำลังความคิดพอทำได้ กิจที่เป็นมนุษย์สังกะหะ ไม่ปรากฏว่าได้ประกอบข้อไหนไว้ เช่นคราวเกิดโรคระบาด เกิดน้ำท่วม ไฟไหม้ หรือเด็กที่พ่อแม่ตาย หาผู้ที่จะเลี้ยงไม่ได้ เด็กอนาถาทุพพลภาพหมดที่พึ่งพา เหล่านี้ไม่ปรากฏว่าทางศาสนาได้จัดช่วยเหลือไว้อย่างไร.

ควรจัดกิจของศาสนาอย่างไร

นักบวชและวัดมีอยู่ทั่วไป ถ้าจะได้จัดการช่วยอาจจะช่วยได้อย่างดี และทั่วถึงเป็นอย่างมาก แต่การช่วยจะต้องเรียนความรู้ และหาสิ่งอุปกรณ์ไว้ให้ถูกวิธี การช่วยนั้น จึงจะเกิดผลถึงบรรเทาทุกข์ได้ทันทั่วทั้งที จะมีแต่เพียงน้ำใจว่าจะช่วย ย่อมสำเร็จไม่ได้ เหตุนี้ถ้าจะได้จัดให้มีการคัดเลือกพวกสมัครมาบวช หรือมาบำเพ็ญกิจนี้ ที่สามารถจะเรียนและจะช่วยเหลืออย่างไร ได้ก็ตาม ให้ได้เรียนและฝึกหัดกระทำหน้าที่นั้น ๆ ไว้ และจัดสถานที่ไว้คอยช่วย อันเป็นประโยชน์ที่จะกระทำตนให้เป็นที่พักแก่ผู้ที่จำจะต้องพึ่ง ได้เป็นอันมาก ถึงแม้ในชั้นแรกจะจัดช่วยโดยทั่วไปยังไม่ได้ ก็ควรเริ่มด้วยการช่วยสงเคราะห์ สงฆ์ ชี อุบาสก อุบาสิกา และผู้ที่ได้อุปการะศาสนาไปพลางก่อน จนกว่าจะมีผู้มาสมัครเป็นเจ้าของที่ จัดสถานที่ไว้ให้มากพอ จึงค่อยขยายการอนุเคราะห์นี้ให้มาก จนไม่จำกัดขาศาสนาต่อไป การบวชแล้วไม่บำเพ็ญประโยชน์ในทางปลดเปลื้องทุกข์ให้ผู้อื่น และตนเอง ไว้ให้พอควร

ก. ๑๔

หรือบำเพ็ญเพียงเท่าที่เป็นอยู่ ซึ่งเป็นผู้คอยสร้างทุกข์ไว้ให้ผู้อื่นช่วยแต่ฝ่ายเดียว แม้จนกระทั่งเกิดทุกข์ อย่างเจ็บไข้ซึ่งควรจะจัดบำบัดกันเองได้ก็ไม่จัด ยังกลับพึงสถานที่ ๆ เขาจัดไว้อันมีจำนวนน้อยอยู่แล้ว ถึงต้องแย่งการช่วยผู้อื่นที่จำเป็น ให้ได้รับการช่วยน้อยลงอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าคิดเป็นอย่างมาก เมื่อสถานที่มี คนมี เงินมี ผู้บำรุงมี พร้อมทุกอย่าง แต่ไม่จัดทั้งการบวชที่กระทำกิจเพียงเท่าที่กระทำอยู่ จะทำให้ผู้บวชนั้น มีแต่จะไร้สมรรถภาพในตนเองลงไปทุกที ทั้งให้กลายเป็นคนที่จะต้องพึ่งคนอื่น เพื่อดำรงชีพ หนักหรือมากขึ้นตามเวลาที่ไปบวชอยู่ตามไปด้วย ถ้าจัดให้ได้เรียนและปฏิบัติหน้าที่ ในทางที่จะปลดเปลื้องเวทนาของผู้ที่มีทุกข์ไว้เสียบ้างแล้วไซ้ นอกจากจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ยังจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองคือผู้บวชนั้น ถ้าจะบวชต่อไปไม่ได้ ก็จะได้อาศัยวิชา และกิจการที่ได้ประกอบอยู่นั้น ไปแลกเปลี่ยนอาหารมาดำรงชีพได้ดี และมากกว่าเดิม หรือถึงวิชาชีพ ที่จะให้ความเป็นอยู่ของตนได้รับความราบรื่นทีเดียว ก็ได้ ถ้าหากตนได้พยายามเรียน และปฏิบัติหน้าที่มาแล้วเป็นอย่างดี.

เมื่อย่อลงมาคงได้ความว่า

๑. การเล่าเรียนศึกษาของผู้บำเพ็ญ จะต้องจัด ครู สถานที่ ตำรา เลือกริชาบรรดาที่จะก่อให้เกิดสาธารณกุศล ให้ได้ร่ำเรียนศึกษา จนพร้อมเพรียง.

๒. จัดสถานที่ ให้ผู้บำเพ็ญได้ประกอบกิจที่จะเกิดประโยชน์ ตามประเภทพระนิคฺฉาที่เรียน และกิจที่จะต้องช่วยเหลือไว้ให้ครบ.

การช่วยดับทุกข์ ประสาทสุข อันเป็นความปรารถนาของคำสอน น่าจะคิดว่า การช่วยดับทุกข์จะช่วยอย่างไร อะไรบ้างที่จะต้องช่วย และการประสาทสุขนั้น จะประสาทอย่างไร ผู้ได้รับจึงจะได้ประสาทสุข ในเมื่อมนุษย์ ซึ่งมี วัตถุ มีความรู้ มีผู้สอน มีผู้ชำนาญ ที่จะช่วยดับทุกข์และประสาทสุข

อย่างสมบูรณ์อยู่แล้ว ยังจัดให้เป็นไปไม่ได้ตามหมาย จะให้คนทั้งหลาย เชื่อได้อย่างไรว่า การจัดหรือการสอนตามแบบนั้น จะทำให้ผู้เชื่อตามได้ ประสพสุขในภายหน้า เวลานี้การศึกษากำลังส่องแสงให้มนุษย์เห็นทางที่ถูก อยู่อย่างมาก และยิ่งจะมากขึ้นตามส่วนที่การศึกษาได้ขยายออกไป เหตุนี้ การคิดค้นจัดทำแก้ไขในสิ่งประโยชน์ และใช้ประโยชน์ ไม่ใช่ของที่จะนิ่งทำ อยู่อย่างไม่ได้ใครตรองเลือกคัด อันเป็นทางนำมาซึ่งความเสื่อมลงทุกที.

....

การใช้ศาสนาสมบัติในทางใด

สมบัติที่เกิดจากศาสนา พื้นดินที่เป็นอาราม หรือที่ใช้ประโยชน์ อื่น รวมทั้งบรรดาสิ่งที่มีค่า และผลที่เกิดจากสมบัติเหล่านี้ (ซึ่ง ล้วนแต่คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ก่อให้เกิดขึ้น โดย ที่ผู้เลื่อมใสในพระองค์สละมาบูชาไว้) สมควรจะต้องปรึภษาหรือ กันวางเงื่อนไขในวิธีใช้ ที่ทุกฝ่ายเห็นว่า ถูกต้องดีแล้วไว้, การจะ วางแบบ ต้องยึดความประสงค์ของพระผู้ศาสดาแห่งศาสนานี้ ไว้ เป็นแนวทาง เช่น :-

๑. จะให้ผู้เชื่อได้รู้ในทางที่ชอบ จนหมดข้อสงสัยนั้น

จะทำอย่างไรข้อนี้จึงจะสำเร็จ การที่ไม่เรียนหรือเรียนจากคนที่รู้เพียง ู ๆ ปลา ๆ จะให้ผู้เรียนตอบบรรลุข้อนี้ได้อย่างไร เพราะข้อธรรมได้จดไว้ เป็นภาษาต่างประเทศ การจะรู้ได้ก็ต้องหาอาจารย์ ที่รู้อักขระวิธีอย่างแตก ฉานในภาษานั้น ๆ มาเป็นผู้สอน และต้องมีสถานที่ ๆ ประกอบ พร้อมด้วย สรรพตำราบรรดาที่ต้องการ เครื่องมือ เครื่องทดลอง สำหรับที่จะหาหลักฐาน ในการเรียนนั้นให้ครบ ข้อนี้จึงจะมีทางสำเร็จ.

๒. จะให้ผู้ปฏิบัติได้ประสพถึงสรรพทุกข์บรรเทา หรือปลดปล่อยไป ทั้งจะให้ได้รับความสุขขึ้นตามส่วนที่ปฏิบัติไว้ได้.

วิธีปฏิบัติสำหรับปลดปล่อยทุกข์ หรือวิธีปฏิบัติให้ได้ประสพสุข เพื่อความเข้าใจง่าย จะแยกออกกล่าวเป็นแผนกสังขาร และแผนกจิตต์

แผนกสังขาร การที่จะรู้วิธีปลดปล่อยทุกข์ หรือรู้วิธีบำรุงสุขได้ จำจะต้องศึกษาให้รู้ว่า สังขารตามปกตินั้นเป็นอยู่อย่างไร มีสิ่งอะไรที่จำเป็นสำหรับบำรุง มีเหตุอะไรบ้างที่ทำให้เกิดทุกข์.

การที่จะทำให้สมประสงค์ตามนี้ได้ จะต้องอาศัยความรู้จากตำรา เช่น อวัยวะวิทยา กายวิภาควิทยา สุขวิทยา และเรื่องวิธีป้องกันและรักษาโรคที่สำคัญๆ ที่เกิดชุกชุม เพราะถ้าไม่เรียนให้รู้ว่าร่างกายที่ปกติเป็นอยู่อย่างไร ก็จะทราบถึงเมื่อเกิดผิดปกติไม่ได้ เมื่อทราบสิ่งที่ผิดปกติไม่ได้ จะหาวิธีบำรุงให้เกิดสุข และปฏิบัติเพื่อปลดทุกข์ให้ตรงต่อสภาวะอันแท้จริงได้ยากมาก ดังเช่นเมื่อสังขารอ่อนเพลียขาดความรื่นเริง หรือกลับทรุดโทรมลง หรืออ้วนท้วมขึ้นอย่างมากมาย เหล่านี้ ถ้าไม่รู้เหตุที่ทำให้เปลี่ยนแปลง ก็จะทำให้ตรงต่อเหตุจนเวทนาหมดสิ้นไป หรือจนกลับคืนสู่ปกติได้ไม่ทันทั่วทั้งนี้.

แผนกจิตต์ ก็จะต้องศึกษาให้รู้ปกติของจิตต์เป็นอยู่อย่างไร มีสิ่งใดบ้างชวนให้เกิดทุกข์ หรือสิ่งใดบ้างที่ทำให้เกิดสุข ซึ่งเป็นวิชาแผนกหนึ่ง ที่จะต้องเรียนให้รู้อย่างชัดเจน ทั้งเครื่องอุปกรณ์ในการที่จะปลดทุกข์ หรือบำรุงให้เกิดสุขก็พิศดาร และพิเศษกว่าแผนกสังขาร ทั้งก่อนที่จิตต์จะเกิดสุข จะต้องจัดปลดปล่อยทุกข์ที่แรงกล้า หรือทนุบำรุงให้สังขารได้สู่ความเป็นปกติเสียก่อน จิตต์จึงจะได้สพโชคสู่สมาธิ หยุดพิจารณาธรรมที่ชอบจนอารมณ์เสวยอยู่ในความสุขตามควรได้.

การปฏิบัติสำหรับปลดเปลื้องทุกข์ และปฏิบัติเพื่อให้เกิดสุขทั้งในแผนกสังขารก็ดี แผนกจิตต์ก็ดี สำคัญยิ่งต้องอยู่ที่การศึกษาให้รู้ความเปนไปของสภาวะธรรมอย่างใกล้ชิด และรู้วิธีที่จะเลือกหาเครื่องอุปกรณ์ และการจัดทำให้ถูกต้องได้เพียงใด ความประสงค์ข้อนี้ก็สำเร็จตามไปได้เพียงนั้น.

เหตุฉะนั้น การเตรียมการสร้างสถานที่ เพื่อจะปลดเปลื้องทุกข์ให้เกิดสุขแก่ปวงชนตามลักษณะ และประเภทต่างๆ แล้ว จะต้องมีการใช้ สถานที่ และผู้รู้ หลายอย่างหลายชนิด ไม่ใช่เปนแต่เพียงการสร้างโบสถ์ สร้างเจดีย์ สร้างศาลาไว้มากๆ เพื่อให้สงฆ์ที่ปฏิบัติเพียงเท่าที่กล่าวมาแล้วอาศัยที่พอที่จะดับทุกข์และช่วยให้เกิดสุขแก่ปวงชนทุกประเภททุกชั้น ได้สมหมายทั้งวัดเวลานี้ก็มีอยู่อย่างมากมายเหลือเฟืออยู่แล้ว แต่สิ่งอื่นๆ ที่จำเป็นจะปลดทุกข์ช่วยผดุงสุข ยังสร้างและมีไม่พอ ศาสนสมบัติจะมัวใช้แต่เพียงสร้างหรือซ่อมวัดไว้ให้มากๆ แต่อย่างเดียว เหลือจากนั้นเก็บทัບถมเข้าไว้จนไม่เหลือวแล ถึงแม้ภิกษุ ปะขาวและชี อุบาสก อุบาสิกา ผู้อุปถัมภ์ศาสนามารวมทั้งประชาชนอื่นๆ บรรดาที่เคราะห์กรรมบังเอิญบันดาลให้ได้รับทุกข์ประการใดประการหนึ่งดังกล่าวแล้ว อันไม่สามารถจะปลดเปลื้องด้วยตนเองได้ นอกจากจะได้รับอุปถัมภ์จากผู้ใดหรือสถานใด ทั้งบุคคลที่ตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ ก็มีจำนวนมาก และถ้าการบวชไม่แก้ไขให้นักบวชได้เรียนวิชาหรือฝึกฝนปฏิบัติในกิจการ แผนกที่ปลดทุกข์ผดุงสุขอย่างควรไว้บ้างแล้ว คนจำพวกนี้ก็ยังทวิอย่างรวดเร็วตามไปด้วย เพียงแต่เวลานี้ ก็เหลือมือรัฐบาลที่จะช่วยได้อยู่แล้ว ทั้งบางศาสนา สงฆ์ หรือนักบวชของเขาได้เรียนความรู้และปฏิบัติกรช่วยเหลืออยู่หลายอย่าง เช่น จัดโรงเรียนชั้นสูงไว้ให้ผู้ที่ จะบวชหรือสงฆ์ ได้ศึกษาเล่าเรียนให้รู้หลักธรรมอย่างไพศาล รวมทั้งวิทยาที่ไม่ขัดต่อหลักธรรมไว้ด้วย เพื่อช่วยให้อธิบายหลักธรรมได้กว้างขวางถูกต้องยิ่งขึ้น เขาไม่ยอมให้สงฆ์ที่ไม่ได้ร่ำเรียน หรือที่รู้

เพียงงูๆ ปลาๆ เป็นผู้สอน เพราะจะทำให้ข้อธรรมเลอะๆ เลือนๆ ไม่ได้สาระ
 แถมจะทำให้สัปบุรุษผู้เชื่อตาม ประกอบกรรมอันผิดไปด้วย นอกจากนี้ เขายัง
 จัดสถานที่เลี้ยงเด็กกำพร้า ตั้งสอนอบรมเด็กอนาถา ตั้งโรงพยาบาล
 บาลคอยช่วยบรรเทาผู้ตกทุกข์ได้ยาก เหล่าพุทธศาสนิกชนควรมองดู
 กิจการในเรื่องนี้ไว้บ้าง เพราะการขาดเมตตาแก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก ย่อมตก
 อยู่ในสภาพของคนใจดำ ทั้งคอยบำรุงบำเรอแต่นักบวช ที่มีเครื่อง
 บำรุงพอกอยู่แล้ว จะทำให้ผู้ได้รับการบำรุงจนเกินควร กลายเป็นคน
 โลก ซึ่งผิดเจตนาของศาสนา.

กิจการที่จัดทำอยู่ในพุทธศาสนาของประเทศไทย ได้จัดอะไรบ้าง ที่เป็น
 สถานที่ หรือวิธีปลดเปลื้องทุกข์ของผู้ที่ตกอยู่ในฐานะที่จะต้องช่วย เพื่อให้
 สมกับที่เป็นศาสนาอันเจริญ เมตตากรุณาอย่างกว้างขวาง น่าจะพินิจ
 พิจารณาให้มากสักหน่อย เพราะกิจการของบางศาสนา ที่เขาได้ประกอบ
 สาธารณกุศล อันจะปลดทุกข์ยากให้แก่บุคคลที่จำเป็นไว้หลายอย่าง แม้
 กระนั้น ศาสนานั้นยังถูกบุคคลที่ถือคำสอนอย่างอื่นเห็นไปว่า ศาสนาชักชวน
 ให้คนเกิดความลำเอียง ทั้งจัดการช่วยเหลือแต่พวกที่ถือลัทธิร่วม กระทำ
 พฤติการณ์อย่างอื้อยี้ พวกอื่นจะตกระกำลำบากเพียงไรก็ไม่เหลียวแล ทั้งผู้
 สอนศาสนาสอนให้คนหลง คอยป้อยอด้วยถ้อยคำเพราะๆ โดย
 เอาความสุขที่จะได้จากสวรรค์ชั้นฟ้า มาล่อให้ผู้ที่ทะเยอทะยานคิด
 แต่จะหาความสุขอย่างไรศาลแต่ส่วนตน ถึง งง งวยจนยอมเสียสละ
 สิ่งต่างๆ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนได้โดยง่ายๆ จนมิทันจะพิจารณา
 ว่าทรัพย์ที่สละออกไปนั้น ผู้สอนศาสนาได้ เอาไปใช้ สำหรับอะไร
 กิจที่ใช้นั้นควรและไม่ควรแค่ไหน เอาไปประกอบการสงเคราะห์อะไร
 จำเป็นหรือไม่ สถานที่ๆ ใช้เล็กน้อย เช่น โรงสวด ก็ประดับประดา
 ประดับแต่งหรูหรา จนไม่เสียดายถึงความสิ้นเปลือง แม้จะมากเพียงใด

ส่วนสถานที่ ๆ จำเป็นอย่างมากและใช้อยู่เสมอ เช่นสถานพยาบาล ที่จะไว้สำหรับบรรเทาทุกข์ผู้เจ็บไข้ สถานที่เลี้ยงเด็กกำพร้า สถานที่บำรุงเด็กอนาถา สถานที่ช่วยเหลือคนชราทุพพลภาพ อันจำเป็นเหล่านี้ กลับมิได้รับความบำรุง ฉะนั้น พวกเขาจึงได้พากันเข้ายื่นข้อแย้งโบสถ์ หรือสิ่งปลูกสร้างในวัด มาเปลี่ยนแปลงใช้เป็นโรงพยาบาล สถานที่เลี้ยงเด็กเลี้ยงคนชรา เป็นโรงเรียน เป็นหอสมุด หรือบางแห่งก็เลยเผาวัดเผาคัมภีร์ เผารูปเคารพ ของศาสนา นั้นให้สิ้นทรากลงไป เพื่อป้องกันไม่ให้มนุษย์กังวลถึงศาสนานั้น แลมาจับได้ หรือทำร้ายนักบวชเสียด้วย ดังที่เป็นมาหรือกำลังได้ยืดยาวอยู่อย่างหนาหู.

พระสมณโคตมพุทธเจ้า ทรงสอนให้ผู้ที่ศรัทธาแผ่เมตตากรุณา ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ให้แก่มนุษย์ไม่เลือก ตลอดกระทั่งสรรพสัตว์บรรดาที่มีชีวิตในโลก แต่การแผ่นี้ถ้ายังเป็นมนุษย์ที่กำลังรับเวทนาจอยู่ น่าจะต้องได้รับการแผ่หรือรับความเมตตาให้มากยิ่งขึ้น กว่าผู้ที่ยังมีได้มีทุกข์เข้าไปรบกวน. การแผ่นั้นจะแผ่อย่างไร ผู้ได้รับทุกข์หรือได้รับแผ่จึงได้ประสพผล คือปลดปล่อยเวทนานั้น ๆ ได้ ไม่ใช่แต่เพียงช่วยกันบ่นช่วยกันสวดอวยพร หรือแสดงท่าทีเท่านั้นก็นับว่าพอ. ด้วยเหตุผลอย่างนี้ ผู้ที่เคารพในพระสงฆ์ ควรพิจารณาหาคำสอน และช่วยกันเลือกกิจการที่จะประกอบให้รอบคอบ และพร้อมกันพยายามกระทำ เพื่อป้องกันอย่าให้ทรัพย์สินที่เกิดจากคำสอนของพระองค์ ต้องสะสมพอกพูนเข้าไว้ในทางที่ไม่สมควร หรือใช้ไปในทางที่จะก่อให้เกิดภัยขึ้นได้ ในภายหน้า.

ถ้าข้อต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นการใกล้หรือสมกับเจตน์จำนงขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในวิธีที่จะบรรเทาทุกข์แก่ปวงชน อันเป็นพระมหากรุณาอันยิ่งใหญ่ได้แล้ว การใช้ที่สมควรก็จะมี :-

๑. โรงเรียนที่สั่งสอนนักเรียน ควรจัดให้เป็นชั้นมหาวิทยาลัย โดยวางหลักสูตรสอนอักษรศาสตร์ ในภาษาใหญ่ๆ หลายๆ ภาษา ไม่ใช่สอนแต่เฉพาะภาษาบาลีแต่ภาษาเดียว วิชาที่ค้นจากหลักธรรมชาติ อันเป็นแนวเดียวกับหลักธรรม เมื่อเรียนแล้วจะทำให้ค้นธรรมง่ายขึ้น เช่นอวัชระวิทยา กายวิภาควิทยา จิตตวิทยา ชีววิทยา พฤกษศาสตร์ คำนวณ แยกธาตุผสมธาตุ ประวัติศาสตร์ หรือวิชาอื่นๆ ที่เห็นสมควร คือเมื่อเรียนได้สำเร็จจนปราชญ์เป็เรื่องแล้วแต่ละวิชา ก็จะอาศัยเป็นที่พึ่งให้ปฏิบัติชอบ หรือได้มีอาชีพที่ชอบได้ ชั้นต้นจะตั้ง ณ ที่ใดที่หนึ่งในกรุงเทพฯแต่แห่งเดียวก่อน จ้างครูที่มีความรู้อย่างจริงจังกมาประจำให้ครบ จัดสถานที่ เครื่องอุปกรณ์ ตำรา เครื่องทดลอง หาให้ครบ โดยใช้ทุนและสถานที่ของศาสนสมบัติ จะมัวให้ต่างวัดต่างจัด โดยหาครูที่ไม่ต้องให้ค่าจ้าง สมัครมาสอนให้เอง ตำราและเครื่องใช้ ก็ต่างวัดต่างหาตามแต่จะได้ จัดอย่างนี้ จะได้โรงเรียนที่มีมาตรฐานที่ดีได้อย่างไร ศาสนสมบัติไม่ใช้ให้ถูกทาง จะนำไปใช้อะไร ที่เรียกว่า กุศลดีกว่านี้.

๒. นักบวชที่ต่ำกว่าข้อ ๑ หรือพวกที่มอบกายมาเพื่อประกอบศาสนกิจ ควรจัดโรงเรียนขึ้นสั่งสอนอบรม โดยมีอัตราเวลาสอน ให้มีการสวดมนต์ภาวนา มีเวลาเรียนวิชาพยาบาล วิธีประคับประคองคนชรา คนทุพพลภาพ วิธีเลี้ยงเด็ก วิธีที่จะสั่งสอนและควบคุม จัดงานให้เด็กอนาถาได้รับการอบรมและช่วยทำงาน เพื่อเป็นการฝึกหัดวิชาชีวิตติดตัวไปด้วย วิชาสอนหนังสือชั้นต้นๆ วิชาจรรยา โดยจ้างครูมาเป็นผู้สั่งสอนอบรม ชั้นแรกควรจัดขึ้นในกรุงเทพฯ สักแห่งหนึ่งก่อน สั่งสอนจนพวกนี้มีความรู้ พอที่จะส่งไปช่วยเหลือตามที่ต่างๆ ที่ได้จัดไว้ แล้วให้มีเวลากลับมาอบรมเพิ่มเติมในกรุงเทพฯ ให้ได้ความรู้ทวีขึ้น ผู้ใดประกอบงานได้ดี จนเห็นสมควรที่จะส่งออกไปเป็นครูตามต่างจังหวัด ก็จะได้จัดขยายงานแผนกนี้ให้มากขึ้น เพราะวัดและ

นักบวชของเรามีทั่วประเทศ เมื่อมีทั้งคน มีทั้งทุน มีทั้งสถานที่ มีทั้งผู้ที่คอยอุดหนุนในประเภทนี้อีกมาก ขาดแต่ผู้ช่วยกันจัด ช่วยกันใช้ ให้ถูกต้อง ที่จะเป็ประโยชน์ เพื่อบำรุงศาสนาให้เป็นที่ปลดเปลื้องแก่ผู้มีทุกข์ เช่น เด็กกำพร้า เด็กอนาถา ที่ได้ปล่อยทอดทิ้งอยู่เป็นอันมากนั้น จะคอยให้ย่อยยับไปจนช่วยไม่ไหว หรือจนกว่าจะเข้ามาแสดงภัยขึ้น จึงจะจัดการกันหรือ อันเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง.

๓. เมื่อได้จัดข้อ ๑ ข้อ ๒ เสร็จแล้ว สถานที่ๆ จะไว้ให้ท่านเหล่านี้ทำงานถูกกับวิชาที่เรียน เช่นสถานที่พยาบาล สถานที่เลี้ยงเด็กกำพร้า เด็กอนาถา เลี้ยงคนชราทุพพลภาพ เหล่านี้ ก็จัดขึ้นตามสมควรแก่ท้องถิ่น ชั้นต้นจัดในกรุงเทพฯ ก่อน เพื่อเป็นสถานที่ช่วยและฝึกหัดด้วย เมื่อได้ควบคุมให้เจ้าหน้าที่ทำกิจการและวางระเบียบได้ดีแล้ว เมื่อมีความจำเป็น ณ ท้องถิ่นใด ก็จะได้ส่งเจ้าหน้าที่นั้นออกไปช่วยจัดการ ตั้งขึ้นตามควรแก่ความต้องการของท้องถิ่นนั้น ที่สามารถจะอำนวยได้ ในเรื่องการจัดที่เป็นสาธารณกุศลเหล่านี้ ควรมอบให้พระภิกษุช่วยควบคุม ออกความคิดความเห็น ให้กิจการนี้ดำเนินดี และเจริญขึ้น น่าจะไม่มีทางขัดข้องแต่ประการใด.

๔. สถานฉาปนกิจทันสมัย ควรจะประชุมกันพิจารณาว่า ตำบลใดควรมีก็จัดสร้างขึ้น ใช้เงินและสถานที่ของศาสนาสมบัติ หรือกู้ยืมจากรัฐบาลก่อน หาเครื่องอุปกรณนี้ให้ครบ เมื่อจัดทำเสร็จแล้วมอบให้คณะกรรมการหรือมอบให้เทศบาลท้องถิ่นควบคุม ไม่ใช่จะจัดไว้ให้บุคคลผูกขาดไปค้ากำไรอย่างขูดเลือดแก่ผู้ที่มีกิจจำต้องพึ่ง สิ่งที่เป็นของศาสนา ควรจะจัดให้เป็นที่เป็นแก่คนทั้งหลาย ไม่สมควรจะคิดอย่างพ้อค้า มิฉะนั้นศาสนาก็จะเป็นการหาทางได้โดยมิคิดหน้าคิดหลังแต่อย่างเดียว.

เมื่อใด วางโครงการจัดการปรับปรุง คือเลือกวัดหรือสถานที่ของศาสนา มาสร้างเป็นมหาวิทยาลัย สำหรับสอนนักเรียน มาจัดตั้งเป็นโรงเรียนสำหรับ

อบรมนักบวช จัดสถานที่อันเป็นมนุษย์สังคหะ เพื่อให้ให้นักบวชเหล่านั้นประกอบกิจที่ได้อ่านเรียนไว้ เช่น สถานพยาบาล สถานช่วยคนชรา คนทุพพลภาพ เด็กกำพร้า เด็กอนาถา และสถานฌาปนกิจ ตลอดจนกระทั่งโรงเรียนแบบสากล จนพอเพียงแก่ความต้องการของท้องถิ่นแล้ว ต่อไปนี้ก็จะได้พิจารณาถึงเรื่อง อาราม ว่าที่ใดที่ควรจะจัดให้สงฆ์ได้อยู่ ก็จัดการปรับปรุงซ่อมแซมให้ได้ลักษณะที่ดีที่ควรเสียให้เรียบร้อย ให้เป็นที่น่าดูน่าอยู่ เหมาะสมแก่นักศึกษาธรรมชั้นสูงจะอาศัย อารามใดซึ่งอยู่ใกล้ชิดกัน ก็รวมกันเสีย เพื่อให้ความสิ้นเปลืองน้อยลง อารามใดที่ไม่เหมาะ หรือตกเข้าไปอยู่ในภูมิภาคอันขาดลักษณะวิเวก ไม่เหมาะแก่นักศึกษาธรรมชั้นสูงอย่างสมณะจะอยู่ เพราะจะทำให้จิตต์สมาธิไม่ได้ ก็จะได้ยุบลงเสีย เพื่อนำที่ดินจัดทำเป็นที่หาประโยชน์เก็บรายได้เพิ่มเติม มาบำรุงกิจการที่ได้จัดไว้ให้วัฒนาถาวร ให้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น จนกว่ากิจการของศาสนาจะเป็นที่พึงแก่ประชาชนที่มีทุกข์ให้ได้รับการบรรเทาเวทนา สมตามวัตถุประสงค์ ของพระบรมศาสดาเจ้า อันเป็นที่เคารพ仰ของผู้ศรัทธาในพระองค์ทั้งหลาย.

คัดจากเรื่องศาสนาเป็นที่พึงแก่มนุษย์ ภาอย่างไร
ในหนังสือชุมนุมมติการศึกษา ของ ร.ร. มัชฌิมวัดสามจีน.

พ. ศ. ๒๔๘๐

วิทยาศาสตร์ ประมา ญาติ !

เขียนมา - ตอบไป

เล่มนี้ ตอบโดย พุทธสิริ ภิกขุ

โปรดพระพุทธรูปมารดา ถาม : “เรื่องพระพุทธรูปเจ้าเสด็จขึ้นไปโปรดพระพุทธรูปมารดาบนชั้นดาวดึงส์นั้น มีความจริงเพียงไร ? ... ในพุทธประวัติก็บอกแล้วว่า มารดาของท่านตายแต่เมื่อคลอดพระองค์ได้ ๗ วัน ไม่ใช่หรือ ? ... ก็คำที่พระองค์สั่งสอนนั้นว่า ให้เชื่อเหตุผล เมื่อมาอ่านดูเรื่องของท่านตอนนี้ ... มันช่างปราศจากเหตุผลเอาเสียจริง ๆ ... ฟังดูประวัติหรือท้องเรื่อง มันช่างไม่กลมกลืนกันกับธรรม ที่ท่านแสดงเอาเสียเลย” — อุบาสิกาจันทร์ บ้านพันชนะ, นครราชสีมา.

ตอบ : เรื่องนี้ผู้ถามต้องการให้พิสูจน์ความจริงว่า “พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปโปรดพระมารดาบนชั้นดาวดึงส์ จริงหรือไม่ ? เพียงไร ?” ผู้ตอบขอตอบเท่าที่ค้นคว้าได้ ดังต่อไปนี้ :—

ตามนัย ท่านอรรถกถาจารย์ กล่าวยืนยันไว้ในอรรถกถาธรรมบทว่า เมื่อพระศาสดาแสดงปาฏิหาริย์ ที่กถไม้คันทามพุกฤษ์ เมืองสาวัตถี เสร็จแล้ว เสด็จไปจำพรรษาบนชั้นดาวดึงส์ ตรัสเทศนาอภิธรรมปิฎกตลอด ๓ เดือน โปรดพระมารดา เพื่อปฏิบัติกรตอบแทนพระคุณท่าน. เมื่อทำปวารณาแล้ว ก็เสด็จลงจากชั้นดาวดึงส์สู่มนุษยโลก ที่ประตูเมืองสังกัสสนคร. เมื่อพิจารณาตามคำที่ท่านอรรถกถาจารย์ กล่าวไว้ดังนี้ เราก็พอจับความได้ว่า ท่านอรรถกถาจารย์รับรองว่า พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปโปรดพระมารดาบนชั้นดาวดึงส์จริง.

ตามนัยพระบาลีที่แปลพุทธภาษิต เท่าที่สอบสวนโดยละเอียดแล้ว ไม่เคยพบพระดำรัสยืนยันเรื่องนี้ไว้เลย เคยพบแต่คำรำพึงของพระอานนท์ ซึ่งมีถึงพระมารดาของพระผู้มีพระภาคว่า “นำพิศวง พระเจ้าข้า! นำแปลกประหลาด พระเจ้าข้า! ด้วยว่าพระมารดาของพระผู้มีพระภาค มีพระชนมายุน้อยนัก เมื่อพระผู้มีพระภาคประสูติได้ ๗ วัน พระมารดาของพระผู้มีพระภาคก็สวรรคต เข้าถึงเทวนิกายชั้นดุสิต.” พระผู้มีพระภาคตรัสรับรองว่า “ถูกแล้ว อานนท์! ถูกแล้ว อานนท์! จริงเทียว มารดาของโพธิสัตว์ มีชนมายุน้อย เมื่อประสูติโพธิสัตว์แล้ว ๗ วัน มารดาของโพธิสัตว์ ก็สวรรคต เข้าถึงเทวนิกายชั้นดุสิต” ดังนี้เท่านั้น.

ตามความเห็นของผู้ตอบ เห็นว่า ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ยากที่จะพิสูจน์ให้ทราบได้แน่นอน เช่นเดียวกับเขตต์แดนของเมืองกบิลพัสดุ์ ซึ่งตกมาในสมัยนี้ ไม่มีใครพิสูจน์ได้ว่าอยู่ตรงไหนแน่แล้ว. ยิ่งเรื่องเฉพาะพิภพดาวดึงส์

๑. โสณัดเถรวรรค ที่ ๕ อุทาน. ไตรปิฎก. เล่ม ๒๒ หน้า ๑๔๕ บรรพ ๑๑๑.

เมืองสวรรค์ ฯลฯ กลับเป็นของลึกลับยิ่งกว่าเมืองกบิลพัสดุ์ หลายร้อยเท่า นัก เพราะความเป็นของนานนั่นเอง. ถ้าเราสามารถพิสูจน์สิ่งเหล่านี้ได้, เรื่องพระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพระมารดา ก็มีแนวเหลือไว้ให้เราพิสูจน์ได้บ้าง. พวกเราผู้เกิดภายหลัง รับรองได้เพียงว่า พระมารดาของพระพุทธเจ้า เมื่อประสูติพระพุทธเจ้าได้ ๗ วัน ก็สวรรคตจริง. กาลต่อมา พระพุทธเจ้า จะได้เสด็จไปโปรดหรือไม่ ไม่มีที่ตรัสยืนยันไว้ในพระบาลี ซึ่งเป็นพุทธภาษิตเลย.

หมูนักปราชญ์ เห็นสอดคล้องต้องกันว่า ความนานของเวลาที่ผ่านไปล่วงไปแล้ว ย่อมสามารถทำให้สิ่งต่าง ๆ แปรสภาพเดิม. โฉน แม้คัมภีร์ทางพุทธศาสนา จะไม่ตกอยู่ในกฎนี้, ย่อมเลอะเลือนไปจากเดิมบ้าง, และมีสัทธรรมปฏิรูป เข้ามาปะปนแทนของเดิมไว้. เราจะปลูกความเชื่อหรือรับเข้ามา ต้องอาศัยการเลือกเฟ้น ด้วยปัญญาของตน. ธรรมดาว่า สิ่งที่ดี ย่อมรักษาคุณภาพของมันไว้ให้เราเห็นดีได้, สิ่งที่ชั่วเช่นกัน. อริยสังข์สี่, พระผู้มีพระภาค ตรัสไว้อย่างบริบูรณ์ ด้วยเหตุผล ทนต่อการพิสูจน์. เราควรพิสูจน์ดู. เราไม่ควรไปเสียเวลาหลงหาเหตุผล ในสิ่งไม่มีเหตุผล เหลือไว้ให้เราพิสูจน์, ถ้าขึ้นพิสูจน์ ก็รังแต่จะได้รับความผิดพลาดมากกว่าความสำเร็จผล ; ควรพิสูจน์สิ่งมีเหตุผลบริบูรณ์ (อริยสังข์สี่) ดีกว่า ประเสริฐกว่า. เพราะว่า มันสามารถเพิ่มพูนปัญญาของเราให้สว่าง มองเห็นทางพระนิพพานได้. เรื่องใดถ้าเป็นเรื่องจริง ย่อมไม่ก่อให้เกิดลังเลสงสัยขึ้นได้เลย.

เฉลยปฤศนาคำทาย

เรื่องชาย ๗ คน

- ชายเจ็ดคน : พละ ๕ นาม ๑ รูป ๑. พละ ๕ คือ สัทธา
วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา.
- นางผีเสื้อ : ทุกขสมุทัย คือตัณหา อันเป็นมูลแห่งความทุกข์
หรือผูกมัดไว้ในกองทุกข์.
- กรงเหล็ก : อุบาทาน รวมทั้งภพ ๓ ด้วย.
- หัวเราะแล้วร้อง : อาการของคนหลงอยู่ด้วยอวิชา.
- ไม่พูด แต่มีเสียง : คิดพลาญอยู่ในใจ คั่งก้องอยู่ภายใน รั้วรั้วถึงผู้
อื่นทางกระแสจิตต์, หรือทางอาการที่แสดงออก
มาอย่างเด่นชัด ยิ่งกว่าเสียงพูดเสียอีก.
- ไม่ได้ยินเสียง แต่รู้เรื่อง : รู้ความหมายอันลึกซึ้ง โดยไม่ต้องอธิบาย.
- นกร้อง ไม่มีตัว : พล่ามเพื่อไปตามตัณหา แต่ใจที่รู้สึกผิดชอบหรือ
ตั้งมั่นนั้นไม่มี, หมายถึงอาการที่เป็นไปตาม
ตัณหา หรืออวิชาส่วนหนึ่ง.
- ลูกโพธิ์ไทร : ปรียัตถธรรม ปฏิบัติธรรม ปฏิเวธธรรม, ซึ่ง
หมายความว่า ถ้าสัตว์ที่หลงไหลเหล่านั้นกินพระ
สัทธรรมเป็นอาหารแล้ว ไม่มากก็น้อย จักมีชีวิต
อยู่ได้, มิฉะนั้น จะวินาศไปเสียก่อนแล้ว.

- น้องจิกพี พี่จิกน้อง : สัตว์นั้น ๆ ไม่เคยสามัคคีกัน เพราะอำนาจกิเลส เช่น อิสสา มานะ เป็นต้น.
- ไม่ถูกถูกลูกตา : แต่สัตว์นั้น ๆ ไม่สามารถปราบ หรือทรมานกันและกันให้สงบได้ เพราะต่างตัวต่างไม่มีปัญญาพอที่จะชี้แจง ให้เข้าใจตรงกันได้, คือไม่มีปัญญาที่จะเจาะแทงสมุฏฐาน ของการแตกร้าวสามัคคี.
- กินเข้ามาทางกัน : สัตว์เหล่านี้ ไม่รู้จักกรรมว่าเป็นของประเสริฐ แม้จะฟังธรรมหรือประพฤติธรรม ก็ทำไปอย่างงมงายเท่านั้น ไม่รู้คุณค่า และทำให้สมค่า, จึงเหมือนกับกินเข้ามาทางกัน.
- หน้าไม้ยิงนก : มัชฌิมาปฏิบัติภา ระเบียบแห่งการปฏิบัติหมู่หนึ่ง ซึ่งสบลัทธิเหตุผล สามารถทำลายความชั่วได้.
- พ่อของคนี่ ๒ : อธิธบาททั้ง ๔ คือฉันทะ—พอใจทำ, วิริยะ—เพียรทำ, จิตตะ—ฝึกฝนทำ, วิมังสา—สอดส่องทำ.
- ขึ้นด้วยขาข้างซ้าย : คนที่มีอธิธบาท ทำได้สำเร็จง่าย ๆ, ส่วนคนที่ไม่มีอธิธบาท ตั้งแสนคนรวมกัน ก็ทำไม่สำเร็จ, จึงว่าคนอื่นแสนคน ขึ้นหน้าไม่ได้, ส่วนพ่อฉัน ขึ้นได้ด้วยขาข้างซ้ายเท่านั้น, เพราะมีอธิธบาท.
- หมอบ แต่หัวจดกึ่งยาง : แม้ดูเป็นคนถ่อมตัวต่ำเตี้ย แต่มีดวงใจสูงยิ่งนัก.
- เดินถึง ๆ หัวจดดิน : ่องอาจ ผึ่งผาย เก่งกล้า ที่สุด แต่สุภาพ อ่อนน้อม นิ่มนวล ที่สุด.
- ถลกผ้าขึ้น แต่ปกดิน : ทะมัดทะแมงในการทำงานอย่างยิ่ง, แต่ไม่มีกรลืมตัว มีสติคุ้มครองตัวอยู่เสมอ.

- ปล่อยผ่านๆ แต่ถึงกัน : แม้จะฝ่าเข้าไปในจิตที่มีคมมันต์ คนไม่เคยทำ ก็มีสัมปชัญญะ ส่องสว่างอยู่ในตนเสมอ ไม่เปลอตัวได้, ระวังให้มีทางหนีออกได้อยู่เสมอ.
- หมายยิ่งกัน ถูกตา : รู้จักจับใจความแห่งธรรม ได้ถูกต้องจุดสำคัญ ทั้งที่ดูราวกับเป็นคนไม่รู้อะไร.
- ตกอยู่บนยอดไม้ : คือกลับตัวได้เอง, โดยไม่ต้องถึงกับตกอะบายแล้ว จึงรู้สึก เช่นคนโดยมาก.
- ตกในน้ำ ดังปีก : คนชนิดนี้ แม้ตกไปฝ่ายกามคุณ ซึ่งเปรียบเหมือนน้ำ ก็หาถูกน้ำไม่ คือไม่หลงไหล, จึงไม่ดังตูม.
- ตกใส่บ่ก ดังตูม : คนชนิดนี้ แม้ตกไปในฝ่ายที่ตรงกันข้ามกับกามคุณ, ก็ตกไปในอนิฏฐารมณที่เสบเผ็ด ก็หาอิตถัระคายเคืองเป็นเดือดเป็นแค้น เหมือนคนธรรมดาไม่ กลับเย็นเฉื่อย ยิ้มได้ จึงเหมือนกับลงน้ำที่เยือกเย็น และดังตูม.
- ตกบนหญ้าแห้ง ดังก้องทั่วเมือง : ผู้ทรงธรรม เมื่ออยู่ในตระกูลยากจนในป่าดง ก็มีเกียรติก้องทั่วประเทศ.
- พร้าวของพ่อ : ความคมของปัญญา ที่รู้จริงเห็นจริง.
- แบกบาบังหุ : ครั้นมีปัญญาชนิดนั้นไว้ ปิดหูเสียก็ได้ คือหมายถึงไม่ต้องฟัง และเชื่ออย่างงมงายจากผู้อื่น.
- คมบางเท่าคันทนาใหญ่ : ปัญญานั้น ถึงจะคมกริบสักปานใด ก็ต้องมีความหนักแน่นมั่นคง เปรียบหัวคันทนา.
- พ่อของคนี่ ๓ : คนที่ ๓ คือสติ. พ่อของคนี่ ๓ คืออุเบกขา. อุเบกขา คือการคุมภาวะที่ถูกต้องดีแล้ว ให้ตั้งมั่นเฉยอยู่, หยุดอยู่ในภวะนั้นๆ อย่างสม่ำเสมอ.

- หม้อของพ่อ : สกกลกายทั้งหมด เปรียบเหมือนหม้อ โดยอรรถ
ว่า มีผู้สร้างขึ้น, และจักต้องแตกทำลายเป็นต้น.
- เดือดพลุ่ง ๆ : โทสะ ที่เดือดพล่านในสกกลกาย.
- เดือดเนือย ๆ : โมหะ.
- นายสำเภาไปค้า : โลภะ.
- เด็กเล่นสะบ้า : คิตรวย อย่างสร้างวิมานในอากาศ อันมีประจำ
สันดานของผู้มี โลภะ โทษะ โมหะ คิทธะนะ คิทธิ
เลิศ กว่าคน.
- พ่อของคนี่ ๔ : คือ หิริโศตตปปะ อันเป็นที่ตั้งแห่งกุศลความดี
ทั้งหมด.
- จวก : สัมมาปฏิบัติ คือการประพุดิชะนิดที่จะ “ตัก”
ความทุกข์ออกทิ้งเสียเรื่อย ๆ ไป.
- ตักทีหนึ่ง ได้บ้าน : รักษาศีล ได้รับสุขชั้นกามาจร.
- กว้านทีหนึ่ง ได้เมือง : เจริญสมาธิ ได้รับสุขชั้นรูป และอรุปาจร.
- ตักเนื่อง ถูกร้าวผีเสื้อ : เจริญจนถึงขั้นปัญญา ก็คว่ำพบอวิชา ซึ่งเป็นมูล
แห่งตัณหา ที่เป็นตัวนางผีเสื้อ.

สำหรับชายทั้ง ๗ คนนั้น เป็นผู้ถามเสีย ๒ คน ได้แก่นามและรูป.
การที่ต้องเป็น ๒ คน เพราะนามและรูปต้องอาศัยกัน จึงทำกิจได้.

ทั้งหมด ๓๗ ข้อ	ปัญหา
ตอบแต่ เพียงที่สา—	มารจรู้
ที่จริง อาจวิสันา	อย่างอื่น
หวังว่า จักมีผู้	อื่นชี้อื่นแถลง.

“สิริยาสา”

บันทึก

กิจการของคณะทูตไทย ในประเทศอินเดีย
ที่เกี่ยวกับพระสารีริกธาตุ

คณะเจริญสัตถุไมตรี แห่งประเทศไทย อันมีท่านนายนาเอก หลวง
ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นหัวหน้า ได้มาถึงฮาวรา (Howrah) เมื่อเช้าวันเสาร์ที่
๑๒ ตุลาคม. คณะที่ไปถึงได้รับการต้อนรับที่สถานีรถไฟ โดยมีผู้มาต้อนรับ
คือ เจ้าชายแห่งเด็กก้า มন্ত্রীเทศบาลนคร, เลขาธิการใหญ่ของรัฐบาล
เบงกอล, ข้าราชการอื่นแห่งมณฑลนั้น พร้อมทั้งผู้แทนของสมาคมมหาโพธิ
และสมาคมพุทธบริษัทชาวเบงกอล อีกเป็นอันมาก.

เมื่อผู้สื่อข่าววิทยุในเด็คเพรสส์ ได้มาขอสัมภาษณ์, ท่านผู้เป็น
หัวหน้าได้กล่าวว่า แม้การมาของคณะนี้ จะมีเวลาน้อยเกินไปสำหรับจะหยั่ง
ทราบความรู้สึกของปวงชนชาวอินเดียให้ทราบซึ่งได้ก็ตาม ถึงกระนั้น ชาว
คณะก็ได้รับการต้อนรับอย่างอุ้นหนาฝาคั่งในที่ทุกแห่ง ทั้งที่เป็นทางการและ
มิใช่ทางการ. เมื่อถูกถามถึงกรณีกิจการที่มากกระทำในอินเดีย ท่านผู้เป็น
หัวหน้าได้ตอบอย่างยิ้มแย้มว่า “กิจการของคณะได้ลุล่วงตามที่มุ่งหมายเป็น
อย่างดี.”

ที่สมาคมมหาโพธิ

คณะเจริญสัตถุไมตรีแห่งประเทศไทย ซึ่งมีท่านนายนาเอก หลวง
ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นหัวหน้า ได้ไปเยี่ยมสมาคมมหาโพธิเมื่อเช้าวันเสาร์.

คณะได้รับการต้อนรับที่ประตูวิหาร ผู้ที่มาคอยต้อนรับ คือ เซอร์ มั่นมาถ-
นาถ มุเขอซี นายกแห่งสมาคม, นาย ค. วาลีสึงหะ เลขานุการแห่งสมาคม
มหาโพธิ, สามเณรกรุณา (สามเณรไทย), ดร. อ. น. โฆศาละ, ศาสตร.
บ.ก. สารการ, ภิกษุสี่ลภัทร, นาย ต. วิมลนันทะ, และสมาชิกของสมาคม
ผู้อื่นอีก ซึ่งมีทั้ง จีน พม่า และสิงหล. เลขานุการแห่งสมาคม ได้สวม
พวงมาลัยให้แก่คณะที่ไปทั่วกันทุกท่าน. ที่ในห้องบูชาแห่งพระวิหาร พวก
ภิกษุผู้ประกอบด้วยความสูง ได้สวดขมยมกคาถา. คณะทูตได้ถวาย
ดอกบัวและจุดเทียนหน้าที่บูชา.

นายวาลีสึงหะ ได้อธิบายความสำคัญแห่งภาพเขียน (ที่เขียนไว้ ณ หน้า
พระวิหาร) และอธิบายถึงเรื่องพระบรมธาตุ ที่บรรจุอยู่ในพระสถูป โดย
ย่อ ๆ.

เมื่อเสร็จกิจในพระวิหารแล้ว คณะทูตไทยได้รับแจกหนังสือคนละ ๑ ชุด
ซึ่งมีประมาณ ๓๐ เล่ม. หลังจากนั้นมีการเลี้ยงเครื่องดื่ม, และเมื่อเซ็นนาม
ในสมุดเยี่ยมแล้ว คณะทูตก็ลากลับ.

พระบรมธาตุที่ได้รับ

พระบรมธาตุ ซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งมิตรภาพ ระหว่างอินเดียกับ
ประเทศไทย ได้ถูกมอบให้แก่คณะทูตไทยเมื่อบ่ายวันที่ ๑๒ ตุลาคม โดยมี
มร. โอ. เอ็ม. มาร์ติน เลขานุการใหญ่แห่งรัฐบาลเบงกอล เป็นผู้มอบแทน
ในนามแห่งรัฐบาลอินเดีย. พิธีการมอบได้กระทำกันในพิพิธภัณฑ์อินเดีย
มิวเซียม.

พระบรมธาตุ ซึ่งจุดพบที่ธรรมราชิกสถูป เมืองตักศิลา อยู่ในกล่องทองเล็กๆ ซึ่งอยู่ในตะออบหินอีกชั้นหนึ่ง. ในกล่องทองนั้นมีชิ้นกระดูกและถ่าน. จากลักษณะแห่งการเก็บบรรจุ และตำแหน่งที่กองจุดค้นโบราณวัตถุ จุดพบ ทำให้สันนิษฐานได้แน่ชัดว่า เป็นสิ่งที่มีค่าอย่างสูงสุด และศักดิ์สิทธิ์สำหรับพวกพุทธบริษัท.

หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ได้แสดงความรู้สึกรักปิติ และขอบคุณอย่างใหญ่หลวงในนามแห่งคณะทูต ต่อของขวัญอันนี้ ซึ่งท่านได้กล่าวว่าเป็นเครื่องหมายแห่งมิตรภาพอันสูงสุด ซึ่งท่านได้รับมา.

ที่ธรรมังกรวิหาร

เครื่องสัมพันธ์ ทางวัฒนธรรม และทางศาสนา ซึ่งผูกพันกันอยู่ในระหว่างประเทศทั้งสอง คืออินเดีย ดินแดนแห่งพระพุทธองค์ และประเทศไทย ดินแดนแห่งพุทธบริษัท ได้ถูกทำให้กระชับสนิทสนมยิ่งขึ้นอีกครั้งหนึ่งในเมื่อหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ และคณะทูตของท่าน ได้พบกับเหล่าพุทธบริษัทชาวเบงกอล ในตอนเช้าวันเสาร์ ที่ธรรมังกรวิหาร ที่ถนน พุทธิสต์ เต็มเบิล. การต้อนรับได้กระทำกันเมื่อคณะทูตได้มาถึงวิหาร ผู้ต้อนรับคือ ดร. เอโรพินทะ และพุทธบริษัทผู้มีชื่อเสียงอื่นๆ ต่อจากนั้น ได้มีการกล่าวสุนทรพจน์ต้อนรับคณะทูต ในนามแห่งพุทธสมาคม, ธรรมวิยา-คณะ, และสถานศึกษานาลันทา วิทยภวันะ.

ท่านนายนาวาเอก หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ เมื่อกล่าวสุนทรพจน์ตอบท่าน ได้กล่าวว่า คณะทูตจะถือว่าเป็นเกียรติยศอย่างยิ่ง ในการที่ได้นำความรู้อัน

เป็นสันถวไมตรี และมิตรภาพของพุทธบริษัทแห่งกัลกัตตา กลับไปสู่ประเทศไทย. ท่านหวังว่าสมาคมพุทธบริษัททั้งหลาย ในประเทศอินเดีย ซึ่งประกอบกุศลกิจทางด้านศาสนาอยู่ในเวลานี้ จะก้าวหน้าต่อไป จนกว่าจะลู่ถึงความสมบูรณ์.

จาก Maha Bodhi, Vol.48 No 17.

อมฤต

เราเกิดมา ต้องรำ เริงเข้าไว้ จะบูดบึ้ง ทำไม ไม่สดชื่น
 หัวเราะเป็น เล่นหรือจริง ยิ่งครึกครื้น อายุยืน หมั่นปี ดีไหมละ ?
 เวทีโลก โชคเรา เข้ามาเล่น ต้องรำเต้น เต้นรำ ทำจังหวะ
 ควรดีห่าง อย่างไร ไว้ระยะ จะเป็นพระ หรือนาง อย่างเดียวกัน
 ในโลกนี้ มีทั้ง สุขสนุก หาไม่พบ ต้องทุกข์ เป็นแม่นมั่น
 ทิ้งอบอุ้น วุ่นหา แต่หนานั่น โทษใครนั่น ? ขอได้โปรด โทษตัวเอง
 คนหน้าเศร้า คือเขา คิมยาพิษ ทอนอายุ เป็นนิจ ไม่เหมาะสม
 คนหน้าบาน ตำราญรีน ใจครื้นเครง เขาปลั่งเปล่ง ลีมรส อมฤต.

ดอกเอ๋ย เจ้าดอกบานชื่น
 ใครอยากอายุยืน ต้องรีนเริง เอย.

“ครูเทพ”

จากชุมนุมมตการศึกษารร.มัธยมวัดสวนจีน.

ปรหิตกถา

ธรรมเทศนา สำหรับยุวชน

เทศนา เรื่องการบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นนี้ แม้จะได้แสดง เป็นเวลานานมาแล้ว ก็ยังเป็นข้อความที่อาจเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังได้อยู่ จนกระทั่งบัดนี้, ทั้งเพื่อเป็นการเก็บบทประพันธ์ข้าพเจ้า มาฝากไว้ใน ตู๋ “พุทธศาสนา” ด้วย ข้าพเจ้าจึงส่งเรื่องนี้มาลง ตามที่เคยกระทำมา.

อินทปญโญ ภิกขุ.

วันนี้ เป็นวันทำพิธีเปิดหน่วยสภากาชาด ประจำตำบลพุมเรียง. สมาชิกมาประชุมพร้อม มีชาวบ้านผู้ศรัทธา นำอาหารบิณฑบาตมาถวายแก่พระ ภิกษุสงฆ์ ผู้มาเจริญพุทธมนต์ในพิธีนี้ และเลี้ยงดูผู้มาประชุมโดยทั่วหน้า แล้วยังจัดให้มีธรรมเทศนา ซึ่งอาตมาจะวิสันนาเป็นการพรรณนาอานิสงส์ และจะยกเอาบุคคลสี่จำพวก ในปัญญาสูตร อังคุตตรนิกาย มาเป็นหลักความ สำหรับบรรยาย.

การบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นหัวใจหรือหลักสำคัญของ สภากาชาดทั่วโลกนั้น ตรงกับหลักที่มาจากข้อที่ ๔ แห่งคิหิปฏิบัติสูตร^๑ อังคุตตรนิกาย. สูตรนั้น เป็นคำที่พระองค์ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายว่า บุคคล ในโลกนี้มี ๔ จำพวก คือพวกที่ ๑ ไม่ประพฤติประโยชน์เพื่อตนและผู้อื่น, พวกที่ ๒ ประพฤติประโยชน์เพื่อผู้อื่น แต่ไม่ประพฤติประโยชน์เพื่อตน,

๑. สูตรที่ ๕ อสุรวรรค จตุกกนิบาต, อัง. ไตร ล. ๒๑ น. ๖๖๔ บ. ๕๕

พวกที่ ๓ ไม่ประพฤติประโยชน์เพื่อผู้อื่น แต่ประพฤติประโยชน์เพื่อตน, พวกที่ ๔ ประพฤติประโยชน์ทั้งเพื่อตนและเพื่อผู้อื่นด้วย.

ในบุคคลสี่จำพวกนั้น, พวกที่ ๑ ทำ, พุด, คิด แต่สิ่งที่ชั่ว ตัวเองก็เดือดร้อน ผู้อื่นก็เดือดร้อน เป็นคนรกโลก จัดเป็นพวกเลวที่สุด. คนพวกนี้ พระองค์ตรัสเปรียบด้วยไม้ที่ติดไฟร้อนแดงทั้งสองข้าง ตรงกลางยังเป็นเนื้ออีก ไม่มีใครต้องการจับฉวย. พวกที่ ๒ ดีแต่จะชักชวนผู้อื่นให้ทำ พุด, คิด ในสิ่งที่ดี ส่วนตัวเองหาทำเช่นนั้นไม่. แต่ยังดีกว่าจำพวกที่ ๑. พวกที่ ๓ ตั้งหน้าประพฤติดีแต่ส่วนตนฝ่ายเดียว ไม่ชี้แจงแนะนำช่วยเหลือผู้อื่น แต่ก็ยังดีกว่าพวกที่ ๒ เพราะถ้าทุกคนพยายามเช่นนี้กันทั้งหมด โลกก็จะเต็มไปด้วยคนดีได้เหมือนกัน ถ้ามีแต่จำพวกที่ ๒ คือพวกที่ดีแต่ชักชวนเขาแล้ว โลกก็เต็มไปด้วยคนชั่วอยู่นั่นเอง. ส่วนพวกที่ ๔ จัดเป็นพวกดีที่สุด ทำทั้งประโยชน์ตนและผู้อื่น. ตนเอง ทำ, พุด, คิด สิ่งที่ดี แล้วชี้แจงช่วยเหลือผู้อื่น ในการ ทำ, พุด, คิด, เช่นนั้นด้วย ; เป็นผู้มีชีวิตอยู่เพื่อความสุขของประชาชน.

กิจการของสภาภชาต ตรงกับลักษณะของบุคคลพวกที่ ๔ เพราะสมาชิกเรียนรู้เรื่องประโยชน์ และความสุขด้วยตนเอง แล้วยังคงยอใจหาโอกาสที่จะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย และหาโอกาสที่จะชี้แจงสั่งสอนผู้อื่นด้วยวาจา เพราะความที่เป็นคนใจดีมีกุศล จึงเป็นคนมีเมตตาอยู่เป็นนิจ จัดว่าเป็นผู้ดีทั้งกาย, วาจา, ใจ เพราะฉะนั้นสมาชิกหรือผู้ที่มีกิจการเกี่ยวข้องกับสภาภชาตทุกคน จึงเป็นคนจำพวกที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญ.

บางทีจะมีผู้รู้จักพระพุทธเจ้าน้อยเกินไป ที่จริง พระพุทธเจ้าเป็นนักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ยิ่งกว่าใคร ๆ ในโลกนี้ ความดีของพระพุทธองค์ข้อนี้ เรียกกันในวัชรศาสนาว่า “ทานบารมี.” พระองค์ทรง

บำเพ็ญมาเป็นเวลานานมาก ตามที่กล่าวไว้ว่า ถึงสี่สวโขยแสนกัลป์. ตลอดเวลาทำนั้ ได้ทรงบำเพ็ญพระองค์เองให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ทุกๆชาติที่บังเกิด. แบ่งเป็น ๓ ชั้น ชั้นต่ำๆ คือสละสิ่งของหรือกำลังกาย ออกช่วยเหลือเจือจานผู้อื่น. ชั้นกลางก็สละอวัยวะบางส่วน ชั้นสูงสุดก็สละชีวิตหรือสิ่งที่รักในชีวิต เช่น บุตรภรรยาที่ดี ออกบำเพ็ญให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หรือเพื่อพระสัมมาสัมโพธิญาณ อันเป็นประโยชน์แก่โลกนั่นเอง. ตัวอย่างใน ส ส ชาดก กล่าวว่พระองค์ทรงเป็นกระต่าย ได้กระโดดเข้ากองไฟให้เนื้อสุก ด้วยตั้งใจว่าผู้ที่พบเห็นจะได้บริโภคเป็นทาน และในทีปชาดก พระองค์เป็นบุรุษ สัมครเข้าไปเป็นอาหารให้นางเสื่อเหลืองแก่ ที่หิวเพราะอดอาหารหลายวัน จนจวนจะกินลูกของมันเองอยู่แล้ว ในเวสสันดรชาดก ในชาติครั้งสุดท้าย สละความสุขออกเพื่อมหาชน เพียงเท่านั้นก็เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า พระองค์เป็นนักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นเพียงไร แม้สมาชิกของสภากาชาดทุกคน ก็ควรปรามอภัยปลื้มใจ เพราะท่านทั้งหลายได้กระทำนั้ให้ตรงตามแนวตัวอย่าง ที่พระองค์ได้กระทำมาแล้ว.

ถ้ามองไปให้ถึงการบังเกิดของสภากาชาดสากล ในเบื้องต้นเกิดจากบุคคลพวกหนึ่ง ชักชวนเพื่อนฝูง เข้าไปขอทำการพยาบาลคนป่วยในสนามรบ ในยามสงคราม ตั้งหน้าบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นจริง ๆ มีคนเลื่อมใสมากขึ้น ตั้งเป็นสมาคมของคนใจดี ใช้เครื่องหมายรูปกากะบาดสีแดง เรียกว่าสภากาชาด ถือเอาการบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นหลักประจำใจ ยอมสละทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ และกำลังปัญญา ออกพลี เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น แผ่วงกว้างออกไปจนทั่วโลก คุณความดีข้อนี้ จัดได้ตรงกับทานบารมีของพระพุทธเจ้า ทำให้เห็นได้ว่า สมาชิกของสภากาชาดทุกคน มีชีวิตอยู่ไม่เสียหลาย ตั้งตัวอยู่ได้ด้วยประโยชน์ในภพนี้แล้ว ยังช่วยเหลือผู้อื่นให้ได้รับความสุขด้วย.

แต่ว่าการที่จะทำให้คนทั้งโลก มีน้ำใจอารีเช่นนี้ไปหมดนั้น เป็นของ
 ทำยากมาก. ถ้ากล่าวตามหลักวิวัฒนาการแห่งชีววิทยา และไม่คำนึงถึง
 กรรมของพระพุทธเจ้าแล้ว ได้ความว่ามนุษย์แปรกำเนิดกลายมาจากสัตว์ ที่
 ต่ำต้อย ไม่มีคุณธรรมประจำใจ, แปรมาจนชั้นหลังที่สุด, แม้กลายมาเป็น
 มนุษย์แล้วก็ยังมีความโลภ ความโกรธ และความหลง ความเห็นแก่ตัวถ่าย
 เดียวติดประจำใจมาด้วยกันทั้งนั้นแล้ว, กิจการณฺ์ของสภากาชาด ก็เป็นบท
 เรียนอันดีที่สุด ที่จะทำลายความชั่วในใจ อันเป็นมารร้ายเหล่านั้นให้สิ้นไป
 จากตัวมนุษย์ เป็นความสุขแก่ตัวผู้นั้นเอง และแก่ผู้อื่นอีกโสดหนึ่งด้วย.

เมื่อการอบรมใจเช่นนี้เป็นของทำยาก ผู้ที่ฉลาดจึงแนะนำให้อบรม
 นิสสัยนี้ ตั้งแต่มนุษย์เรายังเล็ก ๆ คือยังเป็นเด็กมีความกระด้างถือตัวน้อย
 และหมუნไปง่าย. ลัทธิอันนี้ได้ผลดี มีผู้นิยมแพร่หลายออกไปทุก ๆ ประเทศ
 จนแผ่มาถึงประเทศไทยเรา ; แผ่ไปตาม มณฑล, จังหวัด, อำเภอ, ตำบล,
 ดังที่ปรากฏอยู่จะพะพะหน้าพวกเราในบัดนี้ ก็คือการกระทำพิธีเปิดรับสมาชิก
 ใหม่ และฉลองสมาชิกเก่า ของหน่วยอนุสภากาชาด ประจำตำบลพุมเรียง
 เป็นการปลูกเพาะต้นไม้แห่งความสุขให้แก่บ้านเมืองเรา ถ้าหากว่าพระพุทธ-
 เจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ และได้เห็นเราพร้อมเพรียงกันกระทำเช่นนี้ ก็จัก
 ทรงสรรเสริญไม่น้อย ในฐานะที่เราบำเพ็ญทานบารมี ทำตนให้เป็นประโยชน์
 แก่ผู้อื่น ตามรอยพระบาทแห่งพระองค์. หน่วยสมาชิกทุกคนควรปลื้มใจ
 ในข้อนี้.

การทำความงามความดีขึ้นสำคัญเช่นนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือเพรียง
 ช่วยเหลือกัน. ถ้าจะจับหลักแล้ว ก็จะได้เป็น ๓ ประการคือ ๑. มีบุคคลที่
 ประพฤติดีเป็นประโยชน์. ๒. บุคคลนั้น ๆ แนะนำสั่งสอนกันต่อ ๆ ไป. ๓. ต่าง
 คอยช่วยกัน ช่วยเหลือ เมื่อผู้อื่นประพฤติดี. หลักทั้ง ๓ ประการนี้ ย่อม
 เกี่ยวข้องกันอย่างจำเป็น จะขาดเสียแต่อย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ก็ในกิจการณฺ์
 ก. ๒๐

ที่ทำกันครั้งนี้ ทายกทั้งหลาย ตั้งอยู่ในหลักประการที่ ๓ คือช่วยเหลือผู้ที่ทำดี ได้แก่การช่วยเหลือให้สมาชิกสภาภคานนี้ เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป ทั้งทักษิณาที่ถวายสงฆ์วันนี้ ก็ยังเป็นประโยชน์ในภพหน้าแก่ท่านทั้งหลายอีกโสดหนึ่งด้วย ควรเกิดปีติและปราโมทย์ปลื้มใจทั่ว ๆ กัน.

การทำความดีในหลัก ๓ อย่างที่กล่าวมานี้ เป็นของมีค่ามากกว่าสิ่งไร ๆ ในชีวิต. คนไม่ทำดี มีชีวิตอยู่ก็ไม่มีใครสรรเสริญ เป็นเหมือนกะพี้มนุษย์. พระพุทธเจ้าตรัสว่าคนชนิดนี้ “ถึงยังเป็นอยู่ที่เหมือนคนตายแล้ว.” ส่วนผู้ทำดีด้วยความบากบั่นอดทน เช่นการบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นต้นนี้ เมื่อมีชีวิตอยู่ คนทุกชั้น ทุกจำพวก, ทุกชาติ, ทุกศาสนา, ย่อมสรรเสริญเขา, เทวดาและพรหมก็ยังสรรเสริญเขา แม้แต่เขาตายไปแล้ว ก็มีคนเป็นอันมากคิดถึงเขา หรือความดีของเขามีผู้นำเอาไปพูดคุยยกย่องกัน เช่นเดียวกับเมื่อเขายังมีชีวิตอยู่. ร่างกายเท่านั้นสูญหายไป ส่วนความดีของเขา ยังคงอยู่.

ก็วันนี้เราทั้งหลาย พร้อมเพรียงกันทำความดีตามหลัก ๓ ประการนั้นครบถ้วนแล้ว โดยควรแก่กำลังและความสามารถ เป็นอันว่าเราได้ทำกิจสมแก่ความที่เราเป็นมนุษย์แท้จริง จะเป็นอย่างหรือตายก็เป็นสุข เพราะได้ทำกิจที่ควรทำแล้ว และกำลังพยายามทำต่อไปจนตลอดชีวิต, นี่เป็นอานิสงส์ คือผลที่ไหลออกมาจากความดี. ขอให้เหล่าสมาชิกและทายกทั้งหลาย ที่ได้รับอานิสงส์นี้ จงสุขกายสุขใจทุกถ้วนหน้า เทอญ.

แถลงการณ์ของคณะธรรมทาน

พ. ศ. ๒๔๘๓

ก. ในส่วนกิจการ

บัดนี้เป็นปีที่ ๕ แล้ว นับตั้งแต่พี่น้องพุทธบริษัททั้งหลาย ได้ร่วมมือกัน มาในกิจการของคณะธรรมทาน. เร็วแรง เวลา และทุนทรัพย์ที่ได้จ่าย ไปตลอดเวลาเหล่านี้ ล้วนแต่ได้รับการจุนเจือจากผู้มีความเห็นร่วมทั้งหลาย เป็นส่วนใหญ่ จึงสามารถจัดทำไปได้ตามจุดประสงค์มาเรื่อย ๆ ซึ่งคณะธรรมทานขอแสดงความขอบพระคุณอย่างสูง ไว้ในที่นี้ด้วย. กุศลราศี ส่วนใด อันเกิดขึ้นเพราะการกระทำนั้น ๆ ของท่านทั้งหลายจะได้รับและอนุโมทนาตามสมควร จงทั่วกัน.

(๑) สวนโมกขพลาราม จัดขึ้นสำหรับภิกษุผู้ประสงค์จะอยู่อย่าง เก็บตัว สงวนเวลาเพื่อการศึกษา และอยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ เพื่อความสุข และความรู้ส่วนที่เกี่ยวกับวิเวก และฝึกฝนความรู้ทางใจ ตามความรู้ความสามารถของตน ๆ ตามสมควรแก่เวลา และความต้องการ จนกว่าจะรู้สึกรู้ว่าเพียงพอสำหรับการอยู่ในสถานที่เช่นนี้ แล้วก็ออกบำเพ็ญประโยชน์ผู้อื่นโดยวงกว้าง ต่อไป. นับตั้งแต่ได้สร้างขึ้น แม้จะมีภิกษุผู้ใช้สถานที่นี้ให้เป็นประโยชน์สมตามที่มุ่งหมาย มีจำนวนน้อยรูปเหลือเกิน ก็นับว่าได้ผล

คุ้มค่าอยู่ เพราะเราตีราคาคุณธรรม ที่ท่านนั้น ๆ อบรมได้ จากสถานที่นี้ แม้เพียงรูปเดียว ก็แพงกว่าเงินที่ได้ลงทุนไปเป็นอันมาก. หากว่าท่านเหล่านั้น หรือแม้เพียงรูปเดียว สามารถทำประโยชน์แก่ประชาสัตว์ หรือแก่พระศาสนา ได้อย่างน่าชื่นใจ ในกาลอนาคตแล้ว เราจะเห็นได้ว่า นั่นเป็นผลกำไรอันเหลือหลาย. ภิกษุผู้สามารถและคงแก่เรียน อย่างน้อยที่สุด ต้องได้ผ่านชีวิตแห่งความวิเวกสักยุคหนึ่ง, จึงจะมีความสามารถพอตัว. ในสวนโมกข์นั้น บางคราวก็มีภิกษุอยู่หลายรูป บางคราวไปธุระที่อื่นกันเสียหมด เหลือแต่ภิกษุผู้เฝ้ารูปเดียวก็มี. ภิกษุที่มีหน้าที่ประจำของคณะกรรมการ หากไม่มีธุระที่ต้องทำในที่อื่นแล้ว ย่อมใช้เวลาเพื่อความสงบสุข และการคิดค้นที่นี้. ผู้ทำงานที่หอบสมุด ใช้เวลาหยุดงานให้หมดไปในสวนโมกข์เสมอ ๆ. ตลอดเวลาที่ยังมองเห็นประโยชน์ดังกล่าวมานี้อยู่ เราจึงยังคงบำรุงสวนโมกข์ไว้เพียงนั้น. บรรยากาศที่นั่นเพิ่มกำลังให้แก่จิตใจของนักคิด เป็นอย่างดี. แต่ถึงกระนั้น ก็มีหลายท่าน ที่มาอยู่แล้วกลับไปด้วยความไม่พอใจ, และยังปรับให้เป็นความผิดของคณะกรรมการ ก็มี.

(๒) หนังสือพิมพ์พุทธศาสนา หนังสือพิมพ์นี้ ได้ออกมาตลอดเวลา ๘ ปีเต็มแล้ว พิมพ์ออกปีละ ๔๐๐๐ ฉบับ, บางเล่มหรือบางปี ก็มีเกินกว่ากำหนดนี้บ้าง, พิมพ์บ้าง ในตอนแรก ๆ, จนกระทั่งบัดนี้ รวม ๔๐,๐๐๐ ฉบับแล้ว. ได้แพร่หลายไปทั่วประเทศ, และประเทศใกล้เคียง เช่นประเทศกัมพูชา, และต่างประเทศที่มีนักเรียนไทยไปอยู่ ทั้งยุโรปและอเมริกา. โดยเฉพาะนักศึกษาหนุ่ม หรือผู้ชอบศึกษาอย่างนักศึกษาหนุ่ม ชอบอ่านหนังสือพิมพ์นี้. หนังสือพิมพ์นี้ มีความมุ่งหมายที่จะให้ท่านผู้อ่านได้รับแนวใหม่ ที่ง่ายและทันสมัยสำหรับการศึกษาพุทธศาสนา ในด้านที่ลึกซึ้ง และจำเป็นแก่การครองชีพโดยเฉพาะ. พุทธศาสนาประกอบด้วยอุดมคติและคุณค่าอย่างสูง แต่ถ้าหากยังอยู่ในลักษณะที่ยากเกินไป ก็ย่อม

ไม่สำเร็จประโยชน์อะไร มากไปกว่าเป็นเพียงวรรณคดีประเภทหนึ่ง, เพราะฉะนั้น เราจึงยึดเอาการเปิดเผยทำให้ตื่น ซึ่งบรรดอันลึกลับนั้น เป็นงานอันสำคัญของเรา เพื่อว่านักศึกษาอาจได้รับประโยชน์ และนักปฏิบัติก็อาจได้รับความสุข ทั้งที่มีเวลาน้อย. นักศึกษาของเราในสมัยปัจจุบันนี้ ประกอบด้วยความรู้สามัญศึกษา และวิสามัญศึกษาแห่งสมัยปัจจุบันอย่างเพียงพอเหมาะสมที่จะรับเอาหลักพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาที่ประกอบด้วยเหตุผล และสบลหลักวิทยาศาสตร์ยิ่งนัก. หากแต่วิธีสั่งสอนและอธิบายตามแบบเก่าของเรา ไม่มีคุณลักษณะอันพอเพียง ที่จะทำให้นักศึกษารุ่นนี้, ซึ่งมีกิจมาก มีเวลาน้อย, เข้าใจอย่างซึมซาบทั่วถึงได้ทันแก่เวลา เพราะเหตุนี้เราจึงมีความมุ่งหมาย ที่จะปรับปรุงเนื้อหาในหน้าหนังสือของเรา ให้เหมาะแก่นักศึกษาหนุ่มโดยจะเพาะอีกส่วนหนึ่ง. อีกประการหนึ่ง เรามีความมุ่งหมายที่จะชักชวนเพื่อนพุทธบริษัททั้งหลาย ให้สนใจในการที่จะพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไขความเป็นอยู่ การศึกษา และหน้าที่การงานของภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ของชาติเราให้ทันสมัย และทันความต้องการของชาติยิ่งขึ้น. กิจการที่ได้ดำเนินมา นับว่าได้ทำให้เกิดผลสมตามมุ่งหมายตลอดมา คือมีการเคลื่อนไหวขยับตัว ตื่นตาตื่นใจขึ้นในวงนักศึกษาของเรา ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจน. เรามีความเห็นว่สิ่งนี้มีค่ามากกว่าทุน และเรี่ยวแรงที่ได้ใช้ไปในการนี้ นับว่ามีกำไรยิ่งนัก.

สำหรับการเงินนั้น คณะเราถือว่าการออกหนังสือพิมพ์นี้ เป็นองค์การที่จัดขึ้นเพื่อพี่น้องพุทธบริษัทของเรา มีโอกาสร่วมทุนกันคนละเล็กคนละน้อย ในการเผยแพร่วุทธธรรม ซึ่งถ้าหากไม่จัดองค์การชนิดนี้ขึ้น ทุนทรัพย์คนละเล็กคนละน้อยเหล่านั้น ไม่มีโอกาสที่จะสำเร็จเป็นการเผยแพร่วุทธธรรม ในลักษณะที่เห็นอยู่ ดังเช่นหนังสือพิมพ์นี้เป็นต้น. ด้วยความมุ่งหมายเช่นนี้ หนังสือนี้จึงกำหนดราคาเท่าที่ได้ลงทุนไป คือเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ รวมทั้ง

ค่าพิมพ์ด้วยแล้ว ก็จะพอดีกันได้ทุนคืนมาสำหรับพิมพ์เล่มหลังต่อไป. การเงินได้เป็นดังนี้เรื่อยมา แต่ในที่สุดจนกระทั่งบัดนี้ ปรากฏว่าหนังสือมีเหลือทำให้เกิดหนี้ขึ้นแก่การงานประเภทนี้ หลายปีเข้าก็เปนนี้นี้ที่มีจำนวนมากอยู่. จึงในกาลต่อไป จะจัดพิมพ์เพียงใกล้เคียงกับจำนวนของผู้ต้องการในปีหนึ่ง ๆ จะไม่มีเหลือเพื่อไว้สำหรับผู้ต้องการในปีหลัง ๆ ดังที่เคยทำมา ซึ่งมีแต่จะทำให้หนี้เพิ่มพูนขึ้น เป็นความยุ่งยากแก่การเงิน. ส่วนหนี้ที่มีอยู่ในบัดนี้นั้น เราหวังในความกรุณาของเพื่อนพุทธบริษัททั้งหลาย จะช่วยกันปลดเปลื้อง โดยช่วยกันสั่งซื้อหนังสือที่เหลืออยู่ ไปจ่ายแจกและถวายแก่ผู้ต้องการสืบไป ซึ่งการกระทำเช่นนั้น จะเป็นการอุ้มชูกิจการของคณะกรรมการ ให้เป็นไปราบรื่นยิ่งขึ้น.

(๓) ภิภษสามเณรและผู้แบกภาระ ในเรื่องนี้ เราถืออุดมคติที่ว่า “สัตบุรุษ แม้มีน้อยคน ก็เอาชนะคนที่ไม่ใช่สัตบุรุษ แม้มากคนได้.” เราพอใจ ที่จะเห็นบุคคลชนิดที่แม้มียกคนเดียว ก็ทำงานได้ผลเท่ากับคนหลายสิบคน. ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการประหยัดแรงงานของประเทศ และประหยัดทุนของผู้ที่จะเลี้ยงดูบำรุงแล้ว ยังเป็นความสงบสุข มีความไกลหลวุ่นวายน้อย แก่ผู้ทำนั้น ๆ อีกด้วย. เพราะฉะนั้น ระเบียบการบำรุงภิภษสามเณรของเรา จึงกำหนดว่าบำรุงจะเพาะผู้ที่พยายามอย่างเคร่งเครียด ในอันที่จะกระทำตน ให้มีคุณค่าเท่ากับบุคคลอื่นหลายคน ดังกล่าวแล้ว และการบำรุงนั้น ก็บำรุงสักเพียงว่าไม่ฝืดเคือง สำหรับผู้ที่มีความอดทน และตั้งใจจริงเท่านั้น. แต่จะได้ถนอมกำลังไว้สำหรับจัดหาอุปกรณ์การศึกษา และเผยแพร่ธรรมโดยวงกว้างสืบไป. เมื่อการศึกษาฝึกฝนชนิดอยู่กับที่มีมากพอแล้ว ก็จะได้ออกฝึกฝนการท่องเทียว บำเพ็ญประโยชน์ในที่ต่าง ๆ. เท่าที่แล้วมา ก็มีภิภษที่ออกทำการเทศนาสั่งสอน ในต่างถิ่นบางแห่งมาแล้ว ตามที่โอกาสจะอำนวย. คณะเราหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เมื่อถึงวันที่เราเรียก

กันว่า ถึงพุทธกาลจริง ๆ (ซึ่งอีก ๑๕ ปี) ขอให้เรามีภิกษุสามเณรสักชุดหนึ่ง ที่สามารถทำการเผยแผ่ธรรมอย่างสูงสุด และให้มีวงกว้าง ได้ผลอันน่าชื่นใจจริง ๆ สมกับวันสำคัญแห่งสมัยนั้น. และขอให้ใช้เวลาระหว่างนี้ ทำการศึกษาฝึกฝนไปพลาง ก็คงจะทันตามความสมประสงค์. ในระหว่างนี้ จะต้องฝึกฝนการศึกษาศาสนาแผนปัจจุบัน, การคิดค้นนวัตกรรมอันล้ำลึก, การรู้จักรับแบกภาระที่สำคัญต่าง ๆ ได้รอบตัว, การเสียสละ และความมีใจกว้างหรือสูง, และโดยละเอียดอย่างยิ่ง คือการปฏิบัติธรรม ซึ่งมีการบังคับตนเองเป็นหลักสำคัญ. บัดนี้ แม้ว่าเรายังจะไม่ได้ผู้ที่มีลักษณะเช่นนี้ครบถ้วน แต่เราก็มีผู้ที่กำลังพยายามอยู่. มีภิกษุบางรูปที่เคยอยู่ในสวนโมกข์ได้กลับไปจัดสถานที่ทำนองสวนโมกข์ขึ้น ในจังหวัดของตน.

(๔) หอสมุด หอสมุดนี้ ได้จัดสร้างขึ้นในเขตวัดชยาราม ตรงหน้าที่ว่าการอำเภอไชยา โดยเงินดอกผลของทุนกรรมทาน ที่ประหยัดไว้ได้จากการใช้จ่ายอย่างอื่น, และมีผู้ร่วมอนุโมทนาบ้างอีกส่วนหนึ่ง. มีความมุ่งหมายที่จะสะสมรวบรวมหนังสือทุก ๆ ชนิด ที่เป็นอุปกรณ์การศึกษาอันกว้างขวางของภิกษุสามเณร และเป็นเครื่องมือในการค้นคว้า เพื่อการเผยแผ่ธรรม. ในบัดนี้ มีทั้งหนังสือภาษาไทย บาลี และภาษาต่างประเทศ, และผู้มีใจดี ได้เอื้อเพื่อส่งไปบำรุงบ้าง ให้ยืมบ้าง อยู่เรื่อย ๆ. แต่ยังคงขาดแคลนหนังสือชนิดที่เป็นแบบคั่นขนาดหนัก เช่น เอ็นไซโคลปีเดีย เป็นต้น เพราะเป็นหนังสือชุดที่มีราคาแพง หากท่านผู้ใดจะกรุณาให้ หรือให้ยืม ก็จะเป็นบุญคุณแก่ผู้อยู่ทำงานณที่นั่น เป็นอย่างมาก.

มีเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง เปิดรับภาคธรรมเทศนา และภาคความรู้และข่าว สำหรับประชาชนทั่วไปฟังด้วย.

(๕) โรงเรียนพุทธนิคม โรงเรียนพุทธนิคม ได้เปิดสอนชั้นมัธยมต้นมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๐. เป็นโรงเรียนราษฎร์แห่งหนึ่งในประเทศไทย

ที่มีการสอนวิชาพุทธศาสนา เป็นวิชาพิเศษ และหยุดรอบสัปดาห์ในวันพระ และวัน ๘ ค่ำ. ครูทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎชาวพุทธ เป็นต้นว่า ละเว้นหมาก บุหรี่ ของเสพติดทุกชนิด ไม่เข้าร้านบิลเลียด สถานการพนันต่าง ๆ และ ฯลฯ (ดูกฎชาวพุทธ).

ในส่วนสามัญศึกษา ระดับความรู้ของนักเรียน ไม่ต่ำกว่าโรงเรียนที่ดีทั้งปวง กำลังพยายามปรับปรุงให้มีคุณภาพทันเทียมกับโรงเรียนชั้นที่ ๑ แต่คงเก็บค่าบำรุงโรงเรียน ในอัตราต่ำที่สุด ใน พ.ศ. ๒๔๘๓ มีครู ๕ คน นักเรียนชั้นมัธยม ๑ - ๒ - ๓ รวม ๑๓๑ คน เมื่อมีคณะครูเพียงพอแล้ว จะได้เปิดชั้นมัธยมปลาย (มัธยม ๔ - ๕ - ๖) อีกต่อไป.

(๖) การขยายงาน นอกจากการเผยแพร่ด้วยการจัดออกหนังสือพิมพ์พุทธศาสนาแล้ว ยังกำลังจัดทำวารสารออกหนังสือพิมพ์พิเศษ ในลักษณะตำรับตำราเรื่องหนึ่ง ๆ ในเล่มหนึ่ง ขยายวงออกไปถึงปรัชญา และลัทธิศาสนาอื่น ที่เกี่ยวพันกันอยู่กับพุทธศาสนา เพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายและข้อแตกต่าง อันเคลือบคลุมอยู่ ได้ชัดเจนขึ้น. หากจะมีผู้อ่านไม่ต่ำกว่า ๕๐๐ รายแล้ว ก็จะจัดทำไปได้โดยไม่ติดขัดในทางการเงิน. คณะธรรมทานหวังในการร่วมมือของนักศึกษาประเภทนี้ว่า คงจะร่วมแรงกันเปิดโอกาส ให้เกิดมีกิจการชนิดที่เป็นเครื่องทวีปัญญาขึ้นอีกอย่างหนึ่ง จนกว่าจะเพียงพอแก่ความต้องการของนักศึกษาในวงกว้าง.

อีกอย่างหนึ่ง หากบุคคลหรือคณะบุคคลใด ประสงค์จัดกิจการขึ้นทำนองที่คณะธรรมทานจัดอยู่ หรือเพียงประชุมกันเป็นครั้งคราว เพื่อการก้าวหน้าของพุทธศาสนา ด้วยการเผยแพร่ธรรมเทศนาปาฐกถาอย่างใด ก็ตาม คณะธรรมทานมีความยินดีที่จะร่วมมือด้วย. หรือถ้าท่านต้องการ ก็มีภิกษุที่จะมาร่วมประชุม หรือเป็นที่ปรึกษาหารือ หรือช่วยจัดทำไปในสิ่งที่สามารถเท่าที่จะทำได้ และโอกาสจะอำนวยโดยที่ท่านไม่ต้องวิตกในข้อที่ว่า

จะต้องให้ค่าป่วยการ, สิ้นน้ำใจ, หรือเครื่องกัณฑ์ใด ๆ แม้แต่น้อย, เว้นแต่ค่าพาหนะเดินทาง และโดยจะเพาะจังหวัดที่ไกล ๆ เท่านั้น. ในบัดนี้ ก็ได้กระทำอยู่บ้างแล้วบางแห่ง เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดกันบ้าง ให้ความรู้แก่ท่านที่เพิ่งเริ่มจัดทำบ้าง, ให้ความชำนาญหรือเคยงานยิ่ง ๆ ขึ้นไป แก่ภิกษุผู้ต้องการจะฝึกฝนตน เพื่องานอันยิ่งใหญ่ในอนาคตบ้าง. นับว่าเป็นผลดีแก่กันทั้งสองฝ่าย และทั้งแก่ศาสนา.

นอกจากนี้ ยังมีงานอีกหลายอย่าง ที่อยู่ในความจำนงจะจัดให้มีขึ้น แต่จะต้องรอให้อุปสรรคต่าง ๆ หมดไปเสียก่อน ซึ่งอุปสรรคนี้ มิได้หมายถึงการเงินอย่างเดียว แต่ได้หมายถึงการขาดความรู้ความชำนาญเบื้องต้น ในกิจนั้น ๆ ด้วย. เราหวังอยู่ว่า กิจการอันอยู่ในสภาพเป็นเด็กของเราในบัดนี้ คงจะเติบโตเป็นหนุ่มขึ้นได้ในอนาคต โดยจะเพาะอย่างยิ่ง ในวันที่เราสมมติกันว่า เป็นวันถึงพุทธกาล, ถ้าเรายังไม่ตายกันเสียหมด.

ข. แพนการการเงิน

๑. งบยอดการรับจ่ายของคณะกรรมทาน ประจำปี พ.ศ. ๒๔๘๓

คณะกรรมทาน	ได้รับเงินจากดอกผลทุนต้นตระกูลพานิช	ใน
พ. ศ. ๒๔๘๓	เงิน	๓๓๕.๕๐ บาท
ใช้ในการซ่อมแซมสวนโมกขพลาราม และจัดสร้างเครื่อง		
ใช้ในหอสมุดกรรมทาน ที่สร้างใหม่		
	เงิน	๑๕๖.๐๓ บาท
คงเหลือ		๑๘๓.๔๗ บาท

๒. การจัดออกหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา ปีที่ ๘

รายรับ

ผู้อุ้มชูบริจาคเงินส่วนตัว ช่วยอุดหนุนการจัดออก มี

พระครูถาวรสมณวงศ์ วัดไทร ธนบุรี	๑๐.๐๐ บาท
พระยาถัดพลีธรรมประคัลภ์ บ้านคลองเตย พระนคร	๒๕.๐๐ ”
พระยามณฑาทูราชศรีพิจิตร ถนนตีทอง พระนคร	๑๐.๐๐ ”
พระคุณยพากย์ สุวมัณฑ์ ศาลอุทธรณ์ พระนคร	๒๐.๐๐ ”
ไม้ประสงค์ แสดงนาม ๑ ราย	๕.๐๐ ”
นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร รร.สวนกุหลาบ พระนคร	๓.๐๐ ”

(ถ้าท่านผู้บำรุงผู้ใดไม่ปรากฏนามในที่นี้ โปรดทราบว่า เงินของท่าน ส่งไปไม่ถึงคณะ, และขอได้โปรดแจ้งให้ทราบด้วย).

รวมเงินอุดหนุน ๗๓.๐๐ บาท

ได้รับค่าบำรุงประเภทวารและรายปี	๓๖๖.๕๐ บาท
ได้รับค่าบำรุงทางสาขาจำหน่าย	๑๔๖.๕๕ ”
รวมรับ	๕๑๒.๐๕ บาท

รายจ่าย

ค่าพิมพ์ เล่ม ๑-๒, ๒๐ ยก ๑๐๕๐ เล่ม	๓๐๐.๐๐ บาท
” เล่ม ๓-๔, ๒๐ ยก ๑๐๐๐ เล่ม	๓๐๐.๐๐ ”
ค่าทำแม่พิมพ์	๒๕.๒๐ ”
ค่าแสดมปีค่าส่งทางรถไฟ ส่งจดหมาย, และหนังสือพิมพ์	๑๔๕.๓๕ ”
รวมจ่าย	๗๗๐.๕๕ บาท

หักแล้วคงขาดเงินใน พ.ศ. ๒๔๘๓	๑๘๘.๔๔ บาท
หนี้จากปีก่อนยกมา	๔๐๑.๐๔ ”
รวมหนี้ของหนังสือพุทธศาสนา	๕๘๙.๔๘ บาท

หนี้รายนี้ เกิดจากรายจ่ายเบ็ดเตล็ด เช่นค่าแสดมปี ติดต่อกับบรรดาผู้ถาม และนักเขียน, หนังสือหายส่งให้ไปครั้งที่สอง, หนังสือและค่าส่งไปยังคณะหนังสือพิมพ์และหอสมุดต่าง ๆ ในเวลา ๘ ปี รวมทั้งหนังสือปีที่ ๖-๗-๘ มีเหลืออยู่รวม ๔๐๐ ชุดเศษ เพื่อมิให้มีหนี้สินของแพนทหนังสือพิมพ์ มากออกไปอีก ในปีต่อไปจะพิมพ์ เพียงปีละเท่าที่มีผู้ต้องการเท่านั้น.

๓. ทุนบำรุงภิกษุสามเณรพิเศษ

ผู้ไม่ประสงค์แสดงนามรายหนึ่ง ซึ่งใน พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้ส่งเงินมา รวม ๑๘๐ บาท. เงินรายนี้ ได้จ่ายไปในการบำรุงภิกษุสามเณร และเด็กพิเศษชุดหนึ่ง ซึ่งกำลังรับการศึกษาแผนปัจจุบัน และฝึกฝนอบรม เตรียมตัวเพื่องานเผยแผ่ธรรม (Missionary) ในอนาคต, ซึ่งได้จ่ายไปในการเป็นอยู่, การจร, การจัดหาอุปกรณ์การศึกษา และสะสมตำรับตำราทุกประเภทไว้ เพื่อความรู้อันกว้างขวาง และทันกับความต้องการแห่งสมัยนี้.

๔. อนุโมทนาและตอบรับ

นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ศาลฎีกา พระนคร ให้แผ่นเสียงเพลงชาติ เพลงวันชาติ แก่โรงเรียนพุทธนิคม ๑ แผ่น.

นายทวี ทองจันทร์ อำเภอกำแพงแสน สุราษฎร์ธานี ให้คำพิพากษา ศาลพิเศษเรื่องกบฏ ๑ เล่ม, อุบาสิกาสัมฤทธิ์ สังข์สุวรรณ ธนบุรี ให้ใจงาม ๒ เล่ม แก่หอสมุดธรรมทาน.

คณะกรรมการขอขอบคุณและอนุโมทนา

ท่านเจ้าของและผู้จัดการหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ
ได้เอื้อเพื่อส่งหนังสือพิมพ์มาให้แก่ห้องสมุดคณะกรรมการ
เป็นการร่วมทำบุญเป็นประจำ ดังต่อไปนี้

หนังสือพิมพ์ ไทยใหม่ รายวัน สำนักงาน โรงพิมพ์ไทยใหม่ ตรอกกับต้นบุษ

” ประชามิตร รายวัน ”	” โรงพิมพ์ประชามิตร ถนนวิสุทธิกษัตริย์
” ยุทธโกษ รายเดือน ”	” กระทรวงกลาโหม
” นาวิกศาสตร์ รายเดือน ”	” ราชนาวิกสภา จังหวัดธนบุรี
” กสิกร สองเดือนครั้ง ”	” กรมเกษตร ถนนหลานหลวง
” สหกรณ์ ”	” กรมสหกรณ์ ท่าเตียน
” ธรรมจักษุ รายเดือน ”	” หอสมุดมหามกุฏราชวิทยาลัย
” แถลงการณ์ คณะสงฆ์ ”	” กรมธรรมการ กระทรวงธรรมการ
” กษาด รายเดือน ”	” ที่ว่าการสภาภาษาไทย
” วิทยาจารย์ รายเดือน ”	” สามัคยาจารย์สมาคม
” ข่าวแพทย์ รายเดือน ”	” แพทย์สมาคม ถนนบำรุงเมือง
” สวนกุหลาบวิทยาลัย ”	” โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
” อำนวยศิลปสาร ”	” โรงเรียนอำนวยการศิลป ปากคลองตลาด
” เยาวสาร ”	” บ้านฝรั่ง สมุทรสงคราม
” วิทยาศาสตร์ ”	” กรมวิทยาศาสตร์
หนังสือพระไตรปิฎกแปล ”	” โรงเรียนศิรินารี สะพานเหลือง

คณะกรรมการขอขอบคุณ
และอนุโมทนา

พุทธประวัติจากพระโอษฐ์

โดย อ.ป.

เป็นหนังสือพุทธประวัติ ที่เป็นคำตรัสเล่าของพระองค์เอง รวบรวมจากพระบาลีไตรปิฎก เฉพาะตอนที่เป้นพุทธประวัติ ท่านได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว จะทราบว่าพุทธประวัติที่เป้นแก่นแท้พระพุทธเจ้าทรงเล่าประวัติของพระองค์ไว้ มีอย่างไรบ้าง.

ราคาเล่มละ ๑ บาท ค่าส่ง ๒๐ สตางค์
พิมพ์ด้วยกระดาษอย่างดี (๖๐ ปอนด์) เป็นเนื้อหนังสือ ๓๓ ยก มีภาพนุกรม คำสำคัญ พร้อมทั้งบรรพชรรรมท้ายเล่ม. มีภาพพระพุทธรูปเมืองสารนาถ ปางประกาศัมมจักกั, สถานที่ประสูติที่สวนลุมพินี, วิหารพุทธคยา, พระพุทธรูปปางทศกิริยา.

หนังสือที่มีจำหน่ายที่คณะธรรมทาน

- หนังสือพิมพ์พุทธศาสนา ปีที่ ๔-๕-๖-๗-๘ ปีละ ๑ บาท (ทั้งค่าส่ง)
 - พุทธประวัติจากพระโอษฐ์ โดย อ.ป. เล่มละ ๑ บาท (ค่าส่ง ๒๐ สต.)
 - การปฏิบัติธรรม โดย พุทธทาสภิกขุ ,, ๒๕ สตางค์ (,, ๖ สต.)
 - พุทธศาสนาเบื้องต้น โดย นายธรรมทาส ,, ๑๐ สตางค์ (,, ๔ สต.)
 - พุทธศาสนา วิชาสำหรับชีวิตมนุษย์ (คำอธิบายอริยสัจสี่ สำหรับคนหนุ่ม) โดยนายธรรมทาส เล่มละ ๒๐ สตางค์ (ทั้งค่าส่ง)
- หนังสือเหล่านี้ ผู้บำรุงหนังสือพุทธศาสนาสั่งซื้อ ไม่ต้องเสียค่าส่งทางไปรษณีย์ ส่งเงินไปเฉพาะค่าหนังสือเท่านั้น.

